

วารสาร สุโขทัยธรรมมาธิราช

VOL.39 NO.1 January - June 2026 ■ ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2569

- การพัฒนาระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
- การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชี ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร
- ปัญหาการบังคับใช้ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
- การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิของตนเองในกลุ่มคนทำงาน
- การศึกษาการนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกาย: กรณีศึกษากลุ่มไทยพืด
- ภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อน: บทเรียนจากวิกฤตสู่ความยั่งยืนเชิงนโยบาย
- บทโขนกรมศิลป์ปากร: พัฒนาการและการสร้างสรรค์

ISSN 0857-6955

วารสาร
สุโขทัยธรรมมาธิราช

คณะกรรมการจัดทำวารสาร

รองอธิการบดีฝ่ายการศึกษา

สนับสนุนการเรียนรู้ และวิจัย

ศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต เวชกิจ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจรรย์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล

ศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน

รองศาสตราจารย์ ดร.อารยา ประเสริฐชัย

รองศาสตราจารย์กฤติกา จิวาลักษณ์

ผู้อำนวยการสำนักบรรณสารสนเทศ

ผู้อำนวยการสำนักพิมพ์

บรรณาธิการวารสาร

ผู้จัดการวารสาร

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

บรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.จรรยา สุวรรณทัต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์

ข้าราชการบำนาญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ สมณ อมรวิวัฒน์

ข้าราชการบำนาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.ครรชิต มัลลียงศ์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย

ข้าราชการบำนาญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัพภวิมล

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรัตน์ สีระสาร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้จัดการ

-

ฝ่ายจัดการ

หัวหน้าฝ่ายเผยแพร่และจัดจำหน่าย

นายยอดชาย สายสอน

ฝ่ายศิลป์

หน่วยศิลปะ สำนักพิมพ์

สำนักงาน

สำนักวิชาการ

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

รองอธิการบดีฝ่ายการศึกษา

และสนับสนุนการเรียนรู้

เจ้าของงาน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราชมีวัตถุประสงค์เพื่อพิมพ์บทความด้านสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาศิลปวัฒนธรรม สาขากฎหมาย การเมือง การปกครอง สาขาการศึกษา สาขาการพัฒนาชุมชนและสังคม สาขาการสื่อสารและสารสนเทศ โดยมีกำหนดเผยแพร่ 2 ฉบับต่อปี ฉบับที่ 1 เดือนมิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนธันวาคม บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากกองบรรณาธิการวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราชและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน แบบ double-blinded

คำชี้แจง

คำชี้แจงการเสนอบทความเพื่อพิจารณา

ตีพิมพ์ในวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช

1. ต้นฉบับบทความเขียนเป็นภาษาไทย ให้ระบุชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน พร้อมรายละเอียดคือ วุฒิการศึกษา สถานที่ทำงาน หรือสังกัดเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวของบทความประมาณ 8-12 หน้ากระดาษ พิมพ์ขนาดเอ 4 ตัวอักษร Angsana New ขนาด 16
2. บทความที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารเป็นบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้
 - 2.1 บทความพิเศษ บทความทั่วไป บทความปริทรรศน์ บทความการศึกษาทางไกล บทความวิจัย บทความวิเคราะห์สถานการณ์ บทความหนังสือ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจัดทำวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช
 - 2.2 บทความวิชาการอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. บทความแต่ละบทความต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ
4. การจัดทำบรรณานุกรมและเชิงอรรถ (ถ้ามี) ตามระบบ APA (American Psychological Association)
 - 4.1 เชิงอรรถอ้างอิง
 - 1) แบบนาม-ปี ระบุนามผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารที่ใช้อ้างอิงไว้ในวงเล็บต่อท้ายด้วยข้อความที่ยกมาอ้างอิง
 - 2) แบบอธิบายความใช้วิธีลงรายละเอียดคำอธิบายไว้ตอนล่างสุดของหน้า โดยใช้เครื่องหมาย * กำกับท้ายข้อความ
 - 4.2 บรรณานุกรมเป็นภาษาอังกฤษ และตามลำดับตัวอักษร ทั้งนี้ เนื่องจากวารสารอยู่ในฐานข้อมูล ACI (ASEAN CITATION INDEX) บรรณานุกรมภาษาไทยทุกเรื่องต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ และวงเล็บว่า (in Thai) ดังตัวอย่างรูปแบบการเขียนบรรณานุกรม
5. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากกองบรรณาธิการวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราชและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน
6. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
7. บทความที่ผู้เขียนเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราชต้องไม่มีการลอกเลียนผลงานทางวิชาการหรืออยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น
8. ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับถึงบรรณาธิการวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราชผ่านระบบออนไลน์
9. วารสารสงวนสิทธิ์ที่จะเรียบเรียงและอาจปรับปรุงการนำเสนอบทความตามความเหมาะสมและความคิดเห็นของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย
10. หากผู้อ่านพบเห็นบทความใดของวารสารที่มีการโจรกรรมทางวิชาการ โปรดแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบ
11. หากตรวจพบว่า มีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสาร ห้ามนำข้อความทั้งหมด หรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการวารสาร
12. กองบรรณาธิการวารสารต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของเจ้าของผลงาน และผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความเพื่อตีพิมพ์
13. กองบรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเกี่ยวข้องกับเจ้าของผลงานและผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ
14. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
15. ผู้ประเมินบทความที่ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น
16. ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนเองเชี่ยวชาญ
17. หากผู้ประเมินบทความพบว่า ส่วนใดของบทความมีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานทางวิชาการอื่น ๆ ต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบทันที

Journal Board

Acting Vice-President for Education,
Learning Support, and Research

Professor Dr. Dusit Wechakit

Associate Professor Dr. Somkid Promjouy

Associate Professor Dr. Somjai Puttapitukpol

Professor Dr. Namtip Wipawin

Associate Professor Dr. Araya Prasertchai

Associate Professor Krittika Jiwaluk

Director, Office of Documentation and
Information

Director, Office of the University Press

Editor of STOU Journal

Manager of STOU Journal

Director, Office of Academic Affairs

Editor

Professor

Dr. Namtip Wipawin

Sukhothai Thammathirat Open University

External Editorial

Professor Emeritus

Dr. Chantha Suwannathat

Dhurakij Pundit University

Professor Emeritus

Dr. Boonreang Kajornsri

Retired government official

Professor Emeritus Sumon Amornwiwat

Retired government official

Associate professor

Dr. Kanchit Malaivongs

Sripatum University

Associate professor

Dr. Laddawan Pechroj

Rajapruk University

Associate professor

Dr. Sarisak Soontornchai

Retired government official

Assistant professor

Dr. Punawit Tupawimol

Sukhothai Thammathirat Open University

Associate Professor

Dr. Somkiat Watanapongsakul

Sukhothai Thammathirat Open University

Assistant professor

Dr. Nareerut Seerasarn

Sukhothai Thammathirat Open University

Manager

-

Management

Head of Publicity and Distribution Section

Mr. Yodchai Saisorn

Art Department

Art Department Office of the University Press

Office

Office of Academic affairs

Publishing Editor

Acting Vice-President for Education and

Learning Support

Owner

Sukhothai Thammathirat Open University

Printed at

Office of the University Press

Sukhothai Thammathirat Open University Journal aims to publish articles in social sciences related to : Art and Culture, Economics and Business Administration, Law, Politics, Government, Education, Community and Social Development, Communications and Information by publishing 2 issues per year : June and December. All published articles have to be reviewed and evaluated of quality from the editorial board on Sukhothai Thammathirat Open University Journal and at least 3 peer reviewers by double-blinded system.

Instruction

Instruction to Author in STOU Journal

1. The article should be written in Thai consisting of article title, author name, education background, workplace in Thai and English. Length of the article should be 8-12 A4 page, with Angsana New, 16 point.

2. Scope of the article should be written in the fields of Humanity and Social Science with the following types:

2.1 special article, general article, review article, distance learning article, research article, situational analytical article, book review with permission of STOU Journal Committee are welcome;

2.2 other articles which are in the scope of STOU Journal objectives.

3. Each article must have Thai and English abstracts.

4. References and footnotes (if any) should be written based on APA (American Psychological Association) in English.

4.1 Footnotes

1) name-year type (author name, publish year, and page (s) in blanket and followed with cited statements.

2) * with explanatory statements at the lowest part of the page.

4.2 References

All references must be written in English alphabetically. Since this Journal is in ACI (ASEAN CITATION INDEX), all references must be translated into English followed with (in Thai)

5. Prior to publish, all articles have to pass quality screening from the editorial board of STOU Journal and then through at least 3 peer reviewers.

6. All articles must never be published anywhere.

7. All articles being published must not have any plagiarism or are in the process of being published in other journals.

8. The author must submit any article to STOU Journal editor through Journal online submission.

9. Journal reserves the right to remix and adapt any articles appropriately and the editorial board do not have to agree with author's opinions.

10. If any readers have seen plagiarism in other articles, please notify the editor.

11. If any duplicated article has been conducted, it must be under author's responsibility. All published articles are under journal ownership. Any article parts or entire article could not be reprinted unless permission is granted by the editorial board.

12. The editorial board must not disclose author information and peer reviewers to any non-relevant persons during the reviewing process.

13. The editorial board must not have any conflict of interests or relevant to authors and peer reviewers.

14. Peer reviewers must keep confidentiality and do not disclose some parts or entire article to any non-relevant persons during the reviewing process.

15. Peer reviewers who could not give any comments or suggestions freely have to notify the editorial board and refuse to review the article.

16. Peer reviewers should review any article under their specialty.

17. If any peer reviewers found any article which is similar or duplicate with other articles, they have to notify the editorial board immediately.

สารบัญ

วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2569

บ ร ร ณ า ธิ ก า ร

บรรณาธิการ5
น้ำทิพย์ วิภาวิน

บ ท ค ว า ม วิ จั ย

การพัฒนาระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์
เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 46
กิตติพงษ์ สร้อยแก้ว

การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
ของกระบวนการทางบัญชีที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของ
องค์กร.....25
คณิดา พูลเยี่ยม
ไกรวิทย์ หลีกภัย

ปัญหาการบังคับใช้ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง47
สุทธิชัย สุระนาถ
อิงครัต ดลเจิม
ตะวัน เดชภักดีนวมงคล

การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินการ
พิทักษ์สิทธิของตนเองในกลุ่มคนทำงาน60
วรรณพร บัณมณี
เพ็ญภา กุลนภาดล
ดลดาว วงศ์ธีระธรณ์

การศึกษาการนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการ
ออกกำลังกาย: กรณีศึกษากลุ่มไทยพืด.....82
ณัฐพร เพ็ชรเรือง

ภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อน: บทเรียนจากวิกฤติสู่ความ
ยั่งยืนเชิงนโยบาย..... 100
สุจิตรา ปานพุ่ม

บทโขนกรรมศิลป์การ: พัฒนาการและการสร้างสรรค์..114
พงษ์ศักดิ์ บุญล้ำ
สุรัตน์ จงดา
จินตนา สายทองคำ

Table of Contents

Vol. 39 No. 1 January-June 2026

E d i t o r i a l

Editorial	5
<i>Namtip Wipawin</i>	

R e s e a r c h A r t i c l e s

Development of an Online Video-Based Lesson Review System on Computer Programming for Grade 10 Students	8
<i>Kittipong Soikaew</i>	

Adapting to Digital Technologies to Enhance The Efficiency of Accounting Process That Affects Organizational Sustainability	27
<i>Danita Pooniam</i>	
<i>Kraiwit Leekpai</i>	

Problems of Enforcement of Land and Building Tax Laws.	49
<i>Suttichai Suranard</i>	
<i>Ingkarat Doljerm</i>	
<i>Tawan Detphirattanamongkol</i>	

Development and Psychometric Properties of the Self-Advocacy Assessment for Employees	62
<i>Wannaporn Punmanee</i>	
<i>Pennapha Koolnaphadol</i>	
<i>Doldao Wongtheerathorn</i>	

A Study on the Process of Intergrating Thai Dance into Exercise Developed by Thai Fit Group	84
<i>Nattaporn Petruang</i>	

Climate Change-Induced Disasters: Policy Lessons and Pathways to Sustainability	101
<i>Sujittra Panpum</i>	

Khon Scripts of the Fine Arts Department: Development and Creative Process	116
<i>Phongsak Bunlon</i>	
<i>Suraj Jongda</i>	
<i>Jintana Saitongkum</i>	

ห นั ำ บ ร ร ณะ ธิ ก า ร

SUKHOTHAI THAMMATHIRAT OPEN UNIVERSITY JOURNAL

วารสารสุขุขทัยธรรมมาธิราชมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม กฎหมาย การเมือง การปกครอง การศึกษา การพัฒนา ชุมชนและสังคม การสื่อสารและสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่องค์ความรู้ บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ผ่านการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากกองบรรณาธิการวารสารสุขุขทัยธรรมมาธิราช และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ

ในวารสารฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้และบูรณาการ ความรู้ในหลายรูปแบบเช่นบทความวิจัยด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เรื่อง การพัฒนาระบบบทบทวนบทเรียนด้วย วิดีโอออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และเรื่อง การปรับตัว ต่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร ด้าน กฎหมายเช่นเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และบทความเรื่องการพัฒนาและการตรวจสอบ คุณภาพแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิของตนเองในกลุ่มคนทำงาน และด้านการบริหารรัฐกิจเช่นบทความวิชาการ เรื่อง ภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อน: บทเรียนจากวิกฤติสู่ความยั่งยืนเชิงนโยบาย รวมทั้งได้นำเสนอบทความที่ให้ความ สำคัญกับศิลปวัฒนธรรมเช่นเรื่อง บทโฆษณกรมศิลป์การ: พัฒนาการและการสร้างสรรค์ และ การศึกษา การนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกาย: กรณีศึกษากลุ่มไทยพิต

กองบรรณาธิการวารสารสุขุขทัยธรรมมาธิราชหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความที่น่าสนใจในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากท่านใดมีบทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่สนใจจะเผยแพร่ สามารถ ส่งบทความได้ตามเวลาที่กำหนดดังปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ของวารสารสุขุขทัยธรรมมาธิราช และหากมีข้อคิดเห็น เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงวารสารให้ดียิ่งขึ้น กองบรรณาธิการยินดีน้อมรับ

ด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

บรรณาธิการ

การพัฒนาระบบทบทวนบทเรียน ด้วยวิดีโอออนไลน์ เรื่องการเขียน โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

กิตติพงษ์ สร้อยแก้ว

อาจารย์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

Received : July 15, 2025

Revised : January 11, 2026

Accepted : July 14, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) และ 2) ศึกษาผลของการใช้ระบบดังกล่าวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังการใช้ระบบ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่มตามสาขาวิชาเอก แล้วสุ่มเลือก 1 กลุ่มเพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้องวิศวกรรมศาสตร์รวม ประกอบด้วยวิชาเอกวิศวกรรมและนวัตกรรมทางการเกษตร (AE) วิศวกรรมสร้างสรรค์ทางอาหาร (FC) วิศวกรรมดนตรี (MS) และ วิศวกรรมการกีฬา (SE) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ: ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (Paired Sample t-test)

ผู้รับผิดชอบบทความ : อาจารย์กิตติพงษ์ สร้อยแก้ว สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) 176 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
อีเมล kittipongs@g.swu.ac.th

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในระดับเกรด A ตามเกณฑ์ของ GTmetrix โดยมีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 99% และคะแนนโครงสร้างเท่ากับ 89% และ 2) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ระบบทบทวนบทเรียน / วิดีโอออนไลน์ / ประสิทธิภาพ / ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Development of an Online Video-Based Lesson Review System on Computer Programming for Grade 10 Students

Kittipong Soikaew

Lecturer, Srinakharinwirot University : Demonstration School (Secondary)

Abstract

This research aimed to: 1) develop and evaluate the effectiveness of an online video-based lesson review system for teaching computer programming to Grade 10 students at Prasarnmit Demonstration School (Secondary) of Srinakharinwirot University, and 2) examine the impact of the system on students' academic achievement by comparing their pre-test and post-test scores. The sample was selected using cluster sampling by dividing the population into three groups based on academic majors, from which one group was randomly chosen. The selected sample consisted of 40 Grade 10 students enrolled in the integrated engineering classroom, comprising majors in Agricultural Engineering and Innovation (AE), Food Creative Engineering (FC), Music Engineering (MS), and Sports Engineering (SE), during the second semester of the 2024 academic year. The research instruments included: 1) the online video-based lesson review system on computer programming developed by the researcher, and 2) a 20-item computer programming achievement test. Data were analyzed using mean ($\bar{X}$) percentage, standard deviation (S.D.), and the paired sample t-test.

The results indicated that: 1) the developed system achieved a GTmetrix performance score of Grade A, with a performance score of 99% and a structure score of 89%; and 2) students' post-test scores were significantly higher than their pre-test scores at the .01 level of statistical significance.

Corresponding Author : Kittipong Soikaew, Computer Science Program, Srinakharinwirot University: Demonstration School (Secondary), 176 Khlong Toei Nuea, Watthana, Bangkok, 10110 E-mail : kittipongs@g.swu.ac.th

Keywords : online lesson review / video-based learning / effectiveness / academic achievement

1. บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะในศตวรรษที่ 21 และทัศนคติที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อสังคมและเศรษฐกิจยุคดิจิทัล พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ได้กำหนดให้การจัดการศึกษายึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาได้ โดยต้องส่งเสริมให้พัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะเหล่านี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ถือเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงมีข้อจำกัดด้านเวลาเมื่อเทียบกับความซับซ้อนของเนื้อหา ส่งผลให้นักเรียนบางส่วนไม่สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้ง และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเมื่อเทียบกับเกณฑ์การวัดและประเมินผลของรายวิชา ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดหาแนวทางหรือเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องนอกเวลาเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของไพรินทร์ มีศรี และอวยพร มีศรี (2559) ที่พบว่าการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการวนซ้ำ (Loop) อย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งงานวิจัยของเอกพิศิษฐ์ อุดรา และคณะ (2561) ที่พบว่าบทเรียนออนไลน์มีคุณภาพระดับดีมาก

และผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญ ตลอดจนงานวิจัยของ Lloyd และ Robertson (2012) ที่ชี้ให้เห็นว่าวิดีโอสอนแบบ Screencast สามารถช่วยเพิ่มความเข้าใจและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

จากการสำรวจบริบทการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากข้อจำกัดด้านเวลาเรียน ความซับซ้อนของเนื้อหาและการขาดโอกาสในการทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยจึงพัฒนาระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เพื่อใช้เป็นสื่อเสริมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังการใช้ระบบดังกล่าวในการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา และสามารถทบทวนเนื้อหาได้ตามความต้องการของตนเอง อันเป็นการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ในรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ จะเรียกโดยย่อว่า “ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์”

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์

2.2 เพื่อศึกษาผลของการใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังการใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์

3. ทฤษฎี สมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย

3.1 ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์มีระดับคะแนนประสิทธิภาพสูงกว่า 80% เมื่อประเมินตามเกณฑ์ GTmetrix Grade (%) ซึ่งใช้วัดประสิทธิภาพการทำงานของระบบเว็บไซต์

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากการทำแบบทดสอบหลังใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์สูงกว่าก่อนใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 ซึ่งเป็นรายวิชาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้องเรียน ได้แก่ ห้องวิชาเอกคณิตศาสตร์วิศวกรรม 1 (ME1) ห้องวิชาเอกคณิตศาสตร์วิศวกรรม 2 (ME2) และห้องวิศวกรรมศาสตร์รวม ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนจากวิชาเอก วิศวกรรมและนวัตกรรมทางการเกษตร (AE) วิศวกรรมสร้างสรรค์ทางอาหาร (FC) วิศวกรรมดนตรี (MS) และวิศวกรรมการกีฬา (SE) มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 110 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยกำหนดให้ ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม จากห้องเรียนทั้งหมด 3 ห้อง ได้แก่ ห้องวิชาเอกคณิตศาสตร์วิศวกรรม 1 (ME1) ห้องวิชาเอกคณิตศาสตร์วิศวกรรม 2 (ME2) และห้องวิศวกรรมศาสตร์รวม (AE, FC, MS, SE) ซึ่งผลการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างพบว่า ห้องวิศวกรรมศาสตร์รวม ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนจากวิชาเอก AE, FC, MS และ SE ถูกสุ่มเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 40 คน

4.2 เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาการเรียนรู้เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้สอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) พุทธศักราช 2567 เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น

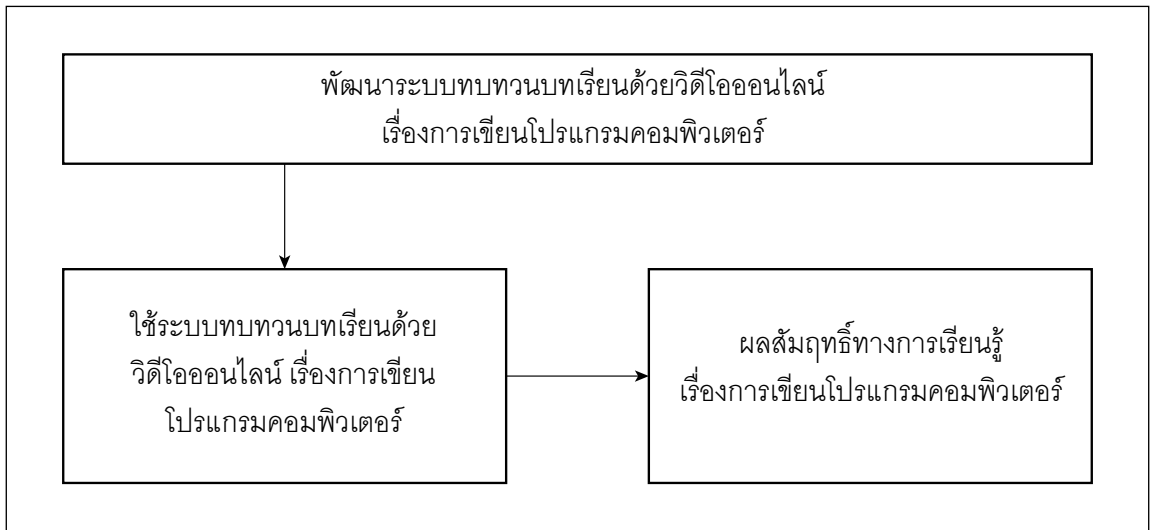
4.2.1 การออกแบบระบบและฐานข้อมูล

4.2.2 การเลือกและติดตั้งเครื่องมือ

4.2.3 การเขียนโปรแกรมและการแก้ปัญหาระหว่างดำเนินการ

4.2.4 ความคิดสร้างสรรค์และการประยุกต์ใช้งานจริง

4.3 กรอบแนวคิดแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัยของการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ สำหรับส่งเสริมการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยออกแบบให้มีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้วยการทำแบบทดสอบก่อนและหลังใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลของการใช้ระบบที่พัฒนาขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 ซึ่งเป็นรายวิชาในกลุ่ม

สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้องเรียน ได้แก่ ห้องวิชาเอกคณิตศาสตร์วิศวกรรม 1 (ME1) ห้องวิชาเอกคณิตศาสตร์วิศวกรรม 2 (ME2) และ ห้องวิศวกรรมศาสตร์รวม ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนจากวิชาเอก วิศวกรรมและนวัตกรรมทางการเกษตร (AE) วิศวกรรมสร้างสรรค์ทางอาหาร (FC) วิศวกรรมดนตรี (MS) และวิศวกรรมการกีฬา (SE) มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 110 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยกำหนดให้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม จากห้องเรียนทั้งหมด 3 ห้อง ได้แก่ ห้องวิชาเอกคณิตศาสตร์วิศวกรรม 1 (ME1) ห้องวิชาเอกคณิตศาสตร์วิศวกรรม 2 (ME2) และห้องวิศวกรรมศาสตร์รวม (AE, FC, MS, SE) ซึ่งผลการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างพบว่า ห้องวิศวกรรมศาสตร์รวม ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนจากวิชาเอก AE, FC,

MS และ SE ถูกสุ่มเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 40 คน

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.2.1 ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นนี้ เป็นนวัตกรรมทางการเรียนรู้ในรูปแบบระบบออนไลน์ (Web-based Learning System) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยออกแบบให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ซ้ำได้ตามความสะดวกผ่านวิดีโอออนไลน์ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น และส่งเสริมการเรียนรู้แบบรายบุคคล ตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพของระบบ ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา สื่อออนไลน์ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์และการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อวิดีโอออนไลน์ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบและพัฒนาระบบทบทวนบทเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และกลุ่มเป้าหมาย

2) ออกแบบและพัฒนาระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนาระบบแบบ System Development Life Cycle (SDLC) มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาระบบ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ การออกแบบระบบ การพัฒนาระบบ การทดสอบระบบ และการปรับปรุงระบบ ทั้งนี้ ในขั้นตอนการออกแบบระบบผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะและโครงสร้างของระบบ

ทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ให้ประกอบด้วยฟังก์ชันหลัก ได้แก่ (1) ฟังก์ชันจัดการผู้ใช้งาน (2) ฟังก์ชันจัดการบทเรียนและวิดีโอ (3) ฟังก์ชันเข้าถึงและทบทวนบทเรียนตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ระบบสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การเรียนรู้และกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

3) นำระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ ที่พัฒนาขึ้น เสนอต่อที่ปรึกษาโครงการเพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมขององค์ประกอบภายในระบบ ในด้านการพัฒนาระบบด้านการใช้งาน ด้านบำรุงรักษา/ปรับปรุง และด้านเนื้อหาบทเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนดำเนินการในขั้นต่อไป

4) นำระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษาโครงการเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 สามารถนำไปใช้ได้

5) การเลือกใช้ GTmetrix ในการประเมินประสิทธิภาพของระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ในงานวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวทางของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินระบบการเรียนรู้ออนไลน์และเว็บไซต์เพื่อการศึกษา โดย Quinito และ Catipay (2016) ได้นำ GTmetrix มาใช้ในการวิเคราะห์เว็บไซต์โครงงานของนักศึกษา และพบว่าสามารถระบุปัจจัยด้านความเร็วและโครงสร้างเว็บไซต์ที่ส่งผลต่อการใช้งานได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ Giannakos et al. (2013) ได้เสนอว่าการออกแบบและประเมินระบบการเรียนรู้ผ่านวิดีโอควรคำนึงถึงประสิทธิภาพของระบบควบคู่กับพฤติกรรมการใช้งานของผู้เรียน ขณะที่

Sutopo et al. (2022) ใช้ GTmetrix ในการประเมินเว็บไซต์สถาบันการศึกษา โดยเน้นด้านโครงสร้างและประสบการณ์ผู้ใช้ ซึ่งช่วยสะท้อนความพร้อมของระบบในการใช้งานจริง

ดังนั้น การใช้ GTmetrix ในงานวิจัยครั้งนี้จึงมีความเหมาะสมในการประเมิน

ประสิทธิภาพของระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ ก่อนนำไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้มั่นใจว่าระบบมีประสิทธิภาพด้านการเข้าถึง ความรวดเร็ว และความเสถียร รองรับการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเกณฑ์การประเมินของ GTmetrix แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การวัดประสิทธิภาพ GTmetrix Grade

GTmetrix Grade %	GTmetrix Grade Letter Grade
90-100	A
80-89	B
70-79	C
60-69	D
50-59	E
0-49	F

ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของระบบ ขั้นตอนแรกผู้วิจัยเข้าสู่ระบบ GTmetrix โดยกรอกลิงก์ของระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์เพื่อทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ เมื่อเริ่มการทำงานของระบบ GTmetrix จะทำการสแกนเนื้อหาทั้งหมดของเว็บไซต์และวิเคราะห์ประสิทธิภาพของระบบตามเกณฑ์ความเร็วที่เครื่องมือกำหนดไว้ หลังจากประเมินเสร็จสิ้น เครื่องมือจะแสดงคะแนนรวมของเว็บไซต์โดยอ้างอิงตามเกณฑ์ของ Google PageSpeed และ Yahoo! YSlow รวมถึงแสดงคะแนนในแต่ละเกณฑ์ย่อยพร้อมข้อเสนอแนะในการปรับปรุง โดยคะแนนมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 100 ทั้งนี้ ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบด้วย GTmetrix จะนำเสนอรายละเอียดคะแนนและการวิเคราะห์ผลในส่วนของผลการวิจัยต่อไป

5.2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีวิธีการสร้างและหาประสิทธิภาพ ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา สื่อออนไลน์ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์และการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อวิดีโอออนไลน์

2) วิเคราะห์เนื้อหาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เรื่องการเขียนโปรแกรมประยุกต์ใช้กับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยภาษา C++ ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และจัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบ (Test Blueprint) เพื่อกำหนดสัดส่วนข้อสอบตามเนื้อหา

3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ เพื่อใช้ในการคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ได้ทำการวิเคราะห์ไว้

4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการ เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของแบบทดสอบ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษาโครงการ

5) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษาโครงการ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ด้านการสอนคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งแบบทดสอบนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.98

6) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน และเคยเรียนการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาแล้ว เนื่องจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในระดับใกล้เคียงหรือสูงกว่ากลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทำให้สามารถตอบแบบทดสอบได้อย่างเหมาะสมโดยไม่เกิดผลจากการเรียนรู้ซ้ำหรือการจดจำข้อสอบ และไม่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างหลักของการวิจัย เพื่อหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก

7) นำคะแนนจากแบบทดสอบเบื้องต้นมาวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ โดยพิจารณาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

เพื่อนำไปจัดสร้างแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ จำนวน 20 ข้อ

8) นำแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อเหมาะสม จำนวน 20 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.78 แสดงว่าคุณภาพของแบบทดสอบอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยมีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.60

9) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบก่อนเรียน โดยยังไม่ใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ จากนั้นภายหลังการจัดการเรียนการสอนตามปกติ ผู้วิจัยได้นำระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ มาใช้เป็นสื่อเสริมในการเรียนรู้ โดยสื่อวิดีโอที่จัดอยู่ในระบบเป็นวิดีโอการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชาให้สอดคล้องกับหลักสูตรและระดับชั้นของผู้เรียน วิดีโอแต่ละเรื่องได้รับการออกแบบและจัดทำตามลำดับเนื้อหาอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมสาระสำคัญของบทเรียน และนำเสนอในรูปแบบที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ นักเรียนสามารถเข้าศึกษาและทบทวนเนื้อหาได้ตามความสะดวก หลังจากนั้นจึงนำแบบทดสอบฉบับเดียวกันไปใช้ทดสอบหลังเรียน โดยใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ในการเรียนรู้ต่อไป

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ขอความร่วมมือกับโรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ในการดำเนินการวิจัยกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นนักเรียนจากวิชาเอกวิศวกรรมและนวัตกรรมทางการ

เกษตร (AE) วิศวกรรมสร้างสรรค์ทางอาหาร (FC) วิศวกรรมดนตรี (MS) และวิศวกรรมการกีฬา (SE) ที่จัดการเรียนการสอนรวมกันเป็น 1 ห้องเรียน โดยดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นรายวิชาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ นักเรียนกลุ่มดังกล่าวถือเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้

2) ชี้แจงให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามได้ถูกต้อง

3) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้สร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาการเรียนรู้ด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ การออกแบบระบบและฐานข้อมูล การเลือกและติดตั้งเครื่องมือ การเขียนโปรแกรม การแก้ปัญหาระหว่างการดำเนินงาน และการประยุกต์ใช้งานจริง ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย แล้วบันทึกคะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งนี้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

4) ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยจัดการเรียนการสอนตามปกติในชั้นเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และในระหว่างช่วงหลังการทดสอบก่อนเรียน ผู้วิจัยได้นำระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างใช้เป็นสื่อในการทบทวนเนื้อหานอกเวลาเรียน โดยเนื้อหาที่จัดทำเป็นวิดีโอในระบบประกอบด้วยบทเรียนจำนวน 4 เรื่อง ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาการเรียนรู้ตามรายวิชา นักเรียนสามารถเข้าศึกษาและทบทวนบทเรียนผ่านระบบได้ตามความสะดวก

และความต้องการของตนเอง เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ ก่อนดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5) เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยนำระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์แล้วทำการทดสอบวัดความสามารถจำนวน 20 ข้อ แล้วบันทึกผลการทดสอบให้เป็นคะแนนหลังเรียน (Posttest)

6) ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบแล้วนำคะแนนที่ได้วิเคราะห์วิธีทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานแล้วทำการสรุปผลต่อไป

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเรียนและคะแนนสอบหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบสมมติฐานสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งในการดำเนินการทดลองมีขั้นตอนดังนี้

1) สร้างความเข้าใจและชี้แจงให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการนำระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2) ดำเนินการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ในการเรียนการสอนเรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบทบทวนบทเรียนวิดีโอออนไลน์กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4) ดำเนินการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้ระบบทบทวนบทเรียนออนไลน์ด้วยแบบทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

5) นำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนใช้และหลังใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS เมื่อเตรียมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (Paired Samples t-test) เกี่ยวกับการแจกแจงปกติของข้อมูล และ 2) การใช้สถิติ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (Paired Samples t-test) ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 3 ประเภทหลัก ได้แก่

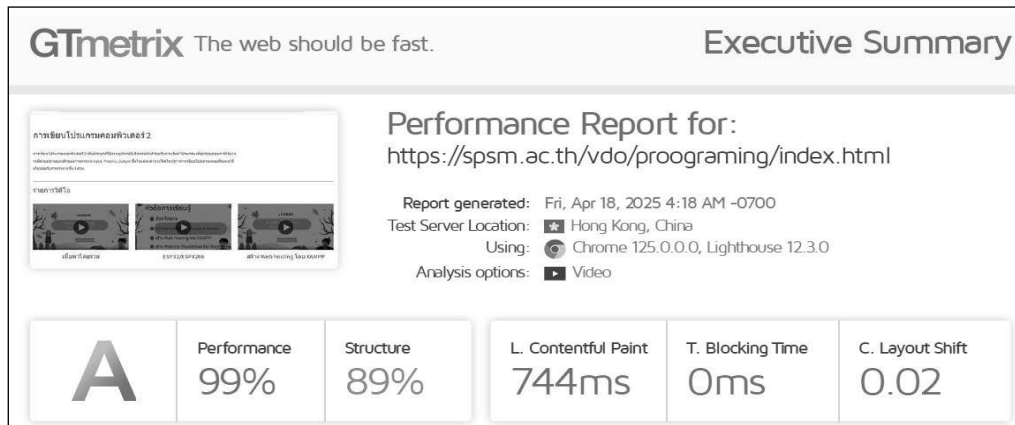
1) สถิติเชิงพรรณนา ใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อสรุปข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผลการศึกษา

2) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ใช้การทดสอบ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (Paired Samples t-test) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เรื่อง การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการพัฒนาระบบแบบ System Development Life Cycle (SDLC) โดยมุ่งเน้นการออกแบบโครงสร้างระบบให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ผ่านสื่อวิดีโอ การจัดการเนื้อหาอย่างเป็นระบบ และการเข้าถึงบทเรียนได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคตามเกณฑ์การประเมินของ GTmetrix โดยมีค่า Performance Score เท่ากับ 99% และมีระดับ GTmetrix Grade Letter Grade อยู่ในระดับ “A” ซึ่งเป็นระดับสูงสุด แสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีความพร้อมทั้งในด้านโครงสร้างระบบ การจัดการทรัพยากร และการรองรับการใช้งานของผู้เรียนในบริบทการเรียนรู้แบบออนไลน์ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ประสิทธิภาพโดยรวมของระบบจากการวัดด้วย GTmetrix

ที่มา : ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดย GTmetrix

รายละเอียดแต่ละส่วนประกอบด้วย โครงสร้างเว็บไซต์ ประสิทธิภาพด้านเนื้อหาและ
 ประสิทธิภาพด้านการเข้าใช้งาน ประสิทธิภาพด้าน ประสิทธิภาพด้านวิดีโอ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพระบบจาก GTmetrix

หัวข้อการวิเคราะห์	รายละเอียดผลการวิเคราะห์	สรุปผล
1. ประสิทธิภาพด้านการเข้าใช้งาน	- Performance Score: 99% (เกรด A) - Fully Loaded Time: 745 ms - Largest Contentful Paint (LCP): 744 ms - Total Blocking Time (TBT): 0 ms - Cumulative Layout Shift (CLS): 0.02	อยู่ในระดับ ดีมาก เหมาะกับการใช้งานจริงได้
2. ประสิทธิภาพด้านโครงสร้างเว็บไซต์	- Structure Score: 89% - Total Requests: 15 - Page Size: 1.31 MB - ข้อเสนอแนะ: ใช้ขนาดภาพที่กำหนดไว้ (width/height), ลด unused CSS, ใช้ CDN	โครงสร้างโดยรวม เหมาะสมดี มีบางจุด สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้
3. ประสิทธิภาพด้านเนื้อหา	- ภาพใช้พื้นที่มากที่สุด (~87%) - HTML, CSS และ JS มีขนาดเหมาะสม ไม่เป็นปัญหา	สามารถปรับภาพเพิ่มเติม จะช่วยให้โหลดเร็วขึ้นอีก

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพระบบจาก GTmetrix (ต่อ)

หัวข้อการวิเคราะห์	รายละเอียดผลการวิเคราะห์	สรุปผล
4. ประสิทธิภาพด้านวิดีโอ	- ไม่มีข้อเสนอนะเกี่ยวกับปัญหาวิดีโอ - วิดีโอไม่ส่งผลกระทบต่อเวลาโหลดรวม - โหลดเร็วแม้มีวิดีโอ	จัดการวิดีโอได้ดีมาก ไม่กระทบการใช้งาน

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ที่พัฒนา ได้รับคะแนนประสิทธิภาพจาก GTmetrix Grade Letter Grade อยู่ที่ระดับ A โดยมีคะแนน Performance 99% และ Structure 89% แสดงให้เห็นว่าระบบมีความเร็วสูง โครงสร้างเหมาะสม และสามารถรองรับการเรียนรู้แบบวิดีโอออนไลน์ได้ดีมาก

6.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์สูงกว่าก่อนการใช้ระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยเสริมความเข้าใจในเนื้อหาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ทางสถิติจะแสดงดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.2.1 ผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงปกติของข้อมูล แสดงดังภาพที่ 3

Tests of Normality						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
pretest	.133	41	.067	.927	41	.011
posttest	.194	41	.000	.933	41	.018
a. Lilliefors Significance Correction						

ภาพที่ 3 ตารางผลการทดสอบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงปกติของข้อมูล
ที่มา : ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

จากภาพที่ 3 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล พบว่า ค่า Shapiro-Wilk ของการทดสอบก่อนใช้ระบบและหลังใช้ระบบเท่ากับ 0.927 และ 0.933 ตามลำดับ และมีค่า Sig. เท่ากับ 0.11 และ 0.18 ซึ่งมีความมากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ (Sig. > α) จึงไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานศูนย์ได้ แสดงว่าไม่พบหลักฐานว่าข้อมูลก่อนและหลังการใช้ระบบเบี่ยงเบนจากการแจกแจงแบบปกติ ดังนั้นข้อมูล

จึงมีความเหมาะสมในการนำไปวิเคราะห์ด้วยสถิติพาราเมตริก โดยสามารถใช้สถิติ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กันในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยต่อไปได้

6.2.2 ผลการวิเคราะห์ Paired samples t-test ประกอบด้วยการแสดงคะแนนเฉลี่ยของก่อนและหลังใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์แสดงดังภาพที่ 4

Paired Samples Statistics					
		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	pretest	10.545	40	2.9920	.4731
	posttest	11.748	40	2.2389	.3540

ภาพที่ 4 ตารางผลคะแนนเฉลี่ยของก่อนและหลังใช้ระบบ

ที่มา : ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

และภาพตาราง Paired Samples Test ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยสถิติ t-test

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (Paired Samples t-test) แสดงดังภาพที่ 5

Paired Samples Test									
		Paired Differences							
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	99% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
					Lower	Upper			
Pair 1	pretest- posttest	-1.2025	2.2446	.3549	-2.1635	-.2415	-3.388	39	.002

ภาพที่ 5 ตารางทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยสถิติ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (Paired Samples t-test)

ที่มา : ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

เมื่อพิจารณาตาราง Paired Samples Test ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยสถิติ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (Paired Samples t-test) ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐานเชิงทิศทางการวิจัยข้อ 3.2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนใช้ระบบ (pretest) เท่ากับ 10.545 และคะแนนเฉลี่ยหลังใช้ระบบ (posttest) เท่ากับ 11.748 โดยมีค่าความต่างเฉลี่ย (posttest – pretest) เท่ากับ 1.2025 แสดงให้เห็นว่าหลังการใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นจากก่อนใช้ระบบ ค่า t เท่ากับ -3.388 และค่า df เท่ากับ 39

เมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญทางสถิติแบบทางเดียว (Sig. (1-tailed)) มีค่าเท่ากับ 0.001 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ $\alpha = 0.01$ จึงสามารถปฏิเสธสมมติฐานศูนย์ (H_0) และยอมรับสมมติฐานทางเลือก (H_1) ได้ สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของนักเรียนหลังใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์สูงกว่าก่อนใช้ระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถนำเสนอและแปลความหมายข้อมูลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนใช้และหลังใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รายการเปรียบเทียบ		$\bar{X}$	ค่าความต่างเฉลี่ย	ค่า t	df	Sig. (1-tailed)
คะแนน	ก่อนใช้	10.545	+1.2025	-3.388	39	0.001
	หลังใช้	11.748				

หมายเหตุ : ใช้การทดสอบ Paired Samples t-test แบบมีทิศทาง (One-tailed) ที่ระดับนัยสำคัญ $\alpha=0.01$

จากการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และหลังใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนจำนวน 40 คน โดยใช้การทดสอบ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (Paired Samples t-test) และตั้งสมมติฐานทางเลือกแบบมีทิศทางว่า

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สูงกว่าคะแนนก่อนใช้ระบบ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สูงกว่าคะแนนก่อนใช้ระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

7.1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์เว็บไซต์ GTmetrix พบว่า ระบบมีค่า GTmetrix Grade อยู่ในระดับ “A” ซึ่งเป็นระดับสูงสุด พร้อมคะแนนประสิทธิภาพ (Performance Score) เท่ากับ 99% และเวลาในการโหลดหน้าเว็บแบบเต็ม (Fully Loaded Time) อยู่ที่ 745 ms ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ทั้งยังมีค่าความล่าช้ารวม (Total Blocking Time: TBT) เท่ากับ 0 ms และค่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหน้าเว็บ (Cumulative Layout Shift : CLS) เพียง 0.02 แสดงให้เห็นว่าระบบมีประสิทธิภาพสูงในการเข้าถึงและการใช้งานในรูปแบบวิดีโอออนไลน์

นอกจากนี้ ยังพบว่าด้านโครงสร้างเว็บไซต์มีค่า Structure Score เท่ากับ 89% ซึ่งอยู่ในระดับดี และสามารถปรับปรุงเพิ่มเติมในส่วนของการจัดการขนาดภาพและการลดโค้ด CSS ที่ไม่ได้ใช้งาน ตามข้อเสนอแนะของ GTmetrix ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Quinto และ Catipay (2016) ที่ใช้ GTmetrix วิเคราะห์เว็บไซต์ของนักศึกษาและพบว่าสามารถระบุจุดบกพร่องด้านโครงสร้างและความเร็วได้อย่างชัดเจน Giannakos et al. (2013) ที่เน้นการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งานร่วมกับโครงสร้างเนื้อหาดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ผ่านวิดีโอ และ Sutopo et al. (2022) ที่ใช้ GTmetrix ประเมินเว็บไซต์มหาวิทยาลัยในด้าน SEO และประสิทธิภาพโดยรวม งานวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า GTmetrix เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการประเมินและพัฒนา

เว็บไซต์เพื่อการศึกษา โดยเฉพาะในด้านความเร็วและโครงสร้าง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสบการณ์ของผู้ใช้ และช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างสะดวกและราบรื่น

ผลการประเมินยังแสดงให้เห็นว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองการใช้งานของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากระบบถูกออกแบบให้มีฟังก์ชันที่สนับสนุนการทบทวนบทเรียนโดยตรง ได้แก่ ฟังก์ชันการจัดหมวดหมู่บทเรียนตามหัวข้อการเรียนรู้ ฟังก์ชันการเข้าถึงวิดีโอแบบตามความต้องการของผู้เรียน และฟังก์ชันการทบทวนซ้ำได้ไม่จำกัดครั้ง ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน

นอกจากนี้ ลักษณะของระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีความแตกต่างจากระบบ e-learning ทั่วไป เนื่องจากไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการจัดเก็บเนื้อหาหรือบทเรียนในรูปแบบคลังข้อมูลเท่านั้น แต่เน้นการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เรียบง่าย เข้าถึงได้รวดเร็ว และเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยลดขั้นตอนที่ซับซ้อนในการเข้าใช้งาน และเน้นการนำเสนอเนื้อหาเฉพาะส่วนที่จำเป็นต่อการทบทวนบทเรียน

เหตุผลสำคัญที่ทำให้ระบบได้รับการประเมินอยู่ในเกณฑ์ดีมาก คือ การออกแบบระบบให้มีโครงสร้างที่เหมาะสมกับการใช้งานวิดีโอออนไลน์ การจัดการทรัพยากรของระบบอย่างมีประสิทธิภาพ การลดเวลาในการโหลดหน้าเว็บ และการควบคุมองค์ประกอบของหน้าเว็บให้มีความเสถียร ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่เกิดอุปสรรคด้านเทคนิค ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่า ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น

มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในระดับมัธยมศึกษา และสามารถรองรับการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์จากการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) โดยใช้การทดสอบความรู้อีกก่อนและหลังใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์เรื่องการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังการใช้ระบบเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -3.388$, Sig. = 0.001) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 10.545 และหลังเรียนเท่ากับ 11.748 ส่งผลให้มีค่าความแตกต่างเฉลี่ยเท่ากับ +1.2025 คะแนน

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของไพรินทร์ มีศรี และอวยพร มีศรี (2559) ที่ระบุว่า การใช้สื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ในการเรียนเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับคำสั่งวนซ้ำ (Loop) ที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นถึง 40.50% และ 62.83% ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของเอกพิศิษฐ์ อุตราและคณะ (2561) ที่ศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์เกี่ยวกับการเขียนโปรแกรม พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าค่ามาตรฐานร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นนี้มีส่วนช่วยในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งมักจะต้องอาศัยการทบทวนเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง ระบบดังกล่าวจึงสามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากระบบถูกออกแบบให้รองรับการใช้งานตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล โดยผู้เรียนสามารถเลือกทบทวนเนื้อหาซ้ำได้ไม่จำกัดจำนวนครั้ง และควบคุมจังหวะการเรียนรู้ของตนเองได้ และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านลักษณะของวิดีโอทบทวน วิดีโอที่จัดอยู่ในระบบมุ่งเน้นสาระสำคัญของบทเรียน โดยจัดลำดับเนื้อหาจากแนวคิดพื้นฐานไปสู่การประยุกต์ใช้งานจริง ใช้รูปแบบการนำเสนอที่ผสมผสานระหว่างการอธิบายแนวคิด การสาธิตขั้นตอนการเขียนโปรแกรม และการแสดงตัวอย่างโค้ดที่ละขั้นตอน ซึ่งช่วยลดความซับซ้อนของเนื้อหาและเอื้อต่อความเข้าใจของผู้เรียน

นอกจากนี้ ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นยังมีฟังก์ชันที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ ฟังก์ชันการจัดหมวดหมู่บทเรียนตามหัวข้อ ฟังก์ชันการเข้าถึงวิดีโอได้ตลอดเวลา และฟังก์ชันการทบทวนบทเรียนซ้ำได้ตามความต้องการ ซึ่งแตกต่างจากระบบ e-learning ทั่วไปที่มักเน้นการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะเป็นหน่วยบทเรียนต่อเนื่องหรือมีขั้นตอนการใช้งานที่ซับซ้อน ส่งผลให้ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถสนับสนุนการเรียนรู้แบบรายบุคคลได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

8.1.1 ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยโรงเรียนหรือหน่วยงานการศึกษาสามารถนำระบบวิดีโอทบทวนบทเรียนไปใช้ในรายวิชาการเขียนโปรแกรม เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้รายบุคคลและการทบทวนนอกเวลาเรียน

8.1.2 บูรณาการกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งระบบสามารถใช้ร่วมกับการเรียนแบบ On-site หรือ On-demand เช่น ห้องเรียนกลับด้านหรือกิจกรรมเสริมหลังเรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์

8.1.3 ใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาเครื่องมือเพื่อรายวิชาอื่น ๆ ระบบที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถใช้เป็นแนวทางหรือต้นแบบในการพัฒนาเครื่องมือหรือระบบทบทวนบทเรียนสำหรับรายวิชาอื่น ๆ ที่มีลักษณะของการเรียนรู้ที่ต้องการทบทวนอย่างต่อเนื่องได้ด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาด้านภาษาหรือวิชาทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นต้น

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพกับรูปแบบการเรียนรู้แบบอื่น ควรมีการออกแบบการวิจัยในลักษณะเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ใช้ระบบทบทวนบทเรียนด้วยวิดีโอออนไลน์กับกลุ่มที่เรียนรู้ด้วยวิธีการแบบดั้งเดิม เพื่อให้เห็นถึงประสิทธิภาพที่ชัดเจนของระบบเพิ่มขึ้น

8.2.2 ประเมินประสบการณ์ผู้ใช้ซึ่งควรเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจ การใช้งานและอุปสรรค เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

9. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินงบประมาณเงินรายได้โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

References

- Giannakos, M. N., Chorianopoulos, K., Ronchetti, M., Szegedi, P., & Teasley, S. D. (2013). Analytics on video-based learning. In *Proceedings of the Third International Conference on Learning Analytics and Knowledge (LAK '13)* (pp. 283–284). ACM. <https://doi.org/10.1145/2460296.2460358>
- Kay, R. H. (2012). Exploring the use of video podcasts in education: A comprehensive review of the literature. *Computers in Human Behavior*, 28(3), 820–831. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.01.011>
- Lloyd, S. A., & Robertson, C. L. (2012). Screencast tutorials enhance student learning of statistics. *Teaching of Psychology*, 39(1), 67–71. <https://doi.org/10.1177/0098628311430640>
- Meesri, P., & Meesri, O. (2016). The development of electronic instructional media for computer programming course. *Valaya Alongkorn Review under Royal Patronage*, 10(1), 49–58. (in Thai)
- Office of the Education Council. (2019). *National Education Act B.E. 2542 (1999) and its Amendments (No. 4)*. Ministry of Education. (in Thai)
- Quinito, F. B., Jr., & Catipay, J. P. (2016). Technical review and analysis on students' academic website projects using GTmetrix web speed and optimization tool. *European Academic Research*, 4(7), 6056–6070.
- Sutopo, J., Huda, M. F., & Budhi, G. S. (2022). Evaluation of the website “Aisyiyah Surakarta of University” performance based on search engine optimization using automated software testing GTmetrix. *International Journal of Computer and Information System*, 3(1). Retrieved from <https://ijcis.net/index.php/ijcis/index>
- Utra, E., et al. (2018). The development of online lessons on programming using loop statements for grade 10 students. *Journal of Industrial Education*, 10(1), 45–54. (in Thai)

การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ของกระบวนการทางบัญชี ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร

ดนิตา พูลเอี่ยม

บัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ไกรวิทย์ หลีกภัย

อาจารย์ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Received : July 16, 2025

Revised : July 14, 2026

Accepted : July 14, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวทางการปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชี 2) ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร มีกลุ่มตัวอย่างข้อมูล คือ บริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัดที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเพื่อดำเนินธุรกิจด้านไอที จำนวน 364 แห่ง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและของพนักงานบัญชีด้านความสม่ำเสมอในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับข้อมูลทางบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชี ด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน ด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน และด้านความแม่นยำเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน (Sig. = 0.01) รองลงมาคือ การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีด้านการสนับสนุนทรัพยากรขององค์กรทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการบัญชีด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน (Sig. = 0.01) และ

ผู้รับผิดชอบบทความ : ดนิตา พูลเอี่ยม บัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม อีเมล Ddanitamai@gmail.com

ด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน (Sig. = 0.05) นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ความมีประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการควบคุมต้นทุนการดำเนินงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

ด้านการตรวจพบความผิดพลาดและการทุจริตในองค์กร และด้านการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง (Sig. = 0.01) ส่วนประสิทธิภาพของกระบวนการบัญชีด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง (Sig. = 0.01) และประสิทธิภาพของกระบวนการบัญชีด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการควบคุมต้นทุนการดำเนินงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม (Sig. = 0.05)

คำสำคัญ : การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัล / ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน / ความยั่งยืนขององค์กร

Adapting to Digital Technologies to Enhance The Efficiency of Accounting Process That Affects Organizational Sustainability

Danita Pooniam

Master of Accountancy Program Graduate, Faculty of Accountancy, Sripatum University

Kraiwit Leekpai

Lecturer, Faculty of Accountancy, Sripatum University

Abstract

The research aimed to (1) examining the approaches of adapting digital technologies to enhance the efficiency of accounting processes, and (2) examining the factors related to accounting process efficiency that influence organizational sustainability. The samples consisted of 364 limited and public limited companies, entities legally registered with the Department of Business Development, operating in IT sector. Data was collected using questionnaires and analyzed through descriptive statistics, consisting of mean, frequency, and standard deviation, and through inferential statistics, including correlation analysis and multiple regression analysis. The findings revealed that organizational and accounting officers' adaptation to digital technologies particularly in terms of the consistency in using the digital technologies with accounting data positively influences the efficiency of accounting processes in the dimensions of data sufficiency, speed, and the reliability of financial information at the highest level (Sig. = 0.01). The next finding is that the adaptation to digital technologies of the organization and accounting officers in terms of organizational support to accounting officers with digital technology resources positively influences the efficiency of

Corresponding Author : Danita Pooniam, Master of Accountancy Program Graduate, Sripatum University,
E-mail : Ddanitamai@gmail.com

accounting process particularly in terms of data sufficiency (Sig. = 0.01) and speed (Sig. = 0.05). Moreover, the research indicates that the efficiency of accounting process in terms of the reliability of financial information positively influences organizational sustainability in terms of in controlling operational costs, detecting errors or fraud, and driving continuous development (Sig. = 0.01). Accounting process efficiency in terms of data sufficiency positively influences the organizational sustainability in terms of driving continuous development (Sig. = 0.01). Also accounting process efficiency in terms of speed positively influences the organizational sustainability in terms of cost control (Sig. = 0.05).

Keywords : Digital Adaptation / Operational Effectiveness / Organizational Sustainability

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบัญชีในปัจจุบันทยอยเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ความเป็นยุคดิจิทัลมากขึ้น อาทิ การบัญชีออนไลน์ (Cloud Accounting) ที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงการระบาดของโรค COVID-19 เนื่องจากตอบโจทย์ความต้องการการทำงานทางไกลแบบทุกที่ทุกเวลา ซอฟต์แวร์ระบบงาน ไม่ว่าจะเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี หรือโปรแกรมระบบบริหารทรัพยากรขององค์กร (Enterprise Resource Planning : ERP) ที่เริ่มผนวกเอาความสามารถอย่างเทคโนโลยีรู้จำอักขระด้วยแสง (Optical Character Recognition : OCR) หรือซอฟต์แวร์เลียนแบบพฤติกรรมมนุษย์ (Robotic Process Automation : RPA) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรม หรือโปรแกรมตารางงานทางธุรกิจก็ได้พัฒนาความสามารถของเครื่องมืออัจฉริยะทางธุรกิจ (Business Intelligence : BI) ให้มีความสามารถกว้างขวางขึ้น เช่น วิเคราะห์ข้อมูลกิจการร่วมกับข้อมูลภายนอกได้อย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม มีคำถามว่า การปรับตัวทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเหล่านี้จะทำให้กระบวนการทางบัญชีมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้จริงหรือไม่ และประสิทธิภาพดังกล่าวจะส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กรหรือไม่ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาจากกลุ่มที่เห็นว่ามี ความเกี่ยวข้องและเข้าถึงได้ ซึ่งเป็นผู้ที่มีโอกาสที่จะนำเอาเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้เป็นกลุ่มแรก ๆ ทำให้งานจะมีความพร้อมและข้อมูลที่เพียงพอต่อการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชี

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน

สมมติฐานที่ 2 การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน

สมมติฐานที่ 3 การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน

สมมติฐานที่ 4 ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการควบคุมต้นทุนการดำเนินงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

สมมติฐานที่ 5 ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการตรวจพบความผิดพลาดและการทุจริตในองค์กร

สมมติฐานที่ 6 ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดวงจรชีวิตของเทคโนโลยี

แนวคิดนี้เชื่อว่าเทคโนโลยีมีจุดกำเนิดพัฒนาขึ้น เสื่อมถอยลง จนถึงจุดการใช้และถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีใหม่ มีรากฐานมาจากการงานของ

Bohlen & Beal (1956) ที่จำแนกผู้นำเทคโนโลยีไปใช้ออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้แก่ ผู้ประดิษฐ์คิดค้น ผู้ใช้กลุ่มแรก ๆ ผู้ใช้กลุ่มหลัง ๆ และผู้ล่าหลัง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเทคโนโลยีต่างก็มีการเกิดขึ้น รุ่งเรือง เสื่อมความนิยม และยุติการใช้ไปตามแนวคิดนี้เรื่อยมา แนวคิดนี้สามารถนำมาประยุกต์ได้กับเทคโนโลยีทางการบัญชีเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้จากการทำบัญชีแบบ Manual จนเปลี่ยนมาใช้คอมพิวเตอร์ก็เริ่มทำบัญชีในโปรแกรมตารางคำนวณ จนกระทั่งเกิดโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ระบบ ERP จนกระทั่งมี Cloud Accounting คือบริการโปรแกรมระบบงานทางบัญชีแบบออนไลน์ และล่าสุดยังมีการนำเอาเทคโนโลยี OCR, RPA หรือกระทั่ง AI เข้ามาผนวก เห็นได้ว่าเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น การเรียนรู้ จัดหาเทคโนโลยี ฝึกฝนใช้งาน และนำไปใช้กับงาน จึงเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงในเรื่องความสามารถการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรต่าง ๆ ด้านต่าง ๆ และในการศึกษาที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ

2. แนวคิดนวัตกรรมที่มากัดกร่อนเทคโนโลยีเดิม

แนวคิดนวัตกรรมที่มากัดกร่อน (Disruptive Innovation) โดย Ab Rahman et al. (2017) กล่าวว่า นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจะมีบทบาทไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ได้แก่ ยึดต่ออายุให้กับเทคโนโลยีที่มีอยู่หรือ กัดกร่อนจนในที่สุดแทนที่เทคโนโลยีที่มีอยู่หรือทำให้เทคโนโลยีที่มีอยู่เดิมยุติบทบาทลงไป เช่นนี้แล้ว ผลกระทบในเชิงของเทคโนโลยีทางการบัญชีก็เป็นไปได้ทั้งในแง่ที่บุคลากรทางบัญชีอาจจะต้องเรียนรู้เพิ่มเติมฟังก์ชันหรือความสามารถใหม่ ๆ ของเทคโนโลยีที่เข้ามาเสริมเทคโนโลยีเดิม หรือไม่ก็

เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่โดยสิ้นเชิง จึงเป็นประเด็นที่จะต้องศึกษาถึงการเรียนรู้ดังกล่าว และบทบาทที่อาจมีต่อกระบวนการทำงานขององค์กร

3. แนวคิดการพัฒนาบุคลากรและวัฒนธรรมองค์กร

การพัฒนาบุคลากรและวัฒนธรรมองค์กร (Human and Organizational Readiness) สำหรับนักบัญชีในปัจจุบันจะมุ่งเน้นไปในทิศทางที่เห็นพ้องกันว่า นักบัญชีจำเป็นต้องปรับบทบาทจากผู้บันทึกข้อมูลสู่ที่ปรึกษาด้านกลยุทธ์ โดยจะต้องพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้เครื่องมือดิจิทัล องค์กรต้องส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมและทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งช่วยสร้างความคุ้นเคยและลดความต้านทานการเปลี่ยนแปลง เพื่อเพิ่มทักษะบุคลากรให้มีความพร้อมเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืนระยะยาว ซึ่งในเรื่องนี้ The McKinsey 7-S Model (Waterman et al., 1980) ซึ่งเป็นกรอบแนวทางเพื่อช่วยองค์กรในการปรับปรุงการปรับตัวและประสิทธิภาพโดยการวิเคราะห์ปัจจัย 7 ด้านที่เกี่ยวข้องกันอยู่ ได้แก่ กลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร ระบบการทำงาน คุณค่าองค์กร ทักษะ สไตล์การบริหาร และบุคลากร ปัจจัยเหล่านี้ได้ถูกนำมาสังเคราะห์ขึ้นในกรอบแนวคิดการวิจัยที่จะกล่าวถึงต่อไปด้วย โดยกลยุทธ์และคุณค่าขององค์กรจะอยู่ในตัวแปรความยั่งยืนขององค์กรด้านต่าง ๆ โครงสร้างองค์กรและระบบงานจะสะท้อนอยู่ในตัวแปรความมีประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชี ส่วนทักษะ บุคลากร และสไตล์การบริหาร จะอยู่ในตัวแปรการปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีด้านต่าง ๆ

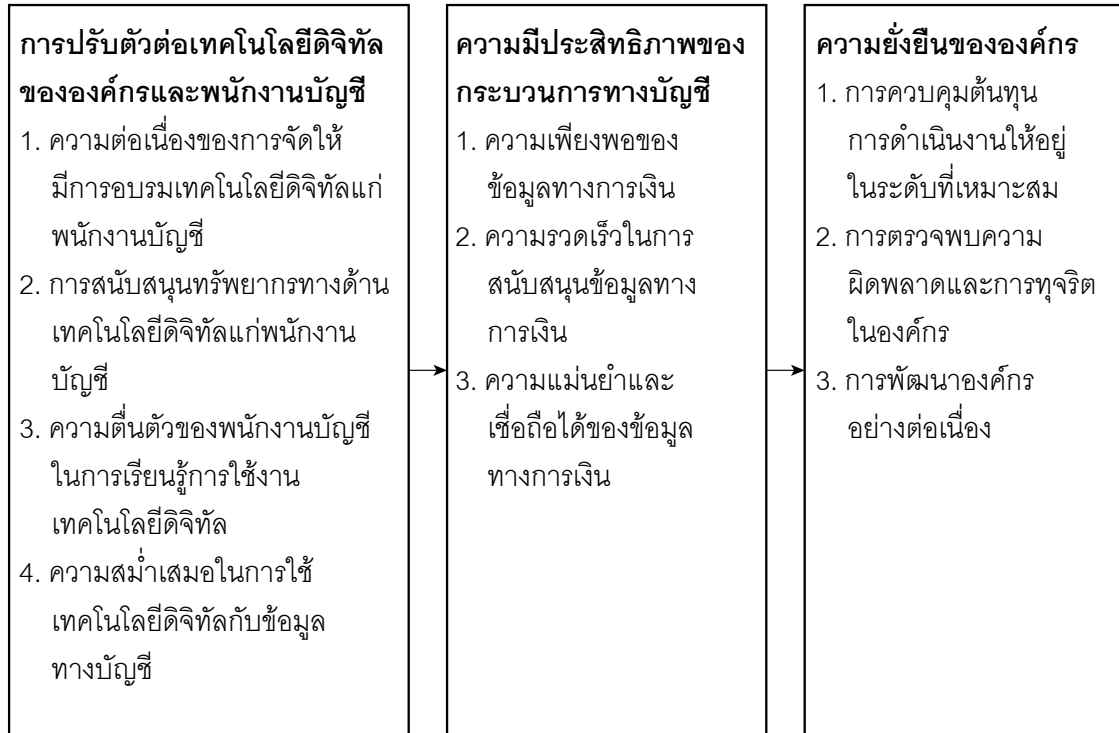
4. แนวคิดประสิทธิภาพกับกระบวนการบัญชี

มีผู้วิจัยประสิทธิภาพของกระบวนการบัญชีหลายท่าน อาทิ Thaer Abutaber และคณะ (2014) ที่ศึกษาพบว่า นอกจากทรัพยากรด้านคอมพิวเตอร์ เช่น ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ฐานข้อมูล แล้ว บุคลากรก็มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางการบัญชีเช่นกัน นอกจากนี้กระบวนการทางบัญชีเองก็ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรเช่นกัน ดังที่ Siagian (2024) ที่ศึกษาอิทธิพลเชิงบวกของการวางระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพภายในองค์กร พบว่า การวางระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่เหมาะสมช่วยปรับปรุงความถูกต้อง ความทันเวลารวมทั้งลดแรงงานในการประมวลผลข้อมูล ซึ่งมีผลต่อการควบคุมต้นทุนบุคลากรไม่ให้อยู่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ การนำเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลมาใช้ (Digital Technology Adoption) เช่น RPA ก็อาจช่วยเพิ่มความแม่นยำ ลดข้อผิดพลาดในการบันทึกการทางบัญชี และลดการใช้แรงงานคนได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีนี้ยังถือว่าเกิดขึ้นและนำมาใช้ในทางธุรกิจไม่นานนัก ต้นทุนยังอยู่ในระดับที่ต้องพิจารณา ว่าลงทุนแล้วจะทำให้เกิดความคุ้มค่าได้เพียงใด อย่างไรก็ตามหลายเทคโนโลยี เช่น ระบบบัญชีแบบคลาวด์ ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้จากทุกที่ ไม่ต้อง Print เอกสารเป็นจำนวนมาก RPA ก็เช่นกัน สามารถรับไฟล์เอกสารแล้วนำข้อมูลไปวางลงในหน้าจอรอกข้อมูลของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีได้โดยไม่ต้อง Print ออกมา จึงลดการใช้ทรัพยากร เช่น กระดาษและพลังงาน จึงมีความสอดคล้องกับเป้าหมายความยั่งยืน และเป็นสิ่งที่ควรศึกษาว่ามีผลต่อความยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

5. แนวคิดความยั่งยืนขององค์กร

ความยั่งยืนเป็นสิ่งที่ถูกพูดถึงหลังจากที่มนุษย์เริ่มเห็นพิษภัยของอุตสาหกรรมที่ส่งผลเสียต่อสังคมและเศรษฐกิจ จนกระทั่งความยั่งยืนกลายเป็นสิ่งที่พูดถึงกันมากขึ้นในแวดวงธุรกิจ Ashrafi et al. (2019) ก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่ศึกษาการดำเนินงานของท่าเรือ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปริมาณผลิตผลทางธุรกิจที่มีการลำเลียงระหว่างเขตเศรษฐกิจ พวกเขาได้นำเสนอบทความที่ชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์ด้านความยั่งยืนส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจการท่าเรือดีขึ้น โดยเฉพาะกับภาครัฐ ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย กับลูกค้า ชุมชนท้องถิ่น และสมาคมอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าความยั่งยืนขององค์กรจะมีความสำคัญในท่าเรือ แต่กลับไม่ได้ถูกผนวกรวมเข้ากับกระบวนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และการดำเนินงานในท่าเรือส่วนใหญ่ การศึกษานี้ยังศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการนำความยั่งยืนขององค์กรไปใช้ในท่าเรือ แรงจูงใจ ปัจจัยขับเคลื่อนที่ระบุ ได้แก่ การเติบโต ผลตอบแทนจากการลงทุน การบริหารความเสี่ยง และความเป็นพลเมืองที่ดีขององค์กร ขณะที่ความท้าทายหรืออุปสรรคสำคัญได้แก่ ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านความยั่งยืน การขาดความสามารถในการจัดการความยั่งยืนภายในองค์กร ความสนใจของลูกค้าที่จำกัดต่อบริการด้านความยั่งยืนที่มากขึ้น และความยากลำบากในการนำแนวปฏิบัติด้านความยั่งยืนไปปฏิบัติ การศึกษานี้ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของแนวคิดความยั่งยืนขององค์กร ดังนั้นกระบวนการทางบัญชี ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางการเงินส่วนใหญ่ขององค์กรจึงควรถูกศึกษาว่ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่เช่นกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัด ที่ประกอบกิจการด้านไอที จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 4,085 แห่ง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2563) กำหนดผู้ให้ข้อมูลเป็นหัวหน้างานบัญชีของกิจการ สาเหตุที่เลือกวิจัยกิจการที่ประกอบธุรกิจด้านไอทีก็ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นกลุ่มที่มีความคุ้นเคยในการปรับตัวต่อเทคโนโลยีมากที่สุด จึงน่าจะเป็นผู้ให้ข้อมูลได้ดี และผลที่ได้จากการวิจัย น่าจะเป็นตัวอย่างที่ทำให้กิจการที่ประกอบธุรกิจด้านอื่น ๆ นำไปพิจารณาว่า การปรับตัวต่อเทคโนโลยีเช่นใด

ที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพของกระบวนการบัญชี และนำไปสู่ความยั่งยืนขององค์กร

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากขนาดของประชากรโดยใช้สูตรของ Yamane (1976) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 364 ตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย แต่ละแห่งจะได้รับแบบสอบถามเพียง 1 ชุด โดยกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามไว้ 60 วัน เริ่ม 1 เมษายน 2568 ถึง 31 พฤษภาคม 2568

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ โดยพัฒนาแบบสอบถามขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 รวบรวมข้อมูลด้านคุณลักษณะ

ของบุคคล จำนวน 7 ข้อ ส่วนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชี ได้แก่ ความต่อเนื่องของการจัดให้มีการอบรม การสนับสนุนทรัพยากร ความตื่นตัวของพนักงานบัญชีในการเรียนรู้ ความสม่ำเสมอในการใช้เทคโนโลยีกับข้อมูลทางบัญชี มีจำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชี ได้แก่ ความเพียงพอของข้อมูล ความรวดเร็ว และความแม่นยำเชื่อถือได้ของข้อมูล มีจำนวน 9 ข้อ ส่วนที่ 4 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความยั่งยืนขององค์กร ได้แก่ การควบคุมต้นทุนการดำเนินงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม การตรวจพบความผิดพลาดและการทุจริต และการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง มีจำนวน 9 ข้อ และส่วนที่ 5 สอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติม

สำหรับการควบคุมคุณภาพของแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัย หลังจากพัฒนาแบบสอบถามขึ้นแล้ว ได้ส่งให้ผู้ประเมินซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ (Content Validity) แล้วนำความเห็น

ที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ได้ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.89 และที่สำคัญทุกคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ไม่ต่ำกว่า 0.5 จึงเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Rovinelli & Hambleton, 1977)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บตัวอย่าง (Try-out) 30 ชุด จากกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย นำข้อมูลมาทดสอบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ของชุดคำถามด้วยการหาค่า Cronbach's Alpha พบว่ามีค่าความสอดคล้องภายใน โดยภาพรวมค่าดัชนีดังกล่าวเท่ากับ 0.943 ไม่น้อยกว่า 0.7 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ใช้ (George & Mallery, 2003) จึงผ่านเกณฑ์ดังกล่าว เมื่อทดสอบและมั่นใจว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม จึงนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูล จนกระทั่งมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 364 ตัวอย่าง ครบตามที่ต้องการ จึงนำข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบของการวิจัยต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวการปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชี

ตัวแปร	B1	B2	B3	B4
B1.ความต่อเนื่องของการจัดให้มีการอบรมเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี	1			
B2.การสนับสนุนทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี	.376**	1		
B3.ความตื่นตัวของพนักงานบัญชีในการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล	.384**	.713**	1	
B4.ความสม่ำเสมอในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับข้อมูลทางบัญชี	.300**	.681**	.783**	1

**Sig. = 0.01

จากตารางที่ 1 ตัวแปรมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในช่วง -0.8 ถึง 0.8 ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ (Shrestha, 2020) จึงไม่พบปัญหาตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูง (Multicollinearity) ตัวแปรจึงมีความพร้อมที่จะนำไปใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชี ส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชี ด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน

ตารางที่ 2 การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized		Standardized Beta	t	Sig.	Collinearity	
	b	Std. Error				Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	.275	.211		1.304	.193		
B1.ความต่อเนื่องของการจัดให้มีการอบรมเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี	.083	.044	.069	1.877	.061	.829	1.206
B2.การสนับสนุนทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี	.204	.052	.198	3.918	.000**	.441	2.269
B3.ความตื่นตัวของพนักงานบัญชีในการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล	.068	.056	.073	1.216	.225	.316	3.161
B4.ความสม่ำเสมอในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับข้อมูลทางบัญชี	.602	.064	.533	9.453	.000**	.355	2.817

$n = 364$, $R^2 = .595$, $F = 131.788$, $\text{Sig.} = .000$

**Sig. = 0.01

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลด้านความสม่ำเสมอในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับข้อมูลทางบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน (Beta = 0.533, Sig.=0.000) รองลงมาคือ การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี (Beta = 0.198, Sig.=0.000) ส่วนการปรับตัวด้านความ

ต่อเนื่องของการจัดให้มีการอบรมเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี และด้านความตื่นตัวของพนักงานบัญชีในการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ไม่พบว่ามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน

ตารางที่ 3 การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized		Standardized Beta	t	Sig.	Collinearity	
	b	Std. Error				Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	1.492	.215		6.932	.000**		
B1.ความต่อเนื่องของการจัดให้มีการอบรมเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี	.007	.045	.006	.148	.883	.829	1.206
B2.การสนับสนุนทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี	.117	.053	.131	2.209	.028*	.441	2.269
B3.ความตื่นตัวของพนักงานบัญชีในการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล	-.035	.057	-.043	-.615	.539	.316	3.161
B4.ความสม่ำเสมอในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับข้อมูลทางบัญชี	.596	.065	.605	9.174	.000**	.355	2.817

$n = 364$, $R^2 = .446$, $F = 72.341$, $\text{Sig.} = .000$

*Sig. = 0.05, **Sig. = 0.01

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลด้านความสม่ำเสมอในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับข้อมูลทางบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน (Beta = 0.605, Sig. = 0.000) รองลงมาคือ การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี (Beta = 0.131, Sig. = 0.028) ส่วนการปรับตัวด้านความต่อเนื่องของการจัดให้มีการอบรม

เทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี และด้านความตื่นตัวของพนักงานบัญชีในการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ไม่พบว่ามียิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน

ตารางที่ 4 การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized		Standardized Beta	t	Sig.	Collinearity	
	b	Std. Error				Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	1.588	.246		6.447	.000**		
B1.ความต่อเนื่องของการจัดให้มีการอบรมเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี	.042	.051	.038	.822	.411	.829	1.206
B2.การสนับสนุนทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี	.096	.061	.101	1.571	.117	.441	2.269
B3.ความตื่นตัวของพนักงานบัญชีในการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล	.039	.066	.045	.590	.556	.316	3.161
B4.ความสม่ำเสมอในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับข้อมูลทางบัญชี	.490	.074	.469	6.585	.000**	.355	2.817

$n = 364$, $R^2 = .352$, $F = 48.833$, $\text{Sig.} = .000$

**Sig. = 0.01

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลด้านความสม่ำเสมอในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับข้อมูลทางบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน (Beta = 0.469, Sig. = 0.000) ส่วนการ

ปรับตัวด้านความต่อเนื่องของการจัดให้มีการอบรมเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี ด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี และด้านความตื่นตัวของพนักงานบัญชีในการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลไม่พบว่ามียิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวการปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชี

ตัวแปร	M1. ความเพียงพอ ของข้อมูล	M2. ความเร็วในการ สนับสนุนข้อมูล	M3.ความแม่นยำ และเชื่อถือได้ ของข้อมูล
M1.ความเพียงพอของข้อมูล	1		
M2.ความเร็วในการสนับสนุนข้อมูล	.773**	1	
M3.ความแม่นยำและ เชื่อถือได้ของข้อมูล	.680**	0.757**	1

**Sig. = 0.01

จากตารางที่ 5 ตัวแปรมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในช่วง -0.8 ถึง 0.8 ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ (Shrestha, 2020) จึงไม่พบปัญหาตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูง (Multicollinearity) ตัวแปรจึงมีความพร้อมที่จะนำไปใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 ประสิทธิภาพ
ของกระบวนการทางบัญชีส่งผลต่อความยั่งยืนของ
องค์กรด้านการควบคุมต้นทุนการดำเนินงานให้อยู่
ในระดับที่เหมาะสม

ตารางที่ 6 ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการควบคุมต้นทุนการดำเนินงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized		Standardized Beta	t	Sig.	Collinearity	
	b	Std. Error				Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	.558	.177		3.148	.002**		
M1.ความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน	.096	.050	.100	1.913	.056	.382	2.618
M2.ความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน	.140	.065	.127	2.168	.031*	.303	3.304
M3.ความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน	.640	.053	.614	12.081	.000**	.404	2.473

$n = 364$, $R^2 = .624$, $F = 199.407$, $\text{Sig.} = .000$

*Sig. = 0.05, **Sig. = 0.01

ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการควบคุมต้นทุนการดำเนินงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม (Beta = 0.614, Sig. = 0.000) รองลงมาคือประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน (Beta = 0.127, Sig. =

0.031) ส่วนประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน ไม่พบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการตรวจพบความผิดพลาดและการทุจริตในองค์กร

ตารางที่ 7 ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการตรวจพบความผิดพลาดและการทุจริตในองค์กร

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized		Standardized Beta	t	Sig.	Collinearity	
	b	Std. Error				Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	1.448	.198		7.311	.000**		
M1.ความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน	.088	.056	.099	1.564	.119	.382	2.618
M2.ความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน	.115	.072	.113	1.591	.113	.303	3.304
M3.ความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน	.491	.059	.508	8.287	.000**	.404	2.473

$n = 364$, $R^2 = .453$, $F = 99.279$, $\text{Sig.} = .000$

**Sig. = 0.01

ตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการตรวจพบความผิดพลาดและการทุจริตในองค์กร ($\text{Beta} = 0.508$, $\text{Sig.} = 0.000$) ส่วนประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน

และด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน ไม่พบว่ามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 8 ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized		Standardized Beta	t	Sig.	Collinearity	
	b	Std. Error				Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	1.951	.207		9.435	.000**		
M1.ความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน	.263	.059	.306	4.477	.000**	.382	2.618
M2.ความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน	.018	.076	.018	.235	.815	.303	3.304
M3.ความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน	.309	.062	.332	5.001	.000**	.404	2.473

$n = 364$, $R^2 = .359$, $F = 67.264$, $\text{Sig.} = .000$

**Sig. = 0.01

ตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง (Beta = 0.332, Sig. = 0.000) รองลงมา

คือประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน (Beta = 0.306, Sig. = 0.000) ส่วนประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน ไม่พบว่ามียิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 9 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับอิทธิพลเชิงบวกของการปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชี

การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลของ องค์กรและพนักงานบัญชี (ตัวแปรอิสระ)	ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชี (ตัวแปรกลาง)		
	M1.ความเพียงพอ ของข้อมูล ทางการเงิน	M2.ความรวดเร็ว ในการสนับสนุน ข้อมูลทางการเงิน	M3.ความแม่นยำ และเชื่อถือได้ของ ข้อมูลทางการเงิน
B1.ความต่อเนื่องของการจัดให้มีการ อบรมเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี	0	0	0
B2.การสนับสนุนทรัพยากรทางด้าน เทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี	++	+	0
B3.ความตื่นตัวของพนักงานบัญชี ในการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล	0	0	0
B4.ความสม่ำเสมอในการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลกับข้อมูลทางบัญชี	++	++	++
ตัวแปรต้นอธิบายตัวแปรตามได้	59.5%	44.6%	35.2%

+ หมายถึง มีอิทธิพลเชิงบวก, - หมายถึง มีอิทธิพลเชิงลบ, 0 หมายถึง ไม่พบว่ามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

*Significance = 0.05, **Significance = 0.01

ตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีด้านความสม่ำเสมอในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับข้อมูลทางบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีทั้งในด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน ด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน และด้านความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน สอดคล้องกับ Chaichan (2025) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของนักบัญชีในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน

ได้แก่ ด้านความรู้ทางด้านบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางบัญชี และด้านประสบการณ์ในการทำงานของนักบัญชีในจังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางบัญชีก็ย่อมเพิ่มพูนขึ้นตามประสบการณ์การใช้งาน จึงอธิบายว่าเหตุใดการใช้งานบ่อย ๆ จึงทำให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้นตามผลการวิจัยนี้ ผลการศึกษาในเรื่องนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า “ความสม่ำเสมอ” ของการปรับตัวใช้เทคโนโลยี

ดิจิทัล ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านความเพียงพอ ความรวดเร็ว และความแม่นยำเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน

ส่วนการปรับตัวต่อเทคโนโลยีฯ ด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชีซึ่งผลรองลงมา โดยมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีเฉพาะในด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน และด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงิน สอดคล้องกับ Butsuwan (2008) ที่ศึกษาผลกระทบของการเรียนรู้ขององค์กรและการสนับสนุนขององค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีของธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย พบว่าการสนับสนุนขององค์กร ด้านการส่งเสริมและการกระตุ้น มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี ด้านความถูกต้อง ด้านความสมบูรณ์ครบถ้วน ด้านความทันต่อเวลา และด้านความเข้าใจได้ และสอดคล้องกับ Sujaritnorneset (2017) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี พบว่า การสนับสนุนขององค์กร และแรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานของใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การที่การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรและพนักงานบัญชีด้านความต่อเนื่องของการ

จัดให้มีการอบรมเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชี และด้านความตื่นตัวของพนักงานบัญชีในการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการบัญชีทั้ง 3 ด้านนั้น เป็นไปได้ว่าการสนับสนุนให้พนักงานบัญชีมีทรัพยากรเทคโนโลยีดิจิทัลใช้และการทำให้เกิดความสม่ำเสมอในการใช้งานต่อเนื่องมีอิทธิพลเชิงบวกมากกว่า จึงแสดงให้เห็นอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญมากกว่าการอบรมและการตื่นตัว สอดคล้องกับจิระพร เนตรนุช (2563) ระบุว่าแม้การอบรมและการ Reskill จะเป็นสิ่งจำเป็นในยุคดิจิทัล แต่การนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างต่อเนื่อง เช่น Cloud Accounting และ AI มีผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบัญชีมากกว่าแค่การเรียนรู้หรืออบรม นอกจากนี้พัชราภรณ์ มหาชานนท์ และ จัตรรัชดา วิโรจน์รัตน์ (2565) พบว่า ศักยภาพทางบัญชีดิจิทัลที่เกิดจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการมีทรัพยากรพร้อมใช้งาน มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชีมากกว่าความตื่นตัวในการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว และยังสอดคล้องกับสมภาวิชาติพัญชี (2564) ที่ชี้ว่าองค์กรควรเน้นการสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและเครื่องมือดิจิทัลให้พนักงานบัญชีใช้งานได้จริงและต่อเนื่อง มากกว่าการเน้นอบรมเพียงระยะสั้น เพราะการใช้งานจริงอย่างสม่ำเสมอจะสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

ตารางที่ 10 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับอิทธิพลเชิงบวกของประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีต่อความยั่งยืนขององค์กร

ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชี (ตัวแปรกลาง)	ความยั่งยืนขององค์กร (ตัวแปรตาม)		
	D1.การควบคุมต้นทุน การดำเนินงาน ให้อยู่ในระดับ ที่เหมาะสม	D2.การตรวจพบ ความผิดพลาด และการทุจริตใน องค์กร	D3.การพัฒนา องค์กรอย่าง ต่อเนื่อง
M1.ความเพียงพอของข้อมูลทางการเงิน	0	0	++
M2.ความรวดเร็วในการสนับสนุน ข้อมูลทางการเงิน	+	0	0
M3.ความแม่นยำและเชื่อถือได้ ของข้อมูลทางการเงิน	++	++	++
ตัวแปรกลางอธิบายตัวแปรตามได้	62.4%	45.3%	35.9%

+ หมายถึง มีอิทธิพลเชิงบวก, - หมายถึง มีอิทธิพลเชิงลบ, 0 หมายถึง ไม่พบว่ามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ/ทางสถิติ

*Significance = 0.05, **Significance = 0.01

ตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อความยั่งยืนขององค์กรทั้งด้านการควบคุมต้นทุนการดำเนินงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ด้านการตรวจพบความผิดพลาดและการทุจริตในองค์กร และด้านการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาในเรื่องนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า “ความแม่นยำและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน” ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านการควบคุมต้นทุนการดำเนินงาน การตรวจสอบความผิดพลาดและการทุจริต

และการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ส่วนประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความเพียงพอของข้อมูลทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกเฉพาะต่อความยั่งยืนขององค์กรในด้านการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง และประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีด้านความรวดเร็วในการสนับสนุนข้อมูลทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกเฉพาะต่อความยั่งยืนขององค์กรในด้านการควบคุมต้นทุนการดำเนินงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม สอดคล้องกับ Srisuwan et al. (2025) ที่ศึกษาอิทธิพลเชิงบวกของการวิเคราะห์ต้นทุนเชิงกลยุทธ์และการวิเคราะห์

คุณภาพรายงานทางการเงินที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินของธุรกิจในอนาคตอุตสาหกรรมบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การวิเคราะห์คุณภาพรายงานทางการเงินด้านความเข้าใจได้ ความเปรียบเทียบกันได้ ความพิสูจน์ยืนยันได้ และความทันเวลา ส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานด้านการเงิน

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 การวิจัยครั้งนี้จำกัดการศึกษาในกลุ่มบริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่ประกอบธุรกิจทางด้านไอทีเท่านั้น ระดับการเห็นความสำคัญทางด้านเทคโนโลยีในกลุ่มธุรกิจอื่นอาจจะต่างออกไป เช่น ความต่อเนื่องของการจัดให้มีการอบรมเทคโนโลยีดิจิทัลแก่พนักงานบัญชีอาจมีอิทธิพลเชิงบวกสูงกว่าในธุรกิจประเภทอื่นซึ่งพนักงานอาจมีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีต่ำกว่าพนักงานในธุรกิจไอที จึงควรวิจัยเพิ่มเติมในกลุ่มธุรกิจอื่นๆ ด้วย เพื่อจะได้เห็นว่าปัจจัยและอิทธิพลเชิงบวกเป็นไปในทางเดียวกันหรือไม่

1.2 ควรวิจัยผลของจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีที่มีต่อความยั่งยืนขององค์กรร่วมด้วย เพราะการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดอาจมีอิทธิพลเชิงลบหรือบั่นทอนความยั่งยืนขององค์กร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

2.1 งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นแล้วว่า การปรับตัวต่อเทคโนโลยีดิจิทัลในบางด้านส่งผลต่อประสิทธิภาพ

ของกระบวนการทางบัญชีในบางแง่มุม กิจกรรมจึงควรพิจารณาโดยเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนและผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เมื่อเห็นว่าน่าจะทำก่อให้เกิดความคุ้มค่า ก็ควรตัดสินใจดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เช่น เปิดโอกาสให้พนักงานเข้าถึงเทคโนโลยีผ่านการสนับสนุนด้านทรัพยากรขององค์กร และผลักดันให้มีการใช้เทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้กระบวนการทางบัญชีมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลดีต่อความยั่งยืนขององค์กรด้วย

2.2 การวิจัยครั้งนี้จำกัดการศึกษาในกลุ่มบริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่ประกอบธุรกิจทางด้านไอทีเท่านั้น ผลจึงออกมาว่าควร “จัดให้มีทรัพยากรด้านเทคโนโลยี” และ “ให้เชื่ออย่างต่อเนื่อง” จะทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถส่งผลดีต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทางบัญชีในหลายด้าน โดยผลการศึกษาในครั้งนี้ การจัดอบรมฯ และความตื่นตัวเรียนรู้ ของพนักงาน ไม่แสดงอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของกระบวนการบัญชี แต่ในธุรกิจอื่น พนักงานบัญชีอาจมีความรู้และทักษะทางเทคโนโลยีดิจิทัลโดยเฉลี่ยน้อยกว่าในธุรกิจไอที อย่างไรก็ตามการอบรมฯ และความตื่นตัวเรียนรู้ ของตัวพนักงาน อาจส่งผลต่อประสิทธิผลของกระบวนการทางบัญชี จึงไม่ควรละเลยปัจจัยเหล่านี้

References

- Ab Rahman, A.; et al. (2017). "Emerging Technologies with Disruptive Effects: A Review". *PERINTIS eJournal*. 7(2). Retrieved December 21, 2017.
- Abutaber, T., & Alaryan, L., & Haija, A. (2014). The effectiveness of accounting information systems in Jordanian private higher education institutions. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*. 4. 10.5296/ijafr.v4i1.5323.
- Ashrafi, M., Acciaro, M., Walker, T. R., Magnan, G. M., & Adams, M. (2019) Corporate sustainability in Canadian and US maritime ports, *Journal of Cleaner Production*, 220, 386-397.
- Bohlen, J. M., & Beal, G. M. (1956). The Diffusion Process. Farm Foundation, 111-121.
- Butsuwan, C. (2008). The effects of organizational learning and organizational support on the accounting information system efficiency of hotel businesses in Thailand. *RMUTR Isan Journal*, 2(1), 83-93.
- Chaichan, T. (2025). *Factors affecting the work performance of accountants in Samut Prakan Province*. [Unpublished master's thesis, Ramkhamhaeng University].
- George, D., & Mallery, P. (2003). SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference. (4th ed.). Allyn & Bacon.
- Rovinelli, R.J., & Hambleton, R.K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. *Tijdschrift Voor Onderwijs Research*, 2, 49-60.
- Shrestha, N. (2020). Detecting Multicollinearity in Regression Analysis. *American Journal of Applied Mathematics and Statistics*, 8, 39-42.
- Siagian, G. A. J. (2024). The Effect of Implementing Accounting Information Systems on Company Operational Efficiency. *The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research*, Special Issue - Nommensen International Conference on Social Politics, Law, Educations, Economics, and Psychology (NICSPPEEP 2004), 36-45.
- Srisuwan, N., Penwutikul, P., & Rungjaturong, S. (2025). The influence of strategic cost analysis and financial reporting quality on the financial performance of businesses in Bang Phli Industrial Estate, Samut Prakan Province. *Journal of Social Science for Local Development*, Rajabhat Maha Sarakham University, 9(3).
- Sujarithnorneset, N. (2017). Factors positively influencing the performance of users of computerized accounting systems in local government organizations in Chonburi Province [Unpublished master's thesis, Burapha University].
- Waterman, R., Peter, T. & Phillips, J. (1980). *In search of Excellence*. United State, Industrial management.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*, 2nd Ed., New York: Harper and Row.

ปัญหาการบังคับใช้ภาษีที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง

สุทธิชัย สุระนาถ

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อิงครัต ดลเจิม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตะวัน เดชภีรตันมงคล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Received : September 10, 2025

Revised : January 23, 2026

Accepted : July 14, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (2) ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของประเทศไทย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศญี่ปุ่น (3) วิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (4) เสนอแนะแนวทางการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเอกสารจากหนังสือ ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ ที่เกี่ยวกับกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของประเทศไทย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศญี่ปุ่น เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า (1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ได้แก่ ระบบภาษีอากรที่ดีและหลักภาษีที่ดี (2) กฎหมายเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของประเทศไทย ปรากฏในพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กฎหมายเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ปรากฏในพระราชบัญญัติประเมินทรัพย์สินและพระราชบัญญัติภาษีทรัพย์สิน พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการประเมินค่าภาษี พ.ศ. 2541 กฎหมายเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของประเทศไทย นิวซีแลนด์ ปรากฏในพระราชบัญญัติท้องถิ่น (การจัดเก็บภาษีที่ดิน) พ.ศ. 2545 และกฎหมายเกี่ยวกับภาษี

ผู้รับผิดชอบบทความ : สุทธิชัย สุระนาถ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล 2654003124@stou.ac.th

ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของประเทศญี่ปุ่น ปรากฏในพระราชบัญญัติภาษีท้องถิ่น (3) ประเทศไทยมีปัญหาขาดความสอดคล้องกับหลักการระบบภาษีอากรที่ดี แตกต่างจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น จะมีการกำหนดอัตราภาษีตามศักยภาพของการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเป็นธรรม ไม่สอดคล้องกับหลักการทำรายได้จากการยกเว้นมูลค่าฐานภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ใช้เป็นที่ยอยู่อาศัยที่สูง และปัญหาขาดการบูรณาการกับกฎหมายอื่น แตกต่างจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่นและประเทศนิวซีแลนด์ ที่นำกฎหมายผังเมืองมาบูรณาการเข้ากับระบบภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (4) ประเทศไทยควรคำนวณภาษีโดยพิจารณาศักยภาพของที่ดินและกำหนดอัตราภาษีที่เป็นธรรมตามการใช้ประโยชน์ที่แท้จริง โดยปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักภาษีที่ดีเพื่อลดช่องว่างในการหลีกเลี่ยงภาษีโดยการบูรณาการกับกฎหมายผังเมืองและปรับลดอัตรายกเว้นภาษีเพื่อให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและส่งเสริมการใช้ที่ดินอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

คำสำคัญ : หลักภาษีอากรที่ดี / ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง / กฎหมายผังเมือง

Problems of Enforcement of Land and Building Tax Laws

Suttichai Suranard

LL.M. Student, School of Laws, Sukhothai Thammathirat Open University

Ingkarat Doljerm

Assistant Professor Ph.D., School of Laws, Sukhothai Thammathirat Open University

Tawan Detphirattanamongkol

Assistant Professor Ph.D., School of Laws, Sukhothai Thammathirat Open University

Abstract

This Thesis aims to (1) study concepts and theories as to land and building tax; (2) study the land and building tax laws of Thailand, Federal Republic of Germany, New Zealand and Japan; (3) analyze problems on land and building tax; and (4) recommend guidelines for land and building tax collection in accordance with the guidelines and measures appropriate for Thailand.

This Thesis is a qualitative research based upon document research methods from books, textbooks, articles, theses, and independent studies in respect of land and building tax laws of Thailand, Federal Republic of Germany, New Zealand, and Japan so as to recommend guidelines for solving the problems on land and building tax laws of Thailand to be further efficient.

According to the results of study, (1) concepts and theories as to land and building tax are good tax system and tax collection principle; (2) the land and building tax law of Thailand has appeared in Land and Building Tax Act B.E. 2562 (2019), the land and building tax laws of Federal Republic of Germany have appeared in Valuation Act (BeWG), Property Tax Act (GrstG) Version 2022 AD and Rating Valuations Act, 1998, the land and building tax law of New Zealand has appeared in Local Government (Rating) Act, 2002, and the land and building tax law of Japan has appeared in Local Tax Law Act; (3) Thailand has had a problem on inconsistency with the principle of good tax system which is different from those of Federal Republic of Germany and Japan which

Corresponding Author : Suttichai Suranard, LL.M. Student, School of Laws, Sukhothai Thammathirat Open University, E-mail : 2654003124@stou.ac.th

determine the tax rate in accordance with the potentiality of fair land utilization as inconsistent with the principle of earning from exemption of the land and building tax base value used in high land residence and the problem on lack of integration with other laws which is different from Federal Republic of Germany, Japan, and New Zealand which integrate city plan law with the land and building tax system; and (4) Thailand ought to calculate the tax by taking into account the land potentiality and determine the fair tax rate in pursuance of real utilization by improving laws to be in pursuance of the good tax principle so as to minimize the tax avoidance gap by integrating with the city plan law and reduce tax exemption rate in order for the tax collection to be more efficient to meet the law's objective so as to reduce social inequality and promote fair and sustainable land utilization.

Keywords : Good tax principle / Land and Building Tax / City plan law

1. บทนำ

กฎหมายที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่หลายประเทศจะเรียกว่าภาษีทรัพย์สิน (Properties Tax) โดยภาษีทรัพย์สินเป็นเครื่องมือทางนโยบายที่รัฐใช้ในการจัดสรรภาระทางการคลังและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีบทบาทสำคัญในการกระจายความมั่งคั่งจากการถือครองทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูงไปสู่การจัดบริการสาธารณะของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพของภาษีดังกล่าวขึ้นอยู่กับโครงสร้างการจัดเก็บภาษีที่สามารถสะท้อนสภาพความมั่งคั่งที่แท้จริงของผู้ถือครองทรัพย์สินได้อย่างเหมาะสม

การประกาศใช้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ถือเป็นความพยายามสำคัญของรัฐในการปฏิรูประบบภาษีทรัพย์สิน โดยมีเป้าหมายในการลดการถือครองที่ดินแบบกระจุกตัว ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในที่ดินและเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากแนวความคิดของ Henry George¹ ได้ให้ความเห็นว่า มูลค่าที่ดินที่สูงขึ้นมิได้เกิดจากการกระทำใดของผู้เจ้าของที่ดิน แต่เป็นผลที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมและการพัฒนาสาธารณูปโภคและการบริการสาธารณะในบริเวณดังกล่าวที่รัฐจัดหาให้ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ดังนั้นเมื่อที่ดินบริเวณนั้นได้รับประโยชน์จากรัฐด้วยการบริการดังกล่าว จนทำให้มูลค่าที่ดินสูงขึ้น เจ้าของที่ดินควรช่วยตอบแทนรัฐด้วยภาษี แต่จากข้อเท็จจริงจะพบว่า เมื่อที่ดินในบริเวณใดมีการพัฒนาหรือประกาศผังเมืองกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณใด ๆ ที่มีศักยภาพการ

พัฒนาความเป็นเมือง การพาณิชย์หรือเพื่อการอุตสาหกรรม ที่ดินบริเวณนั้นก็จะเป็นที่ต้องการของนักลงทุนในกิจการต่าง ๆ จึงเกิดการซื้อเก็บเพื่อทำกำไรของนายทุนที่ดิน

นอกจากนั้น การเพิ่มขึ้นของมูลค่าที่ดินในบริบทสังคมไทย มิได้เกิดจากการพัฒนาของภาคเอกชนเพียงฝ่ายเดียว หากแต่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายผังเมืองในการกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน การประกาศใช้ผังเมืองรวมซึ่งกำหนดพื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม หรือการพัฒนาเมือง ย่อมส่งผลให้ที่ดินในบริเวณดังกล่าวมีศักยภาพทางเศรษฐกิจและมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งที่เจ้าของที่ดินมิได้เป็นผู้ลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้วยตนเอง

สำหรับการจัดเก็บภาษีอากรไม่ว่าจะเป็นภาษีอากรประเภทใดก็ตามรวมถึงภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ควรจะต้องสอดคล้องไปกับหลักการภาษีอากรที่ดี ที่มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัย Adam Smith ซึ่งวางรากฐานเอาไว้ จนถึงปัจจุบัน ดร.อริญ ธรรมโน ได้เสนอเพิ่มเติมเป็น 8 ประการคือ²

1) หลักของความแน่นอน (Certainty) ภาษีต้องมีความชัดเจนและแน่นอนทั้งเรื่องฐานภาษี อัตราภาษี วันเวลาและวิธีการในการเสียภาษีและการจัดเก็บ เพื่อให้รัฐบาลสามารถคาดหมายจำนวนรายได้ที่จะจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) หลักของการประหยัด (Low Compliance and Collections Costs) ระบบบริหารจัดการเก็บภาษีที่ดินนั้น ภาษีอากรแต่ละประเภทที่จัดเก็บจะต้องเป็น

¹ George, H. (2006). *Progress and Poverty*. Robert Schalkenbach Foundation. (Fourth edition). New York. Page 229.

² นคร ยัมศิริวัฒนะ. (2548). *เอกสารประกอบการสอนวิชา EC341 การคลังรัฐบาล บทที่ 5 ภาษีอากร (TAX)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 102-103.

ภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่ำที่สุดด้วย

3) หลักของความเสมอภาค (Equity) การจัดเก็บภาษีอากรที่ดีจะต้องก่อให้เกิด ความยุติธรรม หรือความเสมอภาคแก่ผู้เสียภาษีทุกคน ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของระบบภาษีที่ดี ซึ่งการเก็บภาษีตามหลักเสมอภาค (Equity) นั้นอาจจำแนกออกเป็น 2 หลักใหญ่คือความเสมอภาคตามแนวนอน (Horizontal Equity) และความเสมอภาคในแนวตั้ง หรือแนวดิ่ง (Vertical Equity)

4) หลักการยอมรับ (Acceptability) ภาษีทุกชนิดที่จะจัดเก็บจากประชาชนต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ การบริหารการจัดเก็บภาษีอากรแต่ละประเภทจึงจะทำได้ง่ายขึ้น

5) หลักของความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Enforceability) ภาษีอากรทุกประเภทที่จะจัดเก็บจะต้องสามารถทำการบริหารการจัดเก็บอย่างไรให้ได้ผลในทางปฏิบัติ

6) หลักของการทำรายได้ (Productivity) ภาษีที่ดีควรเป็นภาษีที่สามารถทำรายได้ให้แก่รัฐเป็นอย่างดี

7) หลักของความยืดหยุ่น (Flexibility) ภาษีที่ดีควรจะเป็นภาษีที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะของผู้เสียภาษีได้ง่าย

8) หลักการบริหารที่ดี (Administrative Feasibility) ในการเลือกระบบภาษีที่จัดเก็บจากประชาชน รัฐต้องคำนึงถึงความสามารถในการบริหารจัดการเก็บ เพราะระบบภาษีจะมีความเหมาะสมกับประเทศนั้น ๆ

อย่างไรก็ตาม ภายหลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

กลับปรากฏข้อถกเถียงเกี่ยวกับความเป็นธรรมของภาระภาษีและผลกระทบต่อกลุ่มผู้เสียภาษีในทางปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกในการลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองทรัพย์สินได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังไม่สามารถสร้างรายได้ให้แก่รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเต็มศักยภาพ และแม้กฎหมายผังเมืองจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ที่ดิน แต่โครงสร้างของพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กลับมิได้เชื่อมโยงกลไกการจัดเก็บภาษีเข้ากับผลของการกำหนดผังเมืองอย่างชัดเจน ส่งผลให้การจัดเก็บภาษีไม่สามารถสะท้อนความแตกต่างของศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่กฎหมายผังเมืองกำหนดได้อย่างเหมาะสม อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในเชิงโครงสร้างของระบบภาษีทรัพย์สินในทางปฏิบัติด้วย

บทความนี้จึงมุ่งศึกษาปัญหาทางกฎหมายของการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยเชื่อมโยงการวิเคราะห์เชิงกฎหมายเข้ากับผลกระทบเชิงนโยบาย เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงกฎหมายให้ตอบสนองต่อเป้าหมายการลดความเหลื่อมล้ำและการเพิ่มประสิทธิภาพทางการคลังของรัฐ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

2. ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของประเทศไทย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศญี่ปุ่น

3. วิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

4. เสนอแนะแนวทางการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลจากบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง แนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายภาษีอากร ตลอดจนเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) กับกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศญี่ปุ่น ที่มีการใช้ภาษีทรัพย์สินเป็นเครื่องมือเชิงนโยบาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างกฎหมายไทย และประกอบการเสนอแนะแนวทางปรับปรุงในเชิงนโยบายทางกฎหมายต่อไป

4. ผลการวิจัย

4.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ภายใต้กรอบแนวคิดของหลักการภาษีอากรที่ดี พบว่า แม้กฎหมายดังกล่าวจะมีความมุ่งหมายสำคัญในการปฏิรูประบบภาษีทรัพย์สินของประเทศไทยให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันและสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น แต่เมื่อพิจารณาในเชิงโครงสร้างทางกฎหมายและผลกระทบในทางปฏิบัติแล้ว ยังปรากฏข้อจำกัด

หลายประการที่ส่งผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์เชิงนโยบายดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การออกแบบฐานภาษีที่ยึดมูลค่าทรัพย์สินเป็นเกณฑ์หลัก แม้จะมีความสอดคล้องกับแนวคิดของภาษีทรัพย์สินในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่สามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจของผู้ถือครองทรัพย์สินได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากมูลค่าทรัพย์สินมิได้แสดงถึงศักยภาพในการชำระภาษีหรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริงจากทรัพย์สินนั้นเสมอไป โดยเฉพาะในกรณีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งมีมูลค่าสูงแต่ยังมิได้ก่อให้เกิดรายได้ในระดับที่เหมาะสม ส่งผลให้ภาระภาษีอาจตกแก่ผู้เสียภาษีบางกลุ่มในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับหลักความสามารถในการเสียภาษี และอาจกระทบต่อความเป็นธรรมในการรับภาระทางการคลังในภาพรวม

ในมิติของหลักความเสมอภาคในการเสียภาษี ผลการศึกษพบว่า แม้กฎหมายจะมุ่งหมายให้ผู้ถือครองทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูงต้องรับภาระภาษีมากขึ้นตามสัดส่วน แต่โครงสร้างอัตราภาษีและมาตรการยกเว้นที่มีอยู่จำนวนมากกลับทำให้การจัดเก็บภาษีเกิดความเสมอภาคเพียงในเชิงรูปแบบ กล่าวคือ ผู้เสียภาษีที่อยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันอาจต้องรับภาระภาษีในระดับใกล้เคียงกัน อันสะท้อนถึงข้อจำกัดในการสร้างความเสมอภาคในเชิงสาระ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบภาษีอากรที่ดี

นอกจากนี้ การกำหนดมาตรการยกเว้นและลดหย่อนภาษีในวงกว้าง แม้จะมีวัตถุประสงค์ในการบรรเทาภาระให้แก่ประชาชนบางกลุ่ม แต่ในทางปฏิบัติกลับส่งผลให้ฐานภาษีแคบลงอย่างมีนัยสำคัญ และลดศักยภาพของภาษีที่ดินและ

สิ่งปลูกสร้างในการทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองทรัพย์สิน เนื่องจากกลุ่มผู้ถือครองทรัพย์สินมูลค่าสูงบางส่วนยังสามารถหลีกเลี่ยงภาระภาษีได้ภายใต้กรอบกฎหมายที่มีอยู่

เมื่อพิจารณาในมิติของประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างกฎหมายในปัจจุบันยังสร้างต้นทุนในการบริหารจัดการภาษีในระดับค่อนข้างสูง ทั้งในด้านการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน การจัดทำฐานข้อมูล และการบังคับใช้กฎหมาย ขณะที่รายได้ภาษีที่จัดเก็บได้จริงยังไม่สอดคล้องกับศักยภาพของทรัพย์สินที่มีอยู่ในระบบเศรษฐกิจ ส่งผลให้ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

ในด้านหลักความแน่นอนของภาษีอากร ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่าหลักเกณฑ์บางประการเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินและการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานยังขาดความชัดเจนเพียงพอ ส่งผลให้ผู้เสียภาษีไม่สามารถคาดหมายภาระภาษีของตนได้อย่างแน่นอน ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อพิพาททางภาษีและกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบภาษีโดยรวมในระยะยาว

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการบังคับใช้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 คือการขาดการบูรณาการกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาเมือง

แม้พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 จะกำหนดให้แผนผังเมืองมีผลผูกพันต่อหน่วยงานของรัฐและการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่

ต่าง ๆ แต่กฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างกลับมิได้นำผลของการกำหนดผังเมืองมาเป็นองค์ประกอบในการกำหนดฐานภาษีหรืออัตราภาษี ส่งผลให้การจัดเก็บภาษีไม่สามารถสะท้อนความแตกต่างของศักยภาพพื้นที่ตามแผนการพัฒนาเมืองได้อย่างเหมาะสมในทางปฏิบัติ

โดยสรุป ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า แม้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 จะมีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานระบบภาษีทรัพย์สินของประเทศไทย แต่โครงสร้างทางกฎหมายในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองต่อหลักการภาษีอากรที่ดีได้อย่างครบถ้วน ทั้งในด้านความเสมอภาค ความสามารถในการเสียภาษี ความแน่นอนของกฎหมาย และประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของรัฐ อันเป็นเหตุให้การบังคับใช้กฎหมายยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายเชิงนโยบายด้านการลดความเหลื่อมล้ำและการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการคลังได้อย่างเต็มศักยภาพในทางปฏิบัติ

4.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาของภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมิได้เกิดจากการขาดบทบัญญัติกฎหมาย หากแต่เกิดจากโครงสร้างของกฎหมายที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงเป้าหมายเชิงนโยบายของรัฐเข้ากับกลไกทางภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถนำมาอภิปรายภายใต้กรอบหลักการภาษีอากรที่ดี เพื่ออธิบายสาเหตุของข้อจำกัดในทางปฏิบัติได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ประเด็นแรก เมื่อพิจารณาภายใต้หลักความเสมอภาคในการเสียภาษี พบว่า โครงสร้างภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างยังคงให้ความสำคัญกับความเสมอภาคในเชิงรูปแบบมากกว่าความเสมอภาคในเชิงสาระ กล่าวคือ แม้ผู้ถือครองทรัพย์สิน

จะถูกจัดเก็บภาษีตามมูลค่าทรัพย์สินเป็นหลัก แต่กฎหมายยังไม่สามารถสะท้อนความแตกต่างด้านฐานะทางเศรษฐกิจและความสามารถในการแบกรับภาระภาษีได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้เสียภาษีบางกลุ่มอาจต้องรับภาระภาษีในระดับใกล้เคียงกัน ทั้งที่มีสถานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของระบบภาษีที่มุ่งสร้างความเป็นธรรมในเชิงโครงสร้าง โดยการกำหนดอัตราภาษีประเภทการใช้ประโยชน์รูปแบบต่าง ๆ ในอัตราเดียวกันทั่วประเทศดังบทบัญญัติในมาตรา 37

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในมิติของกฎหมายผังเมือง พบว่าปัญหาความไม่เป็นธรรมของภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมิได้เกิดจากกลไกทางภาษีเพียงลำพัง หากแต่มีความเกี่ยวข้องกับการขาดความเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายภาษีอากรกับกฎหมายผังเมือง ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดศักยภาพการใช้ประโยชน์ในที่ดิน

การกำหนดผังเมืองรวมซึ่งแบ่งประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็นพื้นที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม หรือพื้นที่อนุรักษ์ ส่งผลให้ที่ดินแต่ละแปลงมีมูลค่าและโอกาสทางเศรษฐกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในปัจจุบันกลับยังมิได้นำผลของการกำหนดผังเมืองดังกล่าวมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดภาระภาษี ส่งผลให้ผู้ถือครองที่ดินซึ่งได้รับประโยชน์จากการกำหนดผังเมืองในระดับสูง อาจเสียภาษีในอัตราที่ไม่แตกต่างจากผู้ถือครองที่ดินซึ่งถูกจำกัดการใช้ประโยชน์ตามผังเมือง สภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบายการใช้ที่ดินของรัฐกับนโยบายภาษีทรัพย์สิน และเป็นปัจจัย

สำคัญที่ทำให้ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างไม่สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลต่อทั้งหลักความเสมอภาคในการเสียภาษีและเป้าหมายการลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองทรัพย์สินในภาพรวม ซึ่งจะแตกต่างกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศนิวซีแลนด์และประเทศญี่ปุ่น ล้วนนำกฎหมายผังเมืองมาเป็นส่วนในการกำหนดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ประเด็นที่สอง ในด้านหลักความสามารถในการเสียภาษี ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การกำหนดภาระภาษีโดยอาศัยมูลค่าทรัพย์สินเพียงอย่างเดียว ดังจะพบว่ามาตรา 35 บัญญัติให้ใช้มูลค่าทั้งหมดของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างมาคำนวณฐานภาษี ซึ่งยังไม่เพียงพอที่จะสะท้อนศักยภาพทางเศรษฐกิจที่แท้จริงของผู้ถือครองทรัพย์สิน เนื่องจากทรัพย์สินบางประเภทอาจมีมูลค่าสูงแต่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในระดับสอดคล้องกัน ส่งผลให้ภาษีที่จัดเก็บอาจกลายเป็นภาระที่ไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติ และกระทบต่อหลักความสามารถในการเสียภาษีซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบภาษีอากรที่ดี ดังตัวอย่างประเทศนิวซีแลนด์ซึ่งพิจารณารฐานภาษีจากข้อเท็จจริงในการใช้ประโยชน์พื้นที่และนำเกณฑ์รายได้ของครัวเรือนมาเป็นเกณฑ์ลดหย่อนภาษี

ประเด็นที่สาม ในมิติของประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของรัฐ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การมีข้อยกเว้นและมาตรการลดหย่อนจำนวนมาก รวมถึงความซับซ้อนของหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สิน ได้เพิ่มต้นทุนในการบริหารจัดการเก็บภาษี และจำกัดศักยภาพของภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในการเป็นแหล่งรายได้ที่มั่นคงของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากลไกทางภาษีในปัจจุบันยังไม่

สอดคล้องกับหลักประสิทธิภาพ ซึ่งมุ่งให้การจับเก็บภาษีเกิดผลคุ้มค่าและสร้างรายได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ผลการศึกษาข้างชี้ให้เห็นถึงปัญหาในด้านหลักความแน่นอนของภาษีอากร เนื่องจากความไม่ชัดเจนของหลักเกณฑ์บางประการ เช่น การปลูกพืชเพื่อเปลี่ยนพื้นที่รกร้างว่างเปล่าเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเปิดโอกาสให้เกิดการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในระดับที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ผู้เสียภาษีไม่สามารถคาดหมายภาระภาษีของตนได้อย่างแน่นอน อันอาจนำไปสู่ข้อพิพาททางภาษีและกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบภาษีในระยะยาว

ประเด็นที่สี่ เมื่อพิจารณาในเชิงโครงสร้างทางกฎหมาย จะเห็นได้ว่าการขาดความเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายผังเมืองกับกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ได้เปิดช่องให้เกิดการหลบเลี่ยงภาษีในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะกรณีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากที่ดินรกร้างว่างเปล่าในเขตเมืองไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรมชั่วคราว ทั้งที่พื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพเชิงพาณิชย์กรรมและอยู่ภายใต้แผนการพัฒนาเมืองตามผังเมือง เนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา 43 กำหนดให้เพิ่มอัตราภาษีสำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างทั้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ จึงเกิดกรณีดังกล่าว ทั้งนี้ นอกจากความไม่สอดคล้องของหลักประโยชน์แล้ว สภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นพบว่ากลไกภาษีในปัจจุบันยังไม่สามารถทำหน้าที่สนับสนุนนโยบายการใช้ที่ดินของรัฐได้อย่างสอดคล้องกัน กลับก่อให้เกิดผลในทางตรงกันข้าม คือการใช้ที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาเมืองและไม่สามารถลดการถือครองที่ดินเพื่อการเก็งกำไรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า แม้ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะมีบทบาทเชิงนโยบาย

ที่สำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำและเสริมสร้างรายได้ของรัฐ แต่โครงสร้างทางกฎหมายในปัจจุบันยังไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างเต็มศักยภาพ การอภิปรายผลดังกล่าวจึงนำไปสู่ความจำเป็นในการปรับปรุงกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในเชิงโครงสร้าง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการภาษีอากรที่ดีและสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายเชิงนโยบายของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลข้างต้น เห็นได้ว่าปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มิได้เกิดจากการขาดกฎหมาย หากแต่เกิดจากโครงสร้างของบทบัญญัติบางประการที่ยังไม่สอดคล้องกับหลักการภาษีอากรที่ดี ทั้งในด้านความเป็นธรรม ความสามารถในการเสียภาษี และประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของรัฐ ดังนั้น เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวสามารถบรรลุวัตถุประสงค์เชิงนโยบายได้อย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงเห็นควรเสนอแนวทางปรับปรุงกฎหมายในประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) การปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับฐานภาษีให้สอดคล้องกับความสามารถในการเสียภาษี

ควรพิจารณาแก้ไขบทบัญญัติที่กำหนดฐานภาษีโดยยึดมูลค่าทรัพย์สินเพียงอย่างเดียว ให้เปิดโอกาสนำปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจหรือรายได้ที่เกิดขึ้นจริงจากทรัพย์สินมาประกอบการพิจารณา ทั้งนี้ เพื่อให้ภาระภาษีสะท้อนความสามารถในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีได้อย่างเหมาะสม และลดผลกระทบต่อผู้ถือครองทรัพย์สินที่มีได้ก่อให้เกิดรายได้ในระดับสอดคล้องกับมูลค่าทรัพย์สิน

(2) การทบทวนมาตรการยกเว้น และลดหย่อนภาษีให้มีความจำเป็นและเหมาะสม

ควรมีการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการยกเว้นและลดหย่อนภาษีให้มีความชัดเจนและจำกัดเฉพาะกรณีที่มีเหตุผลทางนโยบายอย่างแท้จริง เพื่อลดปัญหาฐานภาษีที่แคบเกินสมควร และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของรัฐ รวมทั้งทำให้ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

โดยแนะนำให้มีการปรับปรุงอัตราลดหย่อนมูลค่าฐานภาษีสำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อเป็นที่ยอยู่อาศัยของบุคคลธรรมดา เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อการอยู่อาศัยได้ โดยแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 41 ด้วยการปรับปรุงอัตราลดหย่อนมูลค่าฐานภาษีสำหรับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อเป็นที่ยอยู่อาศัยของบุคคลธรรมดาจากอัตราเดิมที่มีอัตราลดหย่อนที่สูงห้าสิบล้านบาท เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อการอยู่อาศัยได้ โดยแก้ไขมาตรา 41 ให้มีข้อความดังต่อไปนี้

“มาตรา 41 ในกรณีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาใช้เป็นที่ยอยู่อาศัย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในวันที่ 1 มกราคมของปีภาคนั้น ให้ได้รับยกเว้นมูลค่าของฐานภาษีในการคำนวณภาษีไม่เกินสามสิบล้านบาท

ในกรณีที่บุคคลธรรมดาเป็นเจ้าของสิ่งปลูกสร้างที่ใช้เป็นที่ยอยู่อาศัย แต่ไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในวันที่ 1

มกราคมของปีภาคนั้น ให้ได้รับยกเว้นมูลค่าของฐานภาษีในการคำนวณภาษีสิ่งปลูกสร้างไม่เกินห้าล้านบาท

กรณีที่ดินที่เป็นที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้างเพื่อเป็นที่ยอยู่อาศัยตามวรรคสอง ให้เจ้าของกรรมสิทธิ์ตามที่มีชื่อในเอกสารสิทธิที่ดินในวันที่ 1 มกราคมของปีภาคนั้น มีภาระต้องชำระภาษีตามมูลค่าที่ดินอันเป็นฐานในการคำนวณภาษีในอัตราตามที่กฎหมายกำหนด”

(3) การเพิ่มกลไกสนับสนุนการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ควรพิจารณาแก้ไขบทบัญญัติเพื่อเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยเฉพาะในด้านระบบข้อมูล การพัฒนาบุคลากร และการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่น จากกรณีศึกษาของประเทศญี่ปุ่นกรณีที่ดินตั้งอยู่ตั้งแต่สองเขตการปกครองกฎหมายจะให้คำนวณมูลค่ารวมของที่ดินเพื่อคำนวณภาษีแล้วจึงนำมาหารเฉลี่ยต่อหน่วยพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ตามสัดส่วน และกรณีประเทศนิวซีแลนด์นั้น กรณีที่ดินแปลงใหญ่ที่ครอบคลุมพื้นที่เขตเมืองและเขตชนบทเกษตรกรรม เจ้าของที่ดินก็ต้องมีการภาษีสำหรับอัตราที่แตกต่างกันตามสัดส่วนพื้นที่ที่ดินที่ตั้งอยู่ในเขตนั้น ๆ ผู้ศึกษาวิจัยจึงเห็นสมควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ให้มีข้อความดังต่อไปนี้

“มาตรา 40 ในกรณีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาใช้ประโยชน์ในการประกอบเกษตรกรรมอยู่ภายใน

เขตจังหวัดใด เมื่อนำที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ครอบครองกรรมสิทธิ์โดยเจ้าของเดียวกันทุกแปลงภายในเขตจังหวัดเดียวกัน ให้ได้รับยกเว้นการครอบครองที่ดินไม่เกินยี่สิบไร่หรือมูลค่าของฐานภาษีของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างภายในเขตจังหวัดนั้นรวมกันในการคำนวณภาษีไม่เกินยี่สิบล้านบาท

กรณีที่เจ้าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาที่ครอบครองที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างเพื่อการเกษตรกรรมตั้งแต่สองแปลงขึ้นไปภายในเขตจังหวัดใด ไม่ว่าจะมีส่วนที่ติดต่อกันหรือแยกกันอยู่ต่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม เมื่อมูลค่าฐานภาษีรวมเกินกว่ามูลค่าฐานภาษีที่ยกเว้นตามวรรคหนึ่ง ให้มีหน้าที่ต้องชำระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างโดยวิธีการเฉลี่ยมูลค่าภาษีที่ต้องชำระทั้งหมดหลังหักมูลค่ายกเว้นภาษีแล้วด้วยจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองในเขตจังหวัดนั้น โดยแต่ละแปลงที่ดินต้องชำระให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าใดนั้น ให้คำนวณมูลค่าภาษีที่ต้องชำระตามสัดส่วนขนาดพื้นที่ที่ดินที่ตั้งอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

การยกเว้นมูลค่าของฐานภาษีตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยร่วมกันประกาศกำหนด”

(4) การเชื่อมโยงกฎหมายผังเมืองกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ควรพิจารณาปรับปรุงกฎหมายให้การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีความสอดคล้องกับการกำหนดผังเมือง โดยนำศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายผังเมืองมาเป็นองค์ประกอบในการกำหนดภาระภาษี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถือครองที่ดินซึ่งได้รับประโยชน์จากการกำหนด

ผังเมืองของรัฐต้องรับภาระภาษีในระดับที่เหมาะสม และเพื่อให้ภาษีดังกล่าวสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาเมืองได้อย่างเป็นธรรม ดังแนวทางของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศนิวซีแลนด์และประเทศญี่ปุ่น โดยให้เพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มาตรา 37 ทวิ ให้มีข้อความดังต่อไปนี้

“มาตรา 37 ทวิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดซึ่งอยู่ในพื้นที่วางผังเมืองมีความประสงค์ที่จะจัดเก็บภาษีผังเมืองโดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น ให้มีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดอัตราภาษีผังเมืองที่ใช้จัดเก็บภายในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นได้ เพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเมือง พัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การคมนาคม และสิ่งแวดล้อมในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ในการกำหนดอัตราภาษีผังเมือง ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทตามที่กฎหมายผังเมืองกำหนดในท้องที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรืออาจกำหนดเป็นอัตราเดียวโดยประกาศเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น”

และแก้ไขมาตรา 43 ให้มีข้อความดังนี้

“มาตรา 43 ในกรณีที่ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ต้องเสียภาษีเป็นที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทิ้งไว้ว่างเปล่า หรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพเป็นเวลาสามปีติดต่อกัน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่วางผังเมือง ให้จัดเก็บภาษีผังเมืองสำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างในปีที่สี่เพิ่มในอัตราตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นกำหนด แต่เมื่อ
รวมกับภาษีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างแล้วแต่กรณีตาม
มาตรา 37 (4) ต้องไม่เกินร้อยละสาม

กรณีที่ดินที่อยู่ในเขต
ประกาศพื้นที่โครงการของรัฐ ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์
สาธารณะอันเป็นการกระทบต่อการใช้ประโยชน์
ที่ดินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศงดเว้น
อัตราภาษีที่ดินดังกล่าว”

References

- Adam, S. (1776). *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. London: W. Strahan and T. Cadell.
- Anon, M. (2021). *Property Law: Basic Knowledge of Concepts, General Principles, and General Provisions* (4th ed.). Vinyuchon Publishing House, Bangkok. (in Thai)
- Department of Local Administration. (2019). *Guidelines for the implementation of the Land and Building Tax Act B.E. 2562*. Bangkok: Ministry of Interior. (in Thai)
- Fiscal Policy Office. (2020). *Property tax reform and fiscal decentralization in Thailand*. Bangkok: Ministry of Finance. (in Thai)
- Ministry of Finance. (2019). *Land and Building Tax Act B.E. 2562 (2019)*. Bangkok: Government Gazette. (in Thai)
- Nakorn Yimsiriwattana. (2005). *Teaching Materials for Course EC 341 Government Finance Chapter 5 Taxation (TAX)* (2nd ed.). Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University, Bangkok. (in Thai)
- Wikorn Rakpuangchon. (2017). *Commentary on Property Law*. Bangkok: Phim Dee Publishing. (in Thai)

การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพ แบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเอง ในกลุ่มคนทำงาน*

วรรณพร ปันมณี

นิสิตปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เพ็ญภา กุลนาคล

อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาประยุกต์ สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดลดาว วงศ์ธีระธรรม

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายการศึกษาแนวใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Received : October 20, 2025

Revised : February 23, 2026

Accepted : February 23, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองสำหรับใช้กับกลุ่มคนทำงานและตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ในบริบทของกลุ่มคนทำงาน ทั้งนี้ผู้วิจัยพัฒนาแนวคิดในการพัฒนาเครื่องมือตลอดจนตรวจสอบคุณภาพ ในงานนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากแบบประเมินที่มีการปรับปรุงข้อคำถามให้เข้ากับบริบทของกลุ่มคนทำงานที่อยู่ในช่วงอายุ 25-59 ปี ซึ่งในที่เรียกว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนที่มีความสมัครใจ ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ปรับข้อคำถามเพื่อใช้กับบริบทคนทำงาน ซึ่งแบบประเมินในตอนแรกมีองค์ประกอบทั้งหมด 3 ด้าน อันได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (Knowledge of Self) การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง (Knowledge of Right) และทักษะการสื่อสาร (Communication skill) รวมทั้งรวม 22 ข้อ มีความครอบคลุมองค์ประกอบตามกรอบแนวคิดทางทฤษฎีการพิทักษ์สิทธิตนเอง (Self-Advocacy) และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective

ผู้รับผิดชอบบทความ : วรรณพร ปันมณี ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล wannaporn.punmanee@gmail.com

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตสาขาจิตวิทยาการปรึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

Congruence) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลมีการใช้สถิติพิจารณาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation : CITC) และค่าความเชื่อมั่นภายในของแบบประเมิน (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .863 และมีข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า .20 จำนวน 5 ข้อ ต่อมาผู้วิจัยทำการนำข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกไม่ผ่านเกณฑ์ออกและยังคงข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์อยู่ทั้งหมด 17 ข้อ ทั้งนี้ในแบบประเมินยังครอบคลุมด้วยองค์ประกอบครบทุกด้าน หลังจากนั้นจึงนำผลมาวิเคราะห์ค่าสถิติซ้ำอีกครั้งพบค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ในทุกข้อ ในขณะที่ค่าความเชื่อมั่นมีค่ามากขึ้นเป็น .905 ดังแสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องภายในอยู่ในเกณฑ์ดี ดังนั้นแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองในกลุ่มคนทำงานที่ได้ปรับปรุงแล้วในงานนี้จึงมีความเหมาะสมที่สามารถนำไปใช้งานกับกลุ่มคนทำงานได้

คำสำคัญ : การพิทักษ์สิทธิตนเอง / การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง / การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง / ทักษะการสื่อสาร / คนทำงาน

Development and Psychometric Properties of the Self-Advocacy Assessment for Employees*

Wannaporn Punmanee

Doctor of Philosophy in Counseling Psychology, Faculty of Education, Burapha University

Pennapha Koolnaphadol

Ed.D., Associate Professor, Counseling Psychology, Faculty of Education, Burapha University

Doldao Wongtheerathorn

Assistant to the President for Academic Affairs, Faculty of Education, Burapha University

Abstract

This study aimed to develop a Self-Advocacy Assessment Scale for working adults and to examine its psychometric properties to support its application within occupational contexts. The conceptualization and validation procedures of the instrument were grounded in its intended practical use among working individuals who experience challenges in their professional lives, with particular emphasis on self-advocacy in contemporary work settings. Data were collected from a pilot sample of 30 voluntarily participating working adults aged 25–59 years. The initial version of the instrument consisted of 22 items across three components: Knowledge of Self, Knowledge of Rights, and Communication Skills. The items were developed to comprehensively reflect the theoretical framework of self-advocacy. Content validity was evaluated using the Index of Item-Objective Congruence (IOC), assessed by three subject-matter experts. Item discrimination was analyzed using the Corrected Item–Total Correlation (CITC), and internal consistency reliability was

Corresponding Author : Wannaporn Punmanee, the Faculty of Education, Majoring in Counseling Psychology at Burapha University, Email : wannaporn.punmanee@gmail.com

* This paper submitted in partial fulfillment of Doctoral Dissertation for the Philosophy Degree in Counseling Psychology, Burapha University

assessed using Cronbach's Alpha coefficient. The initial analysis yielded a Cronbach's Alpha of .863. Five items demonstrated discrimination indices below .20 and were therefore removed from the scale. The revised instrument retained 17 items while preserving all three conceptual components. Subsequent analysis indicated that all remaining items met the acceptable discrimination criteria, and the internal consistency reliability increased to .905, indicating a high level of internal consistency. These findings suggest that the revised Self-Advocacy Assessment Scale demonstrates satisfactory psychometric properties and is appropriate for use with working adults.

Keywords : Self-Advocacy / Employee / Knowledge of Self / Knowledge of Right / Communication skill

1. บทนำ

ในปัจจุบันนับว่าเป็นยุคร่วมสมัยที่มนุษย์และสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยสิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลงผ่านไปตามกาลเวลาและการปรับตัวต่อสถานการณ์เข้ามาจนในบางครั้งทำให้มนุษย์ต้องตั้งรับกับการปรับตัวตลอดเวลา โดยเฉพาะในปัจจุบันสภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2568) อยู่ภายใต้บริบทของเศรษฐกิจที่ผันผวนและการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด ส่งผลต่อองค์กรให้พยายามปรับปรุงการทำงานพร้อม ๆ ไปด้วยการปรับปรุงโครงสร้างของพนักงานภายในองค์กร เพื่อมุ่งหวังในด้านประสิทธิภาพการทำงานที่ดี มีเทคโนโลยีที่เข้ากับยุคสมัยและคุ้มค่าในแง่ของผลประโยชน์ ในสภาวะนี้บริษัทและองค์กรต่างมุ่งหวังให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นบนระบบงานที่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งการจัดทีมทำงานและระบบการทำงานที่ต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยเฉพาะการพึ่งพาปัญญาประดิษฐ์มาเชื่อมโยงให้เข้ากับการทำงานได้อย่างครอบคลุมจนกลายเป็นภาวะที่ให้ความสำคัญมากกว่าศักยภาพของคนทำงานที่กำลังถูกมองข้าม ในขณะที่ยุคร่วมสมัยเกิดขึ้น ปัญญาประดิษฐ์ถูกนำเข้ามาทำงานและกำลังถูกยอมรับว่ามีความแม่นยำ ทำงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากกว่าการมองเห็นในแง่ของศักยภาพมนุษย์ การละเลยการยอมรับในความสามารถของคนทำงานเริ่มลดลง ในเวลาที่คนทำงานยังคงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนในเวลาปัญญาประดิษฐ์ยังไม่ได้ตอบโจทย์ในทุกด้าน องค์กรจึงยังคงมุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพของคนทำงานไปพร้อม ๆ กัน เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวมให้ทั้งระบบ

มีประสิทธิภาพตามรูปแบบที่องค์กรวางไว้ (PwC Thailand, 2567; ไทยเศรษฐกิจ, 2568) ถึงกระนั้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้คนทำงานในองค์กรต้องเผชิญกับแรงกดดันที่สูงขึ้นทั้งในด้านปริมาณงาน ความซับซ้อนของงานตลอดไปจนถึงการสร้างแรงกดดันให้พนักงานด้วยความคาดหวังในเรื่องประสิทธิภาพของคนทำงาน ด้วยเหตุที่กล่าวมาจึงทำให้เกิดประเด็นที่ทำให้คนทำงานในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ กลายเป็นกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบ และต้องเผชิญกับการปรับตัวในด้านชีวิตการทำงาน อยู่ตลอดเวลา ต้องรับมือกับทิศทางของความไม่แน่นอนไม่ว่าจะเป็นการปรับโครงสร้าง การปลดพนักงาน การประเมิน ความคาดหวังจากองค์กร การปรับตัวกับเทคโนโลยีอย่างไร้ขีดจำกัดของการเรียนรู้ การไม่สามารถสื่อสารความต้องการอันขาดการตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิของตนเอง การเข้าใจศักยภาพของตนเองในด้านการสื่อสารผิดไปจากความจริงที่เหมาะสม ความคิดบิดเบือนในเรื่องของการกำหนดขอบเขตการทำงาน ความเข้าใจว่าตนเองไม่มีอำนาจในการต่อรอง อย่างไรก็ตามคนที่ต้องทำงานจำต้องปรับตัวในเรื่องของทักษะในการทำงานใหม่ ๆ การประชุมเพื่อพัฒนาแผนงาน อยู่เสมอ ทำให้ภาระงานเพิ่มมากขึ้นมากกว่างานที่ต้องทำเป็นประจำและยากที่จะควบคุม หากบุคคลไม่ใช่คนที่สามารถกำหนดทิศทางของธุรกิจทั้งหมดได้ (Bangkok Biz News, 2567; TNN Thailand, 2567)

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาต่อในส่วนของผลกระทบต่อความคิดและสุขภาพจิตของคนทำงาน โดยได้พบผลสำรวจของกรมสุขภาพจิต รายงานว่า ร้อยละ 40 ของพนักงานไทยมีความเครียดในระดับสูง สาเหตุหลักคือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน เช่น การทำงานจากที่บ้าน ปริมาณงาน

ที่เหมือนทำงานทุกวัน (กรมสุขภาพจิต, 2568) บุคลากรจำนวนไม่น้อยรับรู้ ว่า ตนเองได้รับแรงกดดันหลายรูปแบบ ไม่เพียงแต่ต้องทำงานในสำนักงาน แต่ยังต้องทำงานผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ต้องพร้อมตอบสนองตลอดเวลา แม้เป็นเวลากลางเลิกงาน เมื่อมีการปรับรูปแบบของการทำงานให้มีการทำงานที่บ้านได้โดยไม่ต้องไปที่ทำงาน (Work from home) ผู้ปฏิบัติงานรู้สึก ว่า หากตนเองได้อ่านข้อความแล้ว ควรต้องตอบกลับทันทีกับหัวหน้างาน หรือหากอ่านช้าก็จะรู้สึกไม่ดีและไม่กล้าที่จะเพิกเฉย เพราะเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่อาจเกี่ยวข้องกับการประเมินการทำงานของตนเองอันจะส่งผลต่อการปรับเงินเดือน ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความเครียดอย่างชัดเจน (SCB Career, 2566) นอกเหนือจากนี้ผู้วิจัยยังพบข้อมูล ที่ คนทำงานมีความเสี่ยงป่วยเป็นโรคซึมเศร้า ร้อยละ 17.2 และเสี่ยงมีความคิดทำร้ายตัวเองมากถึง ร้อยละ 10.6 (กรมสุขภาพจิต, 2568) จากสาเหตุ ความเครียดสะสมและมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงในอาชีพและรายได้ (The Active, 2567; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2567) ภาระงานที่สูงขึ้นและความไม่มั่นคงในงานยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตใจของ คนทำงานที่มาพร้อม ๆ กับอาการหมดไฟ (Thai Health Report, 2567; สถาบันวิชาการเพื่อ ความ ยั่งยืนทางสุขภาพจิต, 2567) นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้ว นั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยต่างประเทศได้ พบว่า ความเครียดจากงาน (Job Stressors) ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลงได้ (LePine, Podsakoff, & LePine, 2005) และผลการสำรวจของ Gallup (2023) ยังระบุว่าพนักงานเพียงร้อยละ 33 ในสหรัฐอเมริกา รู้สึกอยากมีส่วนร่วมในที่ทำงาน มีการปฏิสัมพันธ์ลดลง ในขณะที่คนทำงานถึง

ร้อยละ 50 ขาดความพึงพอใจหรือไม่ปรารถนาที่จะ พุดถึงเรื่องงานในเวลากลางเลิกงานและพนักงานโดย ส่วนใหญ่อยากแยกตัวออกจากองค์กร มีการค้นพบ รายงานเพิ่มเติมของ Gallup (2023) เกี่ยวกับเรื่อง ของการทำงานในสถานที่ทำงานปี 2023 พบว่า ร้อยละ 85 ของผู้ตอบแบบสอบถามกล่าวว่า ต้องการการยอมรับในองค์กรมากขึ้น และต้องการ ได้รับโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ในขณะที่ได้รับการ มองเห็นว่าตนเองมีคุณค่า ทั้งนี้ยังมีคนทำงานอีก ร้อยละ 41 ที่ต้องการการมีส่วนร่วมในองค์กร มากกว่าการได้รับสวัสดิการอื่นใด ทั้งหมดที่กล่าวมา แล้วนั้น สะท้อนให้เห็นถึงการขาดการเชื่อมโยง ตนเองและองค์กรโดยขาดการมุ่งเน้นในเรื่องของการ พิทักษ์สิทธิตนเอง (Self-advocacy) ในระดับของ การปกป้องสิทธิและไม่สามารถทำให้ความต้องการ ของตนเองได้รับการยอมรับอย่างมากพอ โดยทั้งนี้ ผู้วิจัยยังค้นพบบทความที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์ สิทธิของตนเองในที่ทำงานว่า เป็นทักษะสำคัญที่ สามารถช่วยให้คนทำงานที่แม้จะอยู่ในกลุ่มคนที่เป็น ออทิสติกเกิดความเข้าใจในเรื่องของการสื่อสาร ความต้องการ การเข้าใจจุดแข็งของตนเองและรู้จัก การสร้างเงื่อนไขในการทำงานที่เหมาะสมสำหรับ ตนเอง ส่งผลให้เกิดความสำเร็จและความพึงพอใจ ในงานได้ (Thom-Jones, 2025)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาในเรื่องของการพิทักษ์สิทธิ ตนเอง (Self-advocacy) และเห็นว่าเป็นปัจจัยที่ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญต่อคนทำงาน โดย สามารถเชื่อมโยงกรอบแนวคิดและมุมมองที่เป็น ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพจิตใจในกลุ่มคนทำงาน ได้ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นแสดงให้เห็นทิศทางของการ อยู่บนบทบาทและหน้าที่ของคนงานที่ได้รับ ผลกระทบ และต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเองไปตาม สภาพการณ์รอบตัวอยู่ตลอดเวลา ไร้ขอบเขตของ

รูปแบบการทำงานที่มีความชัดเจน ทั้งในเรื่องของภาระงานที่เพิ่มขึ้นและไม่มีกรอบเวลาให้กับตนเองอย่างชัดเจน การรับรู้ต่อตนเองในมุมมองของการเข้าใจความต้องการ การรับรู้จุดอ่อน จุดแข็งหรือแม้แต่ข้อจำกัดของตนเอง การรับรู้ถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับตนเอง รับรู้และเข้าใจในสิทธิของตนเองในฐานะคนทำงานให้แก่องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ คนหนึ่งทั้งนี้คนทำงานควรมีทักษะในด้านการสื่อสาร เพื่อแสดงออกได้ตามที่ตนเองเข้าใจ ทั้งนี้เพื่อให้คนทำงานได้เข้าใจสิทธิของตนเองในการช่วยเหลือตนเองและเพื่อนร่วมงานได้ สามารถสื่อสารเพื่อนำไปสู่การปกป้องตนเองจากการถูกละเมิดในแง่ของการทำงานอย่างชอบธรรม ทั้งนี้ Test et al. (2005) ได้กำหนดกรอบแนวคิดของการพิทักษ์สิทธิของตนเองไว้ มีการเชื่อมโยงองค์ประกอบของการพิทักษ์สิทธิตนเองไว้ 4 ด้านอันได้แก่ การรับรู้ต่อตนเอง (Knowledge of self) การรับรู้สิทธิของตนเอง (Knowledge of rights) ทักษะการสื่อสาร (Communication) และภาวะการเป็นผู้นำ (Leadership) โดยองค์ประกอบที่ 4 ไม่ได้เป็นองค์ประกอบหลัก ทั้งนี้จะมีหรือไม่มีก็ได้ (Test et al., 2005, as cited in ต้นสาย แก้วสว่าง, 2566)

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้พยายามศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือในการประเมินการพิทักษ์สิทธิของตนเองที่ผ่านมาในอดีต และพบว่าการพัฒนาและประยุกต์ใช้เครื่องมือการวัดการพิทักษ์สิทธิตนเอง (Self-advocacy) ไปใช้กับกลุ่มที่ต้องการศึกษาในหลายบริบท อาทิเช่น การประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองเป็นฉบับที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อผู้ป่วยมะเร็งในการประเมินเพื่อทำการช่วยเหลือผู้ป่วยมะเร็ง (Thomas et al., 2001) และ Lynn Gagle Roper (2016) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าของโปรแกรมฝึกการพิทักษ์สิทธิตนเอง (Self-advocacy)

ต่อความสามารถของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และ/หรือ ADHD พบว่าการฝึกนี้ช่วยให้ให้นักศึกษาที่มีความบกพร่องในระดับอุดมศึกษาสามารถสื่อสารความต้องการกับอาจารย์ได้ดีขึ้นและเข้าใจจุดแข็งและความบกพร่องของตนเองอย่างมีนัยสำคัญ นอกเหนือไปจากนี้ยังค้นพบงานวิจัยของ Steven Michael Russler (2018) ที่ศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในการใช้ทักษะการพิทักษ์สิทธิตนเองและพบว่ามีปัจจัยในเรื่องของความเชื่อมั่นในตนเองและการสนับสนุนจากอาจารย์ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการพิทักษ์สิทธิตนเอง การศึกษานี้ช่วยให้เห็นบริบทและประสบการณ์จริงของนักศึกษาในการใช้ทักษะดังกล่าวในบริบทการทำงานว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานได้จริง ทั้งนี้ Kimura, Fujiyoshi, Ide, และ Fukushima (2021) ยังพบการพัฒนาแบบประเมินนำไปใช้ประเมินการพิทักษ์สิทธิของตนเองในกลุ่มของเด็กวัยเรียนในประเทศญี่ปุ่นที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ว่าทำให้เด็กวัยเรียนมีการสื่อสารที่ดีมากขึ้น หากรับรู้ได้ถึงสิทธิของตนเองอย่างเข้าใจและสื่อสารได้นอกจากที่กล่าวมาแล้วนั้นยังพบงานวิจัยที่มีการพัฒนาแบบวัดขึ้นเพื่อใช้กับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองอีกด้วย (Zhixin Zhao et al., 2025) และ Elahieh Habibpour (2025) ยังพัฒนาแบบวัดในเรื่องของการช่วยเหลือผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็งในอู่หร่าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้ป่วยเกิดการตระหนักรู้ต่อการพิทักษ์สิทธิตนเองและทำให้เกิดการช่วยเหลือได้อย่างขึ้น จากทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วนั้นพบว่า ในงานวิจัยที่ผ่านมามุ่งพัฒนาแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองเพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ป่วยหรือผู้ที่มีความบกพร่อง ที่ไม่มีการรับรู้ถึงสิทธิและไม่เข้าใจในเรื่องของการสื่อสารที่ตนเองนั้นพึงมี และจากผล

การศึกษาแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาแบบวัดเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนที่มีความยากลำบากในด้านการขาดการรับรู้ต่อตนเอง การขาดการรับรู้ถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และไม่ได้มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะเชื่อมโยงตนเองกับการช่วยเหลือได้ ดังนั้นการพัฒนาแบบประเมินที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้ประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเข้าถึงการรับรู้การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มคนให้ได้รับการช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและได้ผลดี

สิ่งที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมจากช่วงเวลาที่ผ่านมา พบการประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถสื่อสารความต้องการและสิทธิของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในบริบทการศึกษาและการทำงาน การมีทักษะนี้ยังช่วยให้บุคคลสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่ควรได้รับ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น รวมไปถึงช่วยเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับชีวิตของตนเอง ในประเทศไทยผู้วิจัยพบที่ศึกษาเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิตนเองที่ศึกษาในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-20 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประเมินทักษะการพิทักษ์สิทธิตนเอง ในกลุ่มวัยที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากช่วงวัยรุ่นสู่การเป็นผู้ใหญ่ตอนต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสามารถในการสื่อสารสิ่งที่ตนเองต้องการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญอย่างไร ต่อการกล้าที่จะแสดงออกและเรียกร้องในสิ่งที่จำเป็นสำหรับตัวเอง เมื่อศึกษาเพิ่มเติมพบผลการศึกษาของประติพันธ์ นวัธกร (2566) พบการศึกษาที่เกี่ยวกับกระบวนการเสริมการพิทักษ์สิทธิของตนเองของบุคคลไร้รัฐ หรืออาจกล่าว

ได้ว่าเป็นบุคคลที่ไม่ได้เป็นพลเมืองชาติใดที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยและพักอาศัยอยู่ที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการสร้างการช่วยเหลือในเรื่องของการสร้างความตระหนักรู้ในสิทธิของตนเอง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในชีวิตของตนเองและใช้ทักษะการสื่อสารเพื่อเรียกร้องสิทธิ พบว่าโปรแกรมมีการเพิ่มการรู้จักตนเอง ตระหนักเห็นความสำคัญของการสื่อสารและรับรู้สิทธิของตนเอง และมองเห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาของตนเองและสังคม ในส่วนของการพัฒนาแบบวัดในประเทศไทย ต้นสาย แก้วสว่าง (2566) ได้ทำการพัฒนามาตรวัดและศึกษาถึงองค์ประกอบของการพิทักษ์สิทธิตนเองในบริบทของกลุ่มสตรีผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวไว้อีกด้วย ทั้งนี้เพื่อสร้างโปรแกรมเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนดังกล่าว โดยเริ่มจากการวัดการพิทักษ์สิทธิตนเอง

จากที่ได้ทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองเพื่อใช้ประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองในกลุ่มคนทำงาน พร้อมทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินให้นำไปใช้ตามมาตรฐานการสร้างเครื่องมือ ด้วยมุ่งหวังให้การพัฒนาในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในการรับรู้สถานะการพิทักษ์สิทธิตนเองของคนทำงานในประเทศไทย เป็นการเชื่อมโยงช่องว่างทางวิชาการและเล็งเห็นถึงประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่อาจเกิดขึ้นได้แก่คนทำงาน อันเป็นกำลังสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนประเทศให้มีความก้าวหน้าและผาสุกยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองในกลุ่มคนทำงาน

2.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน การพิทักษ์สิทธิตนเองในกลุ่มคนทำงาน ทั้งด้าน ความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่นของแบบ ประเมิน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive study) เพื่อพัฒนาและศึกษา คุณสมบัติของแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเอง สำหรับคนทำงาน และตรวจสอบคุณภาพของแบบ ประเมิน

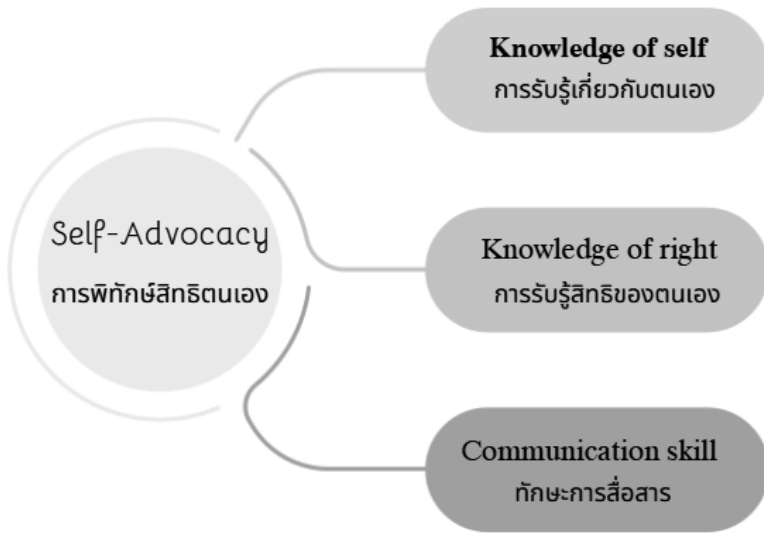
3.1 กลุ่มเป้าหมายในการหาคุณภาพ เครื่องมือ

กลุ่มคนที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มที่ ต้องการศึกษาคำนวณ 30 คน ซึ่งเป็นคนทำงานที่อยู่ในวัยแรงงานที่อยู่ในช่วงอายุ 25-59 ปี สถานะเป็น ผู้มีงานทำตามเกณฑ์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2567)

3.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้วิจัยได้ศึกษา ทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับการพิทักษ์สิทธิตนเอง (Self-Advocacy) และ บริบทของคนทำงาน เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและ นิยามเชิงปฏิบัติการแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิ ตนเองสำหรับคนทำงาน โดยในแบบประเมินนี้

การพิทักษ์สิทธิตนเองจะกล่าวถึงความสามารถของ บุคคล ในการตระหนักรู้และเข้าใจจุดอ่อน จุดแข็ง และข้อจำกัดของตนเอง ความสามารถในการรับรู้ต่อ ตนเองในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ ตลอดไปจนถึง ความสามารถของตัวบุคคลในการสื่อสาร แสดงออก หรือตัดสินใจบนพื้นฐานของการตัดสินใจของตนเอง ได้อย่างเหมาะสม โดยการพิทักษ์สิทธิตนเองเป็นการ เอื้อประโยชน์ต่อตนเองในด้านของชีวิตการทำงาน และนำไปสู่การกำกับชีวิตของตนเองได้อย่างเป็น อิสระ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจาก Test et al. (2005) ซึ่งเป็นผู้วางกรอบแนวคิดพื้นฐาน 4 องค์ประกอบ ของการพิทักษ์สิทธิตนเอง (Self-advocacy) อันได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (Knowledge of Self) การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง (Knowledge of right) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) และทักษะการเป็นผู้นำ (Leadership) โดยจาก กรอบแนวคิดหลักมีการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนา ต่อในบริบทที่แตกต่างกัน โดยทักษะการเป็นผู้นำ ไม่ได้เป็นองค์ประกอบหลักจะมีหรือไม่มีก็ได้ (Test et al., 2005, as cited in ต้นสาย แก้วสว่าง, 2566) ในงานวิจัยนี้จึงปรับให้เป็นไปบริบทในกลุ่ม คนทำงานในระดับปัจเจกบุคคล ไม่นำองค์ประกอบ ทักษะการเป็นผู้นำมาใช้ในแบบประเมิน โดยมี กรอบแนวคิด ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพิทักษ์สิทธิตนเอง (Self-Advocacy) ในบริบทของกลุ่มคนทำงาน

3.3 การพัฒนาแบบประเมิน

ผู้วิจัยนำมาตรวัดการพิทักษ์สิทธิตนเอง ในสตรีผู้ถูกกระทำความรุนแรงที่พัฒนาโดย ต้นสาย แก้วสว่าง (2566) ในงานนี้ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาต ในการนำมาตรวัดมาปรับปรุงจาก สถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยอ้างอิงเอกสารเลขที่ อว 8724.1/192 ตาม ขั้นตอนของการขออนุญาตอย่างถูกต้อง จากนั้นจึง ทำการปรับข้อคำถามให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่ม คนทำงานโดยพิจารณาเป็นรายข้อ ซึ่งการปรับเปลี่ยน คำที่ใช้ระบุในคำถามยังคงให้ความหมายเป็นไปตาม ต้นฉบับ (ต้นสาย แก้วสว่าง, 2566) ทั้งนี้มาตรวัดที่ นำมามีองค์ประกอบการพิทักษ์สิทธิตนเองทั้งหมด แบ่งเป็น 3 มิติ โดยองค์ประกอบด้านแรกคือ การ รู้จักตนเอง ผู้วิจัยได้ปรับชื่อองค์ประกอบที่ 1 เป็น คำว่า การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (Knowledge of Self) และปรับข้อคำถามให้สอดคล้องกับบริบทคนทำงาน จำนวนทั้งหมด 8 ข้อ ดังนี้ ข้อ 1 ฉันรู้ตัวฉันดีว่าฉันมี

จุดแข็งและจุดอ่อนอะไร ผู้วิจัยปรับข้อคำถามเป็น ฉันรู้ว่าตัวเองมีจุดแข็งและจุดอ่อนในเรื่องการทำงาน ข้อ 2 ฉันสามารถตระหนักรู้ว่าฉันชอบอะไรไม่ชอบ อะไร ผู้วิจัยปรับข้อคำถามเป็น ฉันรู้ว่าตัวเองชอบ และไม่ชอบอะไรในการทำงาน ข้อ 3 ฉันมีเป้าหมาย ชีวิตที่ชัดเจน ผู้วิจัยปรับข้อคำถามเป็น ฉันมองเห็น เป้าหมายในชีวิตการทำงานของฉันอย่างชัดเจน ข้อ 4 ฉันมีสิ่งที่เป็นแรงบันดาลใจให้ฉันดำเนินชีวิต... ผู้วิจัยปรับข้อคำถามเป็น ฉันมีแรงบันดาลใจในการ ทำงาน ข้อ 5 เมื่อฉันต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ฉันจะมี เทคนิคที่... ผู้วิจัยปรับข้อคำถามเป็น เมื่อฉันต้อง เรียนรู้การทำงานใหม่ ๆ ฉันจะรู้ศักยภาพของฉัน ข้อ 6 ฉันสามารถประเมินข้อจำกัดของตนเอง... ผู้วิจัยปรับข้อคำถามเป็น ฉันรู้ว่าฉันมีข้อจำกัดใน เรื่องของการทำงาน... ข้อ 7 หากฉันไม่สามารถ เคารพและจัดการปัญหา... ผู้วิจัยปรับข้อคำถามเป็น ฉันมักไม่สามารถเคารพและจัดการปัญหาในเรื่อง งาน ข้อ 8 ฉันสามารถยอมรับผลการตัดสินใจของ

ฉันได้แม่... ผู้วิจัยปรับข้อคำถามเป็น ฉันยอมรับผลการตัดสินใจในเรื่องงานของฉันได้ แม่ผลลัพธ์จะไม่เป็นไปตามที่คิด ต่อมาผู้วิจัยทำการพิจารณาองค์ประกอบด้านที่ 2 ต่อโดยปรับชื่อองค์ประกอบจาก ภาวะผู้นำกับการเข้าใจสิทธิ ปรับเป็นคำว่า การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง (Knowledge of Right) ทั้งนี้องค์ประกอบที่ 2 ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการประเมินความสามารถพื้นฐานในระดับปัจเจกบุคคลและไม่ได้มุ่งเน้นในเรื่องของเป็นความสามารถในการดำรงบทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำหรือผู้ที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มคนใด ๆ จึงทำการปรับข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อให้เป็นคำถามในเชิงการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเองอย่างแท้จริง โดยข้อคำถามต่อไปเป็นข้อคำถามที่ 9 ฉันรู้ว่สิทธิพึงมีของฉันมีอะไรบ้าง ผู้วิจัยปรับเป็นฉันสื่อสารในเรื่องของสิทธิพึงมีกับเพื่อนร่วมงาน ข้อที่ 10 ฉันรู้และเข้าใจกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิพึงมี... ผู้วิจัยปรับข้อคำถามเป็น ฉันสื่อสารถึงสิทธิพึงมีในเรื่องของการจ้างงาน ข้อที่ 11 ฉันรู้ว่หากฉันถูกละเมิดสิทธิฉันจะต้อง ผู้วิจัยปรับข้อคำถามเป็น ฉันกล้าที่จะเรียกร้องสิทธิพึงมีของตนเอง โดยลำดับข้อถัดไปในองค์ประกอบนี้ได้แก่ ข้อ 17 ฉันเข้าใจและมองเห็นปัญหาของเพื่อนสตรี... ผู้วิจัยปรับเป็น ฉันเข้าใจและพูดถึงปัญหาของคนทำงานด้วยกัน ข้อ 18 ฉันมองเห็นทรัพยากรทางบวกของเพื่อนสตรี... ผู้วิจัยปรับให้เป็น ฉันมองเห็นมุมมองเชิงบวกของคนทำงานด้วยกันจากการสื่อสาร.. ข้อ 19 ฉันมั่นใจว่ฉันสามารถให้การสนับสนุนทางจิตใจ... ผู้วิจัยปรับเป็น ฉันมั่นใจว่ ฉันสามารถให้การสนับสนุนทางจิตใจกับเพื่อนร่วมงานคนอื่น ข้อ 20 ฉันมองเห็นหนทางช่วยเหลือเพื่อนสตรี... ผู้วิจัยปรับให้เป็น หากฉันมองเห็นหนทางในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ฉันจะ.. ข้อ 21 ฉันรู้ว่จะสื่อสารกับเพื่อนสตรีที่ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว... ผู้วิจัยปรับเป็น ฉันรู้ว่

ฉันสามารถสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานในเรื่องของการพิทักษ์สิทธิตัวเอง ในข้อที่ 9 ในองค์ประกอบที่ 2 คือ ข้อ 22 ถามว่ ฉันเชื่อว่ฉันสามารถเชิญชวนให้เพื่อนสตรี... ผู้วิจัยได้ปรับปรุงคำถามเป็น ฉันเชื่อว่ฉันสามารถเชิญชวนให้บุคคลอื่นพิทักษ์สิทธิของตัวเอง และเมื่อกล่าวถึงอีกด้านขององค์ประกอบอันได้แก่ ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) ในส่วนนี้ผู้วิจัยยังคงใช้ชื่อเรียกองค์ประกอบตามมาตรวัดต้นฉบับซึ่งมีทั้งหมด 5 ข้อ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับข้อคำถามให้เหมาะสมกับบริบทคนทำงานในองค์ประกอบนี้ ดังนี้ ข้อ 12 ฉันกล้าที่จะเรียกร้องสิทธิพึงมีของตนเอง ปรับเป็น ฉันรู้ว่หากฉันถูกละเมิดสิทธิ ฉันสามารถ... ข้อ 13 ฉันจะไม่ยอมให้ผู้อื่นมาละเมิดสิทธิพึงมีของฉัน ผู้วิจัยปรับเป็น ฉันจะไม่ยอมให้ใครมาละเมิดสิ่งอันพึงมีของฉัน ข้อ 14 ฉันรู้ว่จะสื่อสารกับบุคคลอื่นหรือสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิพึงมี... ผู้วิจัยปรับเป็น ฉันรู้ว่ฉันมีสิทธิพึงมีในฐานะคนทำงานคนหนึ่ง ข้อ 15 ฉันรู้ว่จะเคลื่อนไหวอย่างไรให้บุคคลอื่น ๆ และสังคมหันมาสนใจ... ผู้วิจัยปรับเป็น ฉันรู้ว่ฉันมีสิทธิที่จะทำใ้บุคคลอื่นมาใส่ใจหรือเข้าใจชีวิตการทำงานของฉัน และข้อสุดท้ายขององค์ประกอบนี้คือข้อ 16 ฉันรู้วิธีการสื่อสารให้บุคคลอื่นรู้ว่เขากำลังละเมิดสิทธิของฉัน และ ... ปรับข้อคำถามเป็น ฉันรู้ว่ฉันมีวิธีการสื่อสารให้บุคคลอื่นรู้ว่ เขากำลังละเมิดสิทธิของฉัน...

ทั้งนี้ หลังจากที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามเป็นรายข้อโดยอ้างอิงจากต้นฉบับ สรุปแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองสำหรับคนทำงานที่จะนำมาทำการทดสอบมีจำนวนข้อคำถามรวมทั้งหมด 22 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวก 16 ข้อและข้อคำถามในเชิงลบ 6 ข้อ โดยข้อคำถามที่อยู่ในองค์ประกอบที่ 1 การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง

(Knowledge of Self) มีข้อคำถามเชิงลบจำนวน 3 ข้อ และข้อคำถามเชิงบวก 5 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง (Knowledge of Right) เป็นข้อคำถามในเชิงบวกทั้งหมด 5 ข้อ และองค์ประกอบที่เลือกกล่าวถึงด้านของการทักษะการสื่อสาร ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) จะมีข้อคำถามเชิงบวก 6 ข้อ และข้อคำถามในเชิงลบอยู่ 3 ข้อ

3.4 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยนำแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิของตนเองสำหรับคนทำงานไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Index of item objective congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 ได้แก่ รศ.ดร.สกล วรเจริญศรี หัวหน้าภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความเชี่ยวชาญด้านการแนะแนวและการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 ได้แก่ รศ.ดร.ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์ อาจารย์สาขาวิชาพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตและการส่งเสริมสุขภาพจิตใจของมนุษย์ และผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 ได้แก่ ผศ.ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์ เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความเชี่ยวชาญพิเศษทางด้านกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์ และการพัฒนาลักษณะจิตวิทยาเชิงบวก หลังจากที่ได้รับผลการตรวจเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา และพยายามปรับปรุงข้อคำถามตามผลที่ได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาในงานวิจัย

2) นำแบบประเมินไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) จำนวน 30 คน

3) นำผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และตรวจสอบหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งควรมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 และยังวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกเพื่อวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ (Corrected item-total correlation) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของข้อคำถามจากค่าที่เหมาะสม ซึ่งควรมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.2 โดยหากมีข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 0.2 จะพิจารณาตัดข้อคำถามนั้นออกจากแบบประเมิน (Pinyo, 2018)

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ถูกพัฒนาขึ้นโดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิดของการพิทักษ์สิทธิตนเอง (Self-Advocacy) และการศึกษาริบทของคนที่อยู่ในวัยทำงานซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องการศึกษา มีการนำแนวทางจากมาตรวัดการพิทักษ์สิทธิตนเองในสตรีผู้ถูกกระทำความรุนแรงของ ต้นสาย แก้วสว่น (2566) เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมในบริบทของคนทำงาน โดยแบบประเมินประกอบด้วย 3 องค์ประกอบได้แก่ การรู้จักตัวเอง (Knowledge of Self) ซึ่งในแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิสำหรับคนทำงานใช้เป็น การรับรู้เกี่ยวกับตัวเอง และการรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง (Knowledge of Rights) และทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) โดยในแบบประเมินในงานวิจัยนี้เลือกใช้การตอบแบบวัดระดับ (Likert scale) 4 ระดับ โดยไม่มีตัวเลือกกลางเพื่อต้องการหลีกเลี่ยงอคติที่อาจ

เกิดขึ้นจากการที่ผู้ตอบไม่ต้องการแสดงความคิดเห็นที่ชัดเจน โดย Garland (1991) ระบุว่า การมีจุดกึ่งกลางในมาตรวัดอาจกลายเป็นที่ทิ้งคำตอบสำหรับผู้ตอบที่ไม่แน่ใจ ทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่สามารถสะท้อนทัศนคติที่แท้จริงได้ แบบประเมินนี้จึงให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่ชัดเจนมากขึ้นและประเมินให้ตรงกับความคิดและความรู้สึกมากที่สุดในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ระดับความรู้สึก (1) หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ระดับความรู้สึก (2) หมายถึง ไม่เห็นด้วย ระดับความรู้สึก (3) หมายถึง เห็นด้วย และระดับความรู้สึก (4) หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ผลการวิจัย

การพัฒนาแบบวัดนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (trial group) จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง โดยทำการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง โดยพิจารณาจากค่า Cronbach's Alpha Coefficient และวิเคราะห์คุณภาพรายข้อโดยพิจารณาจากค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation: CITC) ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบประเมิน

รายการ	จำนวนข้อ	Cronbach's Alpha	การตีความ
แบบประเมินที่ใช้ในการทดสอบ	22	.863	ความเที่ยงดี มีความสอดคล้องภายในสูง

จากตารางที่ 1 พบว่ามีค่าความเที่ยงตรง (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .863 ซึ่งบอกได้ว่าแบบประเมินนี้มีความสอดคล้องภายในระหว่างข้อคำถามในระดับที่น่าพอใจ บนหลักการของ Nunnally และ Bernstein (1994) ระบุว่าค่า Cronbach's Alpha ที่เหมาะสมควรมีค่ามากกว่า .70 ขึ้นไปแสดงถึงความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้

ต่อมาผู้วิจัยยังคงทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินเพิ่มเติม โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพรายข้อโดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมหรือค่าอำนาจจำแนก (Corrected Item-Total Correlation) ผลที่ได้เป็นไปดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมในแบบประเมิน

ลำดับข้อคำถาม	องค์ประกอบ	Corrected Item–Total Correlation (CITC)	การพิจารณา
1	การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง	.269	คงไว้
2	การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง	.207	คงไว้
3	การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง	.755	คงไว้
4	การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง	.083	ตัดออก
5	การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง	.659	คงไว้
6	การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง	-.066	ตัดออก
7	การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง	.402	คงไว้
8	การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง	-.002	ตัดออก
9	ทักษะการสื่อสาร	.422	คงไว้
10	ทักษะการสื่อสาร	.325	คงไว้
11	ทักษะการสื่อสาร	.790	คงไว้
12	การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง	.669	คงไว้
13	การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง	.786	คงไว้
14	การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง	.595	คงไว้
15	การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง	.725	คงไว้
16	การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง	.744	คงไว้
17	ทักษะการสื่อสาร	.706	คงไว้
18	ทักษะการสื่อสาร	.609	คงไว้
19	ทักษะการสื่อสาร	-.114	ตัดออก
20	ทักษะการสื่อสาร	.074	ตัดออก
21	ทักษะการสื่อสาร	.213	คงไว้
22	ทักษะการสื่อสาร	.701	คงไว้

จากตารางที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ค่า Corrected Item–Total Correlation (CITC) เพื่อพิจารณาข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ 0.20 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำพบข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 0.20 จำนวน 5 ข้อ อันได้แก่ ข้อคำถามที่อยู่ในองค์ประกอบในด้านการรับรู้เกี่ยวกับตนเองจำนวน 3 ข้อโดยเป็นข้อคำถามที่ 4, 6 และ 8 และสำหรับองค์ประกอบทักษะการสื่อสารมีการตัดข้อคำถามออก 2 ข้อคือข้อคำถามที่ 19 และ

20 โดยองค์ประกอบด้านการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเองยังคงไว้ครบทั้ง 5 ข้อเนื่องจากมีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.2 ทุกข้อ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองในกลุ่มคนทำงานมีข้อคำถามที่คงไว้ในแบบประเมินทั้งหมด 17 ข้อ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบประเมินอีกครั้ง พบค่าความเที่ยง ดังแสดงผลตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบประเมิน (ฉบับปรับปรุง)

รายการ	จำนวนข้อ	Cronbach's Alpha	การตีความ
แบบประเมินที่ปรับปรุง	17	.905	ความเที่ยงดีมาก ระดับความสอดคล้อง ภายในสูง

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อทำการตัดข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 0.2 ออกแล้ว ค่าความเที่ยงของแบบประเมินมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น .905 ซึ่งอยู่ในระดับ แสดงให้เห็นว่าแบบประเมินฉบับปรับปรุงใหม่มีความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นและมีความสอดคล้องภายในสูง

ด้วยงานวิจัยนี้มุ่งในเรื่องของการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน ผู้วิจัยจึงได้ทำการตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกในแบบประเมินฉบับปรับปรุงอีกครั้ง ดังแสดงผลตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมในแบบประเมิน (ฉบับปรับปรุง)

ลำดับข้อ คำถามเดิม	ลำดับข้อคำถามใหม่	องค์ประกอบ	Corrected Item- Total Correlation (CITC)
1	1. ฉันรู้ว่าตัวเองมีจุดแข็งและจุดอ่อน ในเรื่องการทำงาน	การรับรู้เกี่ยวกับ ตนเอง	.342
2	2. ฉันรู้ว่าตัวเองชอบและไม่ชอบอะไร ในการทำงาน	การรับรู้เกี่ยวกับ ตนเอง	.212
3	3. ฉันมองเห็นเป้าหมายในชีวิตการทำงาน ของฉันอย่างชัดเจน	การรับรู้เกี่ยวกับ ตนเอง	.775
5	4. เมื่อฉันต้องเรียนรู้งานใหม่ ๆ ฉันจะรู้ถึง ศักยภาพของฉัน	การรับรู้เกี่ยวกับ ตนเอง	.678
7	5. ฉันมักไม่สามารถเผชิญและจัดการ ปัญหาในเรื่องงาน	การรับรู้เกี่ยวกับ ตนเอง	.481
9	6. ฉันไม่สื่อสารในเรื่องของสิทธิพึงมีในด้าน ของการทำงานกับเพื่อนร่วมงาน	ทักษะการสื่อสาร	.414
10	7. ฉันสื่อสารถึงสิทธิพึงมีในเรื่องของ การทำงาน	ทักษะการสื่อสาร	.362
11	8. ฉันกล้าที่จะเรียกร้องสิทธิพึงมีของตนเอง	ทักษะการสื่อสาร	.766
12	9. หากฉันรู้ว่าฉันถูกละเมิดสิทธิในเรื่องงาน ฉันรู้ว่าฉันสามารถแสดงออกหรือดำเนินการ เพื่อปกป้องสิทธิของตนเองได้	การรับรู้เกี่ยวกับ สิทธิของตนเอง	.668
13	10. ฉันรู้ว่าฉันจะไม่ยอมให้ใครมา ละเมิดสิทธิพึงมีของฉันในฐานะลูกจ้าง	การรับรู้เกี่ยวกับ สิทธิของตนเอง	.786
14	11. ฉันรับรู้ถึงขอบเขตและความรับผิดชอบ ในบทบาทหน้าที่ของฉันอย่างชัดเจน	การรับรู้เกี่ยวกับ สิทธิของตนเอง	.609

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมในแบบประเมิน (ฉบับปรับปรุง) (ต่อ)

ลำดับข้อ คำถามเดิม	ลำดับข้อคำถามใหม่	องค์ประกอบ	Corrected Item- Total Correlation (CITC)
15	12. ฉันรู้ว่า ฉันมีสิทธิที่จะสื่อสารให้ บุคคลอื่นมาเข้าใจชีวิตของฉัน	การรับรู้เกี่ยวกับ สิทธิของตนเอง	.719
16	13. ฉันรู้วิธีการสื่อสารให้บุคคลอื่นรู้ว่า เขากำลังละเมิดสิทธิของฉัน	การรับรู้เกี่ยวกับ สิทธิของตนเอง	.762
17	14. ฉันไม่พุดคุยถึงปัญหาในเรื่องงาน กับหัวหน้างาน	ทักษะการสื่อสาร	.701
18	15. ฉันมองเห็นมุมมองเชิงบวกจากการ ได้พุดคุยกับเพื่อนร่วมงาน	ทักษะการสื่อสาร	.556
21	16. ฉันไม่ยอมสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน ในเรื่องของการพิทักษ์สิทธิตัวเอง	ทักษะการสื่อสาร	.200
22	17. ฉันเชื่อว่าฉันสามารถเชิญชวนให้ บุคคลอื่นพิทักษ์สิทธิของตัวเอง	ทักษะการสื่อสาร	.677

ในการปรับข้อคำถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการตัดข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item–Total Correlation : CITC) ต่ำกว่า 0.20 ออก แล้วจึงทำการวิเคราะห์ค่าสถิติอีกครั้งพบว่า ข้อคำถามทั้งหมดมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อมากกว่า 0.20 ทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมที่จะคงไว้ซึ่งข้อคำถามนั้น แสดงให้เห็นว่าแบบประเมินที่มีการปรับปรุงใหม่นั้นมีเหมาะสม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้มีการปรับเรียงลำดับข้อคำถามใหม่ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและองค์ประกอบ

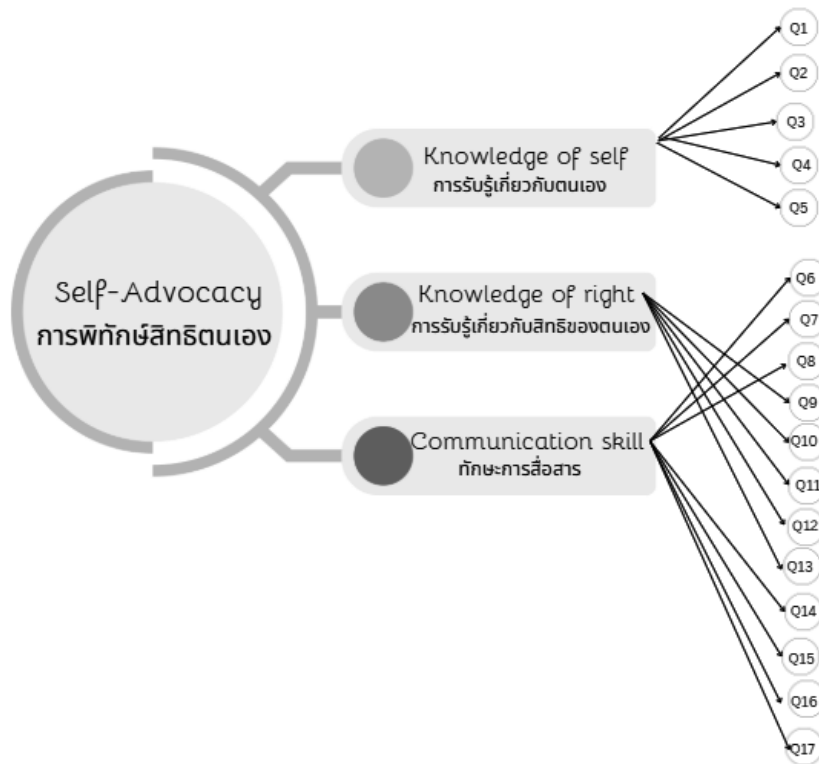
ตามกรอบแนวคิดเดิม กล่าวได้ว่า หลังจากที่ได้ทำการปรับปรุงแล้ว แบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองสำหรับคนทำงานที่ปรับปรุงแล้วนี้มีข้อคำถามรวมทั้งหมด 17 ข้อ ประกอบด้วยองค์ประกอบการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง 5 ข้อ องค์ประกอบด้านการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง 5 ข้อ และในส่วนขององค์ประกอบด้านทักษะการสื่อสาร 7 ข้อ ทั้งนี้แบบประเมินยังแบ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวกอยู่ 13 ข้อ และข้อคำถามเชิงลบอยู่ 4 ข้อ โดยองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านจะมีข้อคำถามสรุปได้ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 องค์ประกอบของแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองสำหรับพนักงานฉบับปรับปรุง

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ	ข้อคำถามทางบวก	ข้อคำถามทางลบ
การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง	5 ข้อ	1, 2, 3, 4	5
การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง	5 ข้อ	9, 10, 11, 12, 13	-
ทักษะการสื่อสาร	7 ข้อ	7, 8, 15, 17	6, 14, 16

ด้วยแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองของ
พนักงานฉบับปรับปรุง ได้มีการลำดับข้อคำถามใหม่

เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยตามลำดับ
และมีความชัดเจน ดังแสดงให้เห็นตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ข้อคำถามและองค์ประกอบของแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองในกลุ่มพนักงาน

5. อภิปรายผล

จากการพัฒนาแบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองในกลุ่มคนทำงาน ได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนตามมาตรฐานของการสร้างเครื่องมือ ตั้งแต่การขออนุญาตในการนำมาตรวจวัดต้นฉบับตามระเบียบราชการอย่างถูกต้อง การนำข้อคำถามมาปรับให้เข้ากับบริบทในงานวิจัย มีการนำแบบประเมินเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการพัฒนาตนเองและการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาโดยการวิเคราะห์แนวคิดและองค์ประกอบของการพิทักษ์สิทธิตนเอง และนำมาปรับข้อคำถามในแต่ละด้านโดยผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มคนทำงานซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าคอนบราคอัลฟา (α) พร้อมกันนั้นยังได้พิจารณา ค่าอำนาจจำแนกเพื่อวิเคราะห์คุณภาพของข้อคำถามเป็นรายข้อ มีการคัดกรองข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในการสร้างเครื่องมือออก ทั้งนี้เพื่อให้ได้แบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองที่เหมาะสมกับกลุ่มคนทำงานอย่างแท้จริง จากการรวบรวมผลการทดลองในตอนแรกพบว่า แบบประเมินฉบับทดลอง 22 ข้อ มีความเที่ยง .863 การตัดข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 0.20 จำนวน 5 ข้อ และเมื่อตัดข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออกแล้วจึงทำการวิเคราะห์ซ้ำอีกครั้งพบค่าความเที่ยงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญโดยมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น .905 สรุปว่าข้อคำถามในแบบประเมินคงมีอยู่ทั้งหมด 17 ข้อ

และยังคงอยู่กรอบแนวคิดซึ่งมีองค์ประกอบครบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการรับรู้ต่อตนเอง (Knowledge of Self) การรับรู้สิทธิของตนเอง (Knowledge of Right) และทักษะการสื่อสาร (Communication skill) จากการพิสูจน์เพิ่มเติมพบว่าการตัดข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกที่ไม่ผ่านเกณฑ์ช่วยให้แบบประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเองสำหรับคนทำงานในฉบับที่ปรับปรุงใหม่แล้วนั้น ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีคุณภาพและชัดเจน ข้อคำถามในแบบประเมินทั้งหมดที่ปรับปรุงแล้วนี้มีความสอดคล้องกันอย่างเหมาะสม จึงกล่าวได้ว่าแบบประเมินนี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินการพิทักษ์สิทธิตนเอง (Self-Advocacy) ในกลุ่มคนทำงานได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรนำแบบวัดการพิทักษ์สิทธิตนเองในกลุ่มคนทำงานนี้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคนทำงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อยืนยันโครงสร้างเชิงประจักษ์

6.2 ควรตรวจสอบความตรงเชิงสภาพ เพื่อยืนยันว่าแต่ละด้านของแบบวัดสามารถอธิบายแนวคิดของการพิทักษ์สิทธิตนเองได้ครบถ้วน

6.3 นำไปปรับใช้กับบริบทอื่นที่เฉพาะเจาะจงลงไปว่าเป็นคนทำงานในภาครัฐ ภาคเอกชน

6.4 นำไปลองปรับข้อคำถามและใช้ในกลุ่มคนทำงานที่อายุน้อยกว่า 25 ปีหรือในกลุ่มนักศึกษาที่ต้องทำงานและเรียนไปด้วย ซึ่งเป็นอีกกลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองในยุคปัจจุบัน

References

- Bangkok Biz News. (2024). Accumulated workload causing mental health deterioration. Retrieved August 11, 2025, from <https://www.bangkokbiznews.com/health/public-health/1148277>
- Bank of Thailand. (2025). Economic and financial press release for June and Q2 2025. Retrieved August 11, 2025, from <https://www.bot.or.th/th/news-and-media/news/news-20250731.html>
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297–334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>
- Gallup. (2023). Gallup survey reveals declining employee engagement in the United States. Retrieved August 11, 2025, from <https://www.hrpolicy.org/insight-and-research/resources/2024>
- Gallup. (2023). State of the global workplace: 2023 report. Retrieved August 11, 2025, from <https://www.gallup.com/workplace/393497/world-trillion-workplace-problem.aspx>
- Garland, R. (1991). The mid-point on a rating scale: Is it desirable? *Marketing Bulletin*, 2(1), 66–71.
- GotoKnow Knowledge Park. (2024). Survey of Thai workers' mental health and adaptation in the technological era. Retrieved August 11, 2025, from <https://www.gotoknow.org/posts/721218>
- Juthamat, S., & Veerawan, W. (2023). Factors influencing self-advocacy behaviour of children and youths in Mueang District, Chiang Mai Province. *Payap University Journal*, 33(2), 33–46.
- Kaewsawang, T. (2023). Development and validation of a self-advocacy scale for women experiencing domestic violence. Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JBSD/issue/view/17446>
- Kimura, J., Fujiyoshi, A., Ide, A., & Fukushima, K. (2021). Development of self-advocacy among hearing-impaired school-aged children in Japan. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 149, 110100. <https://doi.org/10.1016/j.ijporl.2021.110100>
- Lepine, J. A., Podsakoff, N. P., & LePine, M. A. (2005). A meta-analytic test of the challenge stressor–hindrance stressor framework: An explanation for inconsistent relationships among stressors and performance. *Academy of Management Journal*, 48(5), 764–775.
- Mongkolsophon, A. (2024). Presenteeism. Thai PBS. Retrieved August 9, 2025, from <https://www.thaipbs.or.th/now/content/1615>
- National Statistical Office. (2024). Labor force survey 2024: Bangkok. Ministry of Digital Economy and Society.

- Navattapol, P. (2023). A study of empowerment processes and rights claims of stateless persons: A case study of stateless individuals applying for Thai nationality. <https://doi.org/10.14457/TU.the.2023.1231>
- Nontapong, P. (2018). Techniques for interpreting factor analysis in research. *Panyapiwat Journal of Humanities*, 10(2), 292–304.
- Pell, C., McLachlan, S., & Poulos, A. (2013). The Likert scale: A comparative study of the 4-point vs. the 5-point scale. *Journal of the Australian and New Zealand Academy of Management*, 19(2), 125–136.
- Phillips, P. (1990). A self-advocacy plan for high school students with learning disabilities: A comparative case study analysis of students', teachers', and parents' perceptions of program effects. *Journal of Learning Disabilities*, 23(8), 466–471. <https://doi.org/10.1177/002221949002300803>
- PwC Thailand. (2024). Megatrends: Technology, macroeconomics, and climate impacts on organizations. Retrieved August 11, 2025, from <https://www.pwc.com/th/en/pwc-thailand-blogs/blog-20240811.html>
- Roper, L. G. (2016). Self-advocacy among college students with learning disabilities and/or attention-deficit hyperactivity disorders (Doctoral dissertation). Faculty Dissertations, 147. Retrieved from https://digitalcommons.cedarville.edu/faculty_dissertations/147
- Russler, S. M. (2010). A study of self-advocacy among students with learning disabilities at SJSU (Master's thesis). Master's Theses, 3826. <https://doi.org/10.31979/etd.jk48-8br5>
- SCB Careers. (2023). Stressed while working from home? What to do. Retrieved August 12, 2025, from <https://careers.scb.co.th/th/life-at-scb/detail/career-tips-wfh-stress>
- Tarokh, A. S. (2025). Self-advocacy in shadows: Exploring the role and limitations of refugee self-advocacy in overcoming employment barriers in Illinois. *Journal of Poverty*, 1–23. <https://doi.org/10.1080/10875549.2025.2493612>
- Test, D. W., Mazzotti, V. L., Mustian, A. L., & Neale, M. (2005). Self-advocacy and self-determination: A review of the literature. *Exceptional Children*, 71(4), 375–388.
- Thai Health Promotion Foundation. (2024). Report on the mental health situation of Thai workers. Retrieved from <https://www.hfocus.org/content/2024/09/31560>
- Thai Health Systems Research Institute. (2024). *Workplace pressure and its overlooked impacts*. Retrieved August 11, 2025, from https://www.thaihealthreport.com/th/articles_detail.php?id=310
- Thai Mental Health Sustainability Research Institute. (2024). *Survey results on mental health of working-age Thai population*. Chulalongkorn University.

- The Active. (2024). Thai workers and mental health during economic downturn. Retrieved August 11, 2025, from <https://theactive.thaipbs.or.th/news/public-health-20241230>
- Thom-Jones, S. (2025). Self-advocacy in the workplace. In *Autistics in academia: Narratives of work, adversity, and achievement from around the world* (pp. 196–204). Cambridge University Press.
- Thomas, T. H., Donovan, H. S., Rosenzweig, M. Q., Bender, C. M., & Schenker, Y. (2021). A conceptual framework of self-advocacy in women with cancer. *Advances in Nursing Science*, 44(1), E1–E13. <https://doi.org/10.1097/ANS.0000000000000342>
- Zhixin Zhao, Z., et al. (2025). Development and psychometric test of self-advocacy scale for patients with stroke. *Scientific Reports*. <https://doi.org/10.1038/s41598-025-08109-9>

การศึกษาการนำนาฏศิลป์ไทย มาบูรณาการกับการออกกำลังกาย: กรณีศึกษากลุ่มไทยฟิต

ณัฐพร เพ็ชรเรือง

อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Received : October 20, 2025

Revised : February 23, 2026

Accepted : February 23, 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการศึกษาการนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกาย: กรณีศึกษากลุ่มไทยฟิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการการนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกายของกลุ่มไทยฟิต และเพื่อวิเคราะห์กระบวนการทำนาฏศิลป์ไทยของกลุ่มไทยฟิตกับรูปแบบการออกกำลังกาย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และสื่อสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษากระบวนการการนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกายของกลุ่มไทยฟิต ประกอบด้วย กระบวนการเริ่มต้น เริ่มต้นจากความรู้ทางด้านดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย และความรู้ทางด้านกายภาพของผู้ก่อตั้งและผู้ร่วมก่อตั้งไทยฟิต ลำดับถัดมาเป็นกระบวนการสร้างและพัฒนา คือการทดลองคลาสเรียน การออกแบบเพลง การตรวจสอบกระบวนการทำ การฝึกฝน และการถ่ายทอดคลาสออกกำลังกาย และต่อมาเป็นกระบวนการผลิต เป็นขั้นตอนการสร้างแบรนด์และการผลิตครุภัณฑ์คลาสออกกำลังกาย ส่วนการบูรณาการเป็นการนำความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทยที่ประกอบด้วยประเพณีนาฏศิลป์ไทย ทำรำ เพลง และเครื่องแต่งกายมาบูรณาการกับการออกกำลังกายที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสมรรถภาพทางกาย ขั้นตอนการออกกำลังกาย เพลง และการแต่งกาย 2. กระบวนการทำนาฏศิลป์ไทยของกลุ่มไทยฟิตประกอบด้วย รำแบบมาตรฐาน (Thai Myth) รำพื้นบ้าน (Thai Folk) และ ศิลปะป้องกันตัวและโขน (Thai Martial Arts) มีความ

ผู้รับผิดชอบบทความ : ณัฐพร เพ็ชรเรือง สาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี อีเมล nattaporn.p@dru.ac.th

สัมพันธ์กับการออกกำลังกาย 2 ประเด็น ได้แก่ 1) องค์ประกอบสมรรถภาพทางร่างกายหรือสมรรถภาพทางกาย (Physical fitness) และ 2) รูปแบบการออกกำลังกายประเภทแอโรบิก และเป็นการออกกำลังกายแบบปลอดภัยกระแทกตามการออกกำลังกายแบบการเดินแอโรบิก

คำสำคัญ : นาฏศิลป์ไทยกับการออกกำลังกาย / การบูรณาการ / ไทยฟิต

A Study on the Process of Intergrating Thai Dance into Exercise Developed by Thai Fit Group

Nattaporn Petruang

Lecturer in Dance and Drama Department, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Rajabhat Dhonburi University

Abstract

The research titled "A Study on the Process of Intergrating Thai Dance into Exercise Developed by Thai Fit Group" aimed to study on the procedures of Thai Dance integration with the THAIFIT group's exercise and to analyze the Thai Dance movements of THAIFIT group together with the method of exercise. The research was conducted under the qualitative research's procedures and gathered information by documents, interviews, observation and information media.

The study found that 1. the study of the integration of Thai Dance and the THAIFIT's exercise included the Beginning process, which started with the knowledge of Thai music, Thai dance and the physical knowledge about the founder and co-founders of THAIFIT group, next, the Creation and Development processes, which were the Classroom trial, music design, dancing movement examination, the training and the exercise class instruction, next, the Production process, which was the brand creation and new exercise coaches originating. Then, the integration was to combine the knowledge of Thai dance, which were types of Thai dance, dancing movements Thai music and Thai costumes together with the exercise, which included the elements of physical fitness, exercise procedures, music and costumes. 2. the Thai dance integrating to THAIFIT group such as Thai Myth, Thai Folk and Thai Martial Arts related to two aspects of exercise such as 1) Physical fitness and 2) Aerobic exercise method and non-impact aerobic exercise.

Corresponding Author : Nattaporn Petruang, Dance and Drama Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Dhonburi University, E-mail : nattaporn.p@dru.ac.th

Keywords : Thai dance and exercise / Integration / THAIFIT

1. บทนำ

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะการแสดงประเภทหนึ่งที่ใช้การเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันเป็นการทำงานของร่างกายทั้งระบบการไหลเวียนเลือด ระบบการหายใจ และกล้ามเนื้อ ปัจจุบันได้มีการนำนาฏศิลป์ไทยมาใช้ออกกำลังกาย ยกตัวอย่างเช่น การนำฟอนเจิมมาใช้เป็นรูปแบบการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ ของ อัมมิชา นาไวย์ และคณะ ได้กล่าวว่า “รูปแบบการออกกำลังกายแบบฟอนเจิมเป็นการออกกำลังกายแบบแอโรบิก โดยยึดหลักการออกกำลังกายแบบแอโรบิกสำหรับผู้สูงอายุ ตามหลักการ “FITTE” และมีความหนักปานกลาง ซึ่งมีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุที่มีอาการปวดข้อเข่า ในการส่งเสริมสมรรถภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงเพิ่มระดับคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น” (Nawai, A. et al., 2020) ผู้วิจัยยังพบว่า มีการรวมตัวของกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่ชื่อว่า กลุ่มไทยพิต เป็นกลุ่มที่นำนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ใช้กับการออกกำลังกายด้วยเช่นกัน

กลุ่มไทยพิตเป็นกลุ่มที่เติบโตมาจากการเรียนนาฏศิลป์ไทย ผู้ก่อตั้งคือ คุณชจิตธรรม พาทยกุล เป็นทายาทรุ่นที่สามของโรงเรียนดนตรีและนาฏศิลป์ พาทยกุล กลุ่มไทยพิตเป็นกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรมและมีจุดเริ่มต้นจากการคิดพัฒนาต่อยอดในการนำนาฏศิลป์ไทยมาผสมผสานกับการออกกำลังกาย โดยกลุ่มไทยพิตรับรู้ถึงปัญหาของคนรุ่นใหม่ที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับนาฏศิลป์ไทยมากนัก อีกทั้งเมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านโรคระบาดและเศรษฐกิจ ส่งผลให้คนในสังคมไม่ได้ให้ความสนใจกับศิลปวัฒนธรรมทางด้านนาฏศิลป์มากนัก เพราะไม่ใช่ปัจจัย 4 ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ดังนั้นกลุ่มไทยพิตจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาต่อยอดนาฏศิลป์ไทยกับการ

ออกกำลังกาย เพื่อให้คนรุ่นใหม่เกิดความสนใจและคนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงนาฏศิลป์ไทยได้ง่ายมากขึ้นและสนุกไปกับการออกกำลังกาย

การนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกายเป็นมิติใหม่ที่มีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยที่นำนาฏศิลป์ไทยที่เป็นศิลปวัฒนธรรมไทยของชาติมาบูรณาการเข้ากับการออกกำลังกาย ซึ่งการนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกายเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อแวดวงการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์อย่างมหาศาล เพราะจะเป็นประโยชน์ในการนำความรู้ของศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ไทยและการออกกำลังกายมาบูรณาการไปสู่การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษา อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ทางด้านการพัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมการแสดง ซึ่งหากมีการสร้างนวัตกรรมการแสดงทางด้านการออกกำลังกายในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยนี้จะเป็นการสร้างศิลปวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่สามารถเข้าถึงคนทุกกลุ่มได้อย่างง่ายมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยกับการออกกำลังกาย จึงเกิดความสนใจที่จะศึกษากระบวนการการนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกายของกลุ่มไทยพิต พร้อมทั้งวิเคราะห์กระบวนการทำนาฏศิลป์ไทยที่กลุ่มไทยพิตนำมาใช้กับรูปแบบการออกกำลังกายตามหลักวิทยาศาสตร์การกีฬา เพื่อเป็นแบบอย่างของการนำองค์ความรู้จากงานวิจัยฉบับนี้ไปพัฒนาหรือต่อยอดงานนาฏศิลป์ไทยกับการออกกำลังกายได้ รวมทั้งเกิดประโยชน์แก่นักกายภาพบำบัดที่สามารถนำนาฏศิลป์ไทยไปประยุกต์ใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกายและจิตใจให้ผู้ป่วยหรือผู้ที่สนใจให้เกิดสุขภาวะที่ดีได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการการน่านาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกายของกลุ่มไทยพิต

2.2 เพื่อวิเคราะห์กระบวนการน่านาฏศิลป์ไทยของกลุ่มไทยพิตกับรูปแบบการออกกำลังกาย

3. วิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยในรูปแบบของงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1.1 การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลของกลุ่มไทยพิต ข้อมูลทางด้านนาฏศิลป์ไทย ข้อมูลทางด้านการออกกำลังกายจากหนังสือบทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มไทยพิต 2. นักวิทยาศาสตร์การกีฬา และ 3. ผู้เข้าร่วมการออกกำลังกายไทยพิต แบ่งออกเป็น ผู้ที่มีประสบการณ์การรำ และผู้ที่ไม่ประสบการณ์การรำ จำนวนกลุ่มละ 3 คน อายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงอายุที่พบในกลุ่มที่ออกกำลังกายไทยพิต ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถาม และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้

3.1.3 แบบประเมินความพึงพอใจ

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ออกกำลังกายไทยพิต ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการประเมินมาวิเคราะห์ข้อมูล และส่งต่อไปยังกลุ่มไทยพิต เพื่อเป็นข้อมูลสะท้อนกลับให้กลุ่มไทยพิตได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาการออกกำลังกายในรูปแบบนาฏศิลป์ไทย

3.1.4 การสังเกตการณ์

การสังเกตการณ์ในงานวิจัยฉบับนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการออกกำลังกายกับกลุ่มไทยพิต เพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการวิเคราะห์งานวิจัยฉบับนี้

3.1.5 สื่อสารสนเทศ

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มไทยพิตจากสื่อออนไลน์ทั้งในรูปแบบบทความจากนิตยสารและวิดีโอ รวมทั้งสืบค้นงานวิจัยและบทความทางวิชาการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการออกกำลังกาย

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเริ่มจากการตรวจสอบข้อมูลจากเชิงเอกสารทุกแหล่งข้อมูลและการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องปราศจากอคติจากผู้ให้สัมภาษณ์ และนำมาสู่การวิเคราะห์ข้อมูล

4. ผลการวิจัย

การศึกษาระบบการการน่านาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกายของกลุ่มไทยพิตมีผลการวิจัยดังนี้

4.1 การศึกษากระบวนการการนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกายของกลุ่มไทยพิต โดยได้ผลจากการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1. กระบวนการการสร้างไทยพิต และ 2. การบูรณาการนาฏศิลป์ไทยกับการออกกำลังกาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 กระบวนการการสร้างกลุ่มไทยพิต

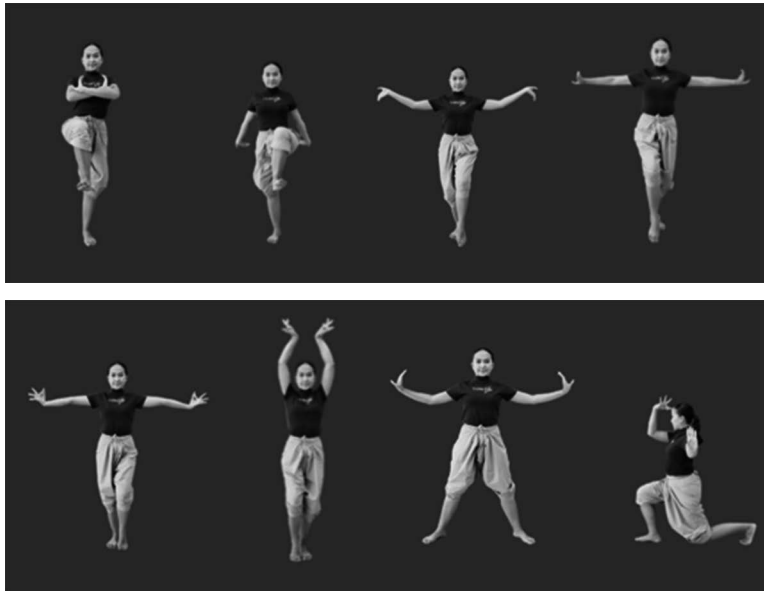
กลุ่มไทยพิตมีกระบวนการหลักที่สำคัญ 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการเริ่มต้น 2) กระบวนการสร้างและพัฒนา และ 3) กระบวนการผลิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กระบวนการเริ่มต้น เกิดขึ้นจาก คุณชจิตธรรม พาทยกุล และคุณมาดาพร น้อยนิตย์ นำความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยไปปรึกษาแพทย์ทางด้านกายภาพและนักวิทยาศาสตร์การกีฬา จนนำไปสู่การเกิดองค์ความรู้ใหม่ทางด้านทางด้านนาฏศิลป์ไทยกับสุขภาพ

2) กระบวนการสร้างและพัฒนาเป็นขั้นตอนของการทดลองคลาสเรียน การออกแบบเพลง การตรวจสอบกระบวนการท่า การฝึกฝน และถ่ายทอดคลาสออกกำลังกาย

การทดลองคลาสเรียน เป็นการนำความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ใช้กับการออกกำลังกายไทยพิตได้มีการประยุกต์ความรู้ทางด้านประเพณีนี้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. จำแบบมาตรฐาน (Thai Myth) คือ ทำรำมาตรฐาน เช่น รำมาตรฐาน รำโบราณคดีต่าง ๆ 2. จำพื้นบ้าน (Thai Folk) คือ ทำรำนาฏศิลป์พื้นบ้าน และ 3. ศิลปะป้องกันตัวและโขน (Thai Martial Arts)

ประเภทที่ 1 การรำแบบมาตรฐานของไทยพิต เป็นการนำทำรำมาตรฐาน เช่น รำมาตรฐาน รำโบราณคดีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้การรำแบบมาตรฐานที่ไทยพิตนิยมนำมาออกกำลังกายนั้น คือ ทำจากกระบวนกัญ

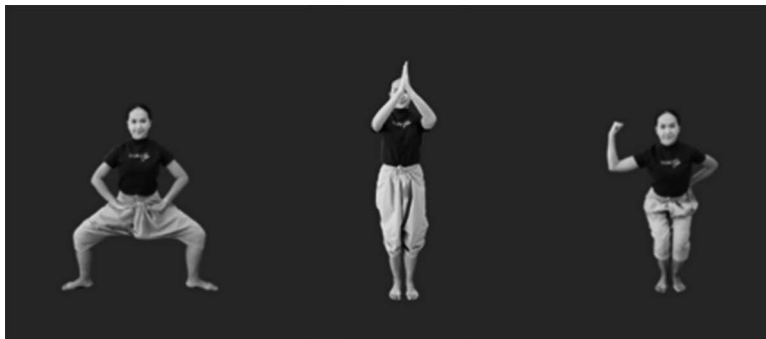
ภาพที่ 1 ทำออกกำลังกายการรำแบบมาตรฐานของไทยพิต
ที่มา : ผู้วิจัย

ประเภทที่ 2 การรำพื้นบ้านของ
ไทยพืด ได้แบ่งการรำออกเป็น 4 ภูมิภาคเช่นเดียว

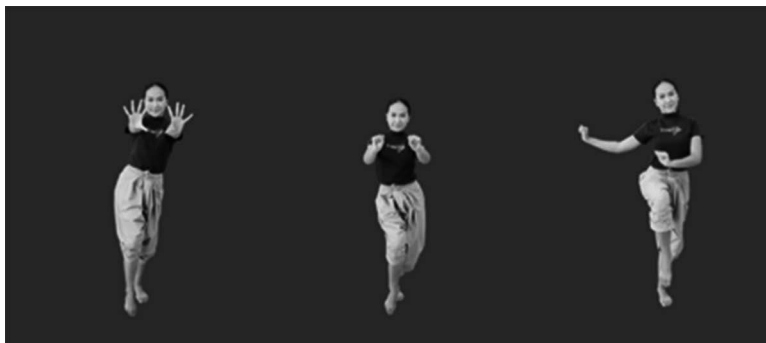
กับนาฏศิลป์ไทย คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาค
อีสาน และภาคใต้ ดังภาพด้านล่างนี้

ภาพที่ 2 ทำออกกําลังกายการรำพื้นบ้านภาคเหนือจากเพลงฟ้อนสาวไหม
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 3 ทำออกกําลังกายการรำพื้นบ้านภาคกลางของไทยพืดจากเพลงรำเถิดเทิงหรือรำกลองยาว
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4 ทำออกกําลังกายการรำพื้นบ้านภาคอีสานของไทยพืดจากเพลงแข่งกระต๊ับ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 5 ท่าออกกำลังกายการรำพื้นบ้านภาคใต้ของไทยพิตจากการรำโนรา
ที่มา : ผู้วิจัย

จากกระบวนการท่าของการรำพื้นบ้านในแต่ละภูมิภาคนั้นจะพบว่า ท่าที่นำมาออกกำลังกายจะมีเพียงไม่กี่กระบวนการท่า ซึ่งนักวิทยาศาสตร์การกีฬาเป็นผู้เลือกกระบวนการท่าที่เป็นประโยชน์ต่อกล้ามเนื้อและไม่ยากเกินไปสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานการรำไทยมาก่อน โดยเน้นความถูกต้องในการใช้กล้ามเนื้อของแต่ละกระบวนการท่า

ประเภทที่ 3 คือ ศิลปะป้องกันตัวและโขน กลุ่มไทยพิตมักนำเสนอตัวละครการแสดงโขน คือ พระ นาง ยักษ์ และลิงมานำเสนอในการออกกำลังกาย ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 6 ท่าออกกำลังกายประเภทโขน (ตัวพระ นาง ยักษ์ ลิง)
ที่มา : ผู้วิจัย

จากภาพท่าออกกำลังกายประเภทโขนข้างต้นนี้พบว่า กระบวนท่าของการออกกำลังกายเน้นที่การนำบุคลิกของตัวละครโขนออกมาใช้เพียงเท่านั้นมิใช่การนำท่ารำนาฏศิลป์ไทยที่มีกระบวนท่าที่ยากและซับซ้อนมาใช้ออกกำลังกาย เพราะมีการคำนึงถึงผู้ที่มาร่วมออกกำลังกายเป็นสำคัญ

ลำดับถัดมาการออกแบบเพลง เป็นการออกแบบสร้างสรรคเพลงขึ้นใหม่ โดยนำเครื่องดนตรีไทยมาผสมผสานกับเครื่องดนตรีตะวันตก และออกแบบเสียงสังเคราะห์ ส่วนการรำพื้นบ้านไทยฟิต

ได้นำเครื่องดนตรีท้องถิ่นเข้ามาผสมผสานกับเครื่องดนตรีตะวันตกและออกแบบเสียงสังเคราะห์ให้ไพเราะมากยิ่งขึ้น

การตรวจสอบกระบวนท่า เป็นขั้นตอนของการให้นักวิทยาศาสตร์การกีฬา มาช่วยตรวจสอบท่าออกกำลังกายให้เกิดความถูกต้องอีกครั้งก่อนทำการฝึกฝนและถ่ายทอดคลาสออกกำลังกาย

การฝึกฝน และถ่ายทอดคลาสออกกำลังกายของกลุ่มไทยฟิต มีทั้งแบบคลาสเรียน งานอีเวนต์หรืองานในรูปแบบอื่น ๆ โดยจำแนกผลงานของกลุ่ม

ไทยพิตได้เป็น 3 ลักษณะงาน คือ งานสอน งานกิจกรรมหรืออีเวนต์ และงานสื่อสารมวลชน

3) กระบวนการผลิต กระบวนการนี้ผู้วิจัยจำแนกผลผลิตออกเป็น 2 ผลผลิต คือ การสร้างแบรนด์และการผลิตครู โดยผลผลิตที่ 1 การสร้างแบรนด์ไทยพิตประกอบด้วย 1. การสำรวจผลงานของตัวเองและกิจการอื่นๆ ที่มีกิจกรรมใกล้เคียงกัน 2. สำรวจความนิยมและความต้องการของตลาดการออกกำลังกาย 3. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อดีข้อด้อย 4. เลือกรูปแบบเป้าหมาย และ 5. สร้างแบรนด์ (Branding)

ทั้งนี้ต้องมีการเขียนแผนธุรกิจ วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปสู่การสร้างแบรนด์ที่มั่นคง

ผลผลิตที่ 2 การผลิตครู ซึ่งครูผู้สอนไทยพิตต้องเป็นผู้มีทักษะความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทย เป็นผู้มีบุคลิกภาพและสรีระที่ดี มีใจรักการออกกำลังกาย มีภาวะผู้นำและมีทักษะทางการสื่อสารได้ดี และมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าได้

ข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า กลุ่มไทยพิตมีกระบวนการสร้างไทยพิต 3 กระบวนการ ได้แก่ 1. กระบวนการเริ่มต้น เป็นปัจจัยนำเข้าสู่ที่ใช้ความรู้ทางด้านดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย และความรู้ทางด้านกายภาพ 2. กระบวนการสร้างและพัฒนา เป็นขั้นตอนของการทดลองคลาสเรียน การออกแบบเพลง การตรวจสอบกระบวนการทำ การฝึกฝน และถ่ายทอดคลาสออกกำลังกาย 3. กระบวนการผลิตเป็นการผลิตการสร้างแบรนด์ และการผลิตครู

4.1.2 การบูรณาการนาฏศิลป์ไทยกับการออกกำลังกาย

กลุ่มไทยพิตมีการบูรณาการนาฏศิลป์ไทยกับการออกกำลังกาย โดยมีการนำความรู้ในแต่ละด้านมาบูรณาการร่วมกันดังต่อไปนี้

1) **ความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย** ประกอบไปด้วยประเภทนาฏศิลป์ไทย ทำรำเพลง และเครื่องแต่งกาย มีรายละเอียดดังนี้

ประเภทนาฏศิลป์ไทยนั้นมีทั้งสิ้น 4 ประเภท ได้แก่ 1. โขน 2. ละคร 3. ระบำ รำ และ 4. การแสดงพื้นเมือง แต่ไทยพิตนำมาจัดกลุ่มใหม่ซึ่งแบ่งประเภทการออกกำลังกายของไทยพิตทั้งสิ้น 3 ประเภท ได้แก่ รำแบบมาตรฐาน (Thai Myth) รำพื้นบ้าน (Thai Folk) และศิลปะป้องกันตัวและโขน (Thai Martial Arts) การจัดกลุ่มแบ่งประเภทการออกกำลังกายนี้ไทยพิตมีการพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของการออกกำลังกายเป็นหลักแต่มีการนำเอกลักษณ์ทางด้านนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการปรับใช้ให้เหมาะสมมากที่สุด

ทำรำ เป็นการนำท่ารำบางกระบวนการมาใช้ออกกำลังกาย ซึ่งมีใช้ท่ารำเพลงใดเพลงหนึ่งที่แสดงอย่างจบเพลง โดยทำที่นำมาออกกำลังกายดังกล่าวผ่านการคัดเลือกท่าจากนักวิทยาศาสตร์การกีฬาและมีการปรับองศาของท่าเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกล้ามเนื้อในส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างสูงสุด

เพลง เพลงที่นำมาใช้เป็นลักษณะของเพลงไทยร่วมสมัยมีการใช้เครื่องดนตรีไทยผสมผสานกับดนตรีตะวันตกและผ่านการสังเคราะห์

เสียงให้มีความไพเราะเหมาะสมกับการออกกำลังกายมากขึ้น ทั้งนี้หากเป็นการออกกำลังกายแบบรำพื้นบ้าน ไทยพืดมีการนำเครื่องดนตรีที่บ่งบอกภูมิภาคนั้นเข้ามาสร้างสรรค์บทเพลง เช่น ภาคอีสานใช้เสียงแคน ภาคใต้ใช้เสียงหน้าทับกลองของโนรา เป็นต้น

เครื่องแต่งกาย ไทยพืดได้นำเอกลักษณ์การนุ่งโจงกระเบนมาออกแบบเป็นโจงกระเบนสำเร็จรูปเพื่อให้เกิดความสะดวกในการออกกำลังกาย ตลอดจนสะท้อนถึงความเป็นไทยได้เป็นอย่างดี

2) ความรู้ทางด้านการออกกำลังกาย ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสมรรถภาพทางกาย ขั้นตอนการออกกำลังกาย จังหวะในการออกกำลังกาย และการแต่งกาย มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบสมรรถภาพทางกาย ประกอบด้วย ระบบหายใจและไหลเวียนโลหิต ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอดทนของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว และองค์ประกอบของร่างกาย (กล้ามเนื้อ กระดูก และอวัยวะอื่น ๆ) ซึ่งท่ารำที่นำมาออกกำลังกายของไทยพืดนั้นได้ใช้ร่างกายครบทุกส่วนและมีการปรับองศาของท่ารำให้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ สอดคล้องกับการออกกำลังกาย โดยผ่านการตรวจสอบจากนักวิทยาศาสตร์การกีฬา

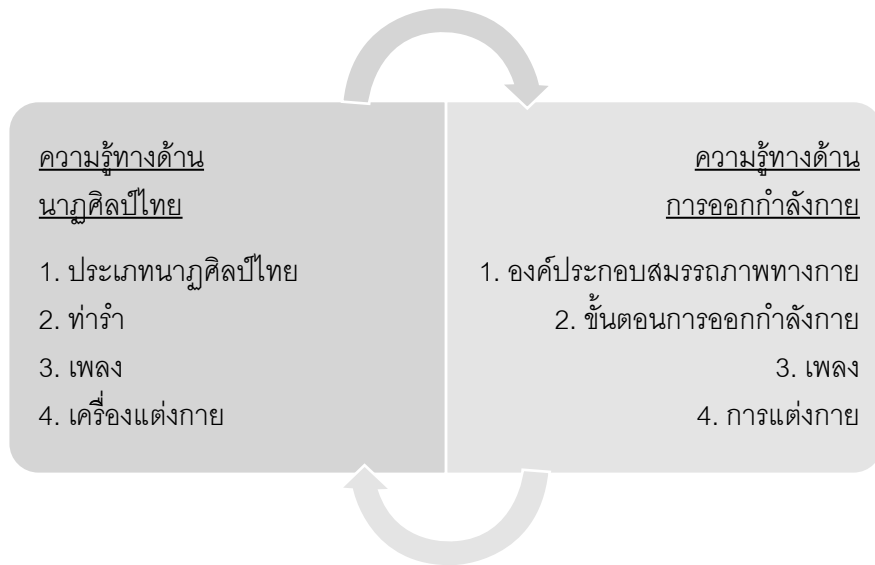
ขั้นตอนการออกกำลังกาย การออกกำลังกายมีขั้นตอนสำคัญที่ประกอบไปด้วย การ

อบอุ่นร่างกาย (Warm up) การยืดเหยียดกล้ามเนื้อ (Stretching) การออกกำลังกาย (Training zone exercise) และการผ่อนคลายร่างกาย (cool down) ซึ่งการออกกำลังกายแบบไทยพืดได้ยึดตามขั้นตอนของการออกกำลังกายอย่างครบถ้วน เพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพที่ดีของผู้ออกกำลังกายทุกคน

จังหวะในการออกกำลังกาย การออกกำลังกายแบบไทยพืดจึงเป็นการออกกำลังกายรูปแบบหนึ่งที่ต้องใช้เพลงประกอบการออกกำลังกายและมีการทำท่าซ้ำ ๆ ในจังหวะที่สม่ำเสมอ

การแต่งกาย การสวมใส่เสื้อผ้า ในขณะที่ออกกำลังกายนั้นควรเป็นเนื้อผ้าที่ยืดหยุ่นหรือควรเป็นเสื้อผ้าที่สะดวกสบายในการเคลื่อนไหวร่างกายไม่รุ่มร่ามหรือเป็นอุปสรรคในการออกกำลังกาย และสามารถระบายอากาศได้ดี การแต่งกายของไทยพืดออกแบบให้นุ่งโจงกระเบนสำเร็จรูป ใส่เสื้อตามอัธยาศัยและการสวมรองเท้าผ้าใบหรือบางครั้งอาจจะไม่สวมรองเท้า ดังนั้นลักษณะการแต่งกายจึงเป็นการบูรณาการศิลปะทางด้านนาฏศิลป์ไทยร่วมกับหลักการสวมใส่เสื้อผ้าในการออกกำลังกาย

จากข้อมูลข้างต้นนี้เป็นลักษณะการบูรณาการของไทยพืดที่นำความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการร่วมกับการออกกำลังกายโดยผู้วิจัยใคร่ขอสรุปภาพการบูรณาการดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 7 การบูรณานาฏศิลป์ไทยกับการออกกำลังกาย
ที่มา : ผู้วิจัย

ข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า กลุ่มไทยพิตมีการบูรณาการความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยกับการออกกำลังกาย โดยความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยที่นำมาใช้ประกอบไปด้วยประเภทนาฏศิลป์ไทย ท่ารำ เพลง และเครื่องแต่งกาย ส่วนความรู้ทางการออกกำลังกายประกอบไปด้วยองค์ประกอบสมรรถภาพทางกาย ขั้นตอนการออกกำลังกาย เพลง และการแต่งกาย

4.2 การวิเคราะห์กระบวนการทำนาฏศิลป์ไทยของกลุ่มไทยพิตกับรูปแบบการออกกำลังกาย

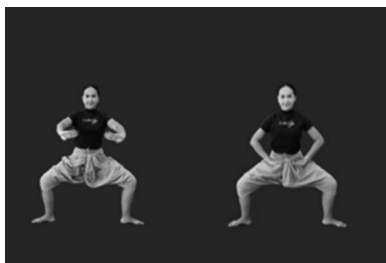
การออกกำลังกายของไทยพิตประกอบไปด้วย รำแบบมาตรฐาน (Thai Myth) รำพื้นบ้าน (Thai Folk) และศิลปะป้องกันตัวและโขน (Thai Martial Arts) ซึ่งการออกกำลังกายของไทยพิตไม่ได้มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการท่าใหม่ แต่เป็นการปรับองค์ประกอบท่าหรือการเคลื่อนไหวอวัยวะบางส่วนให้

ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์การกีฬา โดยกระบวนการต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับหลักวิทยาศาสตร์การกีฬาหรือตามลักษณะการออกกำลังกายแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

4.2.1 องค์ประกอบสมรรถภาพทางร่างกายหรือสมรรถภาพทางกาย (Physical fitness) ที่ประกอบไปด้วย ระบบหายใจและไหลเวียนโลหิต ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอดทนของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว และร่างกายมีส่วนสัดส่วนของร่างกาย โดยกระบวนการออกกำลังกายหนึ่งกระบวนการที่มีการเคลื่อนไหวอวัยวะเกือบทุกส่วนของร่างกาย ซึ่งเป็นการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กที่อยู่บริเวณมือจนไปสู่มัดใหญ่ตั้งแต่หัวไหล่ แขน ลำตัว และขา อวัยวะทุกส่วนจึงย่อมประสานสัมพันธ์กันเสมอ และไม่มีกระบวนการใดที่เคลื่อนไหวเพียงอวัยวะส่วนเดียว กระบวนการทุกกระบวนการ

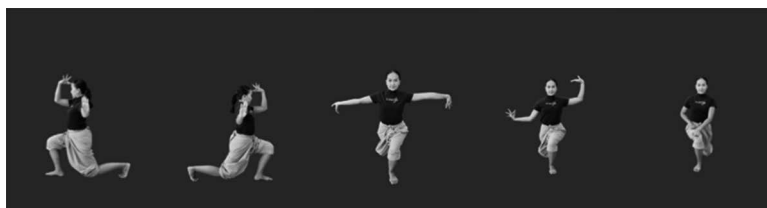
ของไทยพิตมีการคำนึงถึงองค์ประกอบสมรรถภาพทางกายอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ทำออกกําลังกายไทยพิตยังมีการนำท่าสควอท (Squat) ที่เป็นท่า

ออกกําลังกายเข้ามาประยุกต์ใช้ในการออกกําลังกายแบบไทยพิต โดยมีท่าดังต่อไปนี้

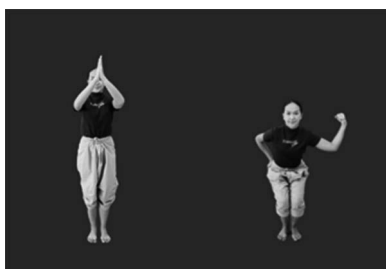
ภาพที่ 8 ท่าซุมโอสควอท (Sumo Squat)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 9 ท่าลันจ์สควอท (Lunge Squat)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 10 ท่า narrow ไรวส์ควอท (Narrow Squat)

ที่มา : ผู้วิจัย

4.2.2 ประเภทของการออกกำลังกาย แบ่งประเภทออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน ประกอบไปด้วยการออกกำลังกายแบบแอโรบิก (Aerobic Exercise) และแอนแอโรบิก (Anaerobic Exercise) ซึ่งการออกกำลังกายประเภทแอโรบิก (Aerobic Exercise) เป็นการออกกำลังกายที่ใช้ออกซิเจนในระบบการทำงานของร่างกาย และต้องใช้เวลาในการออกกำลังกายแบบต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากการออกกำลังกายแบบแอนแอโรบิก (Anaerobic Exercise) ที่เป็นการออกกำลังกายที่ไม่ใช้ออกซิเจนในระบบการทำงานของร่างกาย และเป็นการออกกำลังกายในช่วงเวลาสั้น ๆ เช่น การยกน้ำหนัก การวิ่งระยะสั้น เป็นต้น การออกกำลังกายของไทยฟิตเป็นการออกกำลังกายแบบต่อเนื่องประมาณ 30 นาที และมีความคล้ายคลึงกับการเดินแอโรบิก ดังนั้นการออกกำลังกายของไทยฟิตจึงเป็นการออกกำลังกายประเภทแอโรบิก (Aerobic Exercise) และเป็นการออกกำลังกายแบบปลอดภัยกระแทกตามการออกกำลังกายแบบการเดินแอโรบิก

5. อภิปรายผล

ผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์มาอภิปรายผล โดยมีรายละเอียดของการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

5.1 การศึกษากระบวนการการนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกายของกลุ่มไทยฟิต

กระบวนการการนำนาฏศิลป์ไทยมาบูรณาการกับการออกกำลังกายเป็นการนำความรู้ของ 2 ศาสตร์มาบูรณาการร่วมกัน กลุ่มไทยฟิตได้นำความรู้นาฏศิลป์ไทยทางด้านประเพณีนาฏศิลป์ไทย ท่ารำ เพลง และเครื่องแต่งกาย ส่วนความรู้ทาง

ด้านการออกกำลังกายประกอบไปด้วยองค์ประกอบสมรรถภาพทางกาย ขั้นตอนการออกกำลังกาย เพลง และการแต่งกาย ซึ่งการนำความรู้มาบูรณาการเช่นนี้สอดคล้องกับ Thatthong, K. (2007, p. 34) ตามลักษณะที่ 1 ซึ่งเป็นการบูรณาการศาสตร์ความรู้ 2 ศาสตร์ ความรู้กับความรู้เข้าใจได้ด้วยกัน โดยยึดหลักการนำไปใช้จริงเป็นหลัก

การบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ สามารถก่อให้เกิดนวัตกรรมที่น่าสนใจและเกิดผลที่ยิ่งใหญ่ในระดับสังคมและประเทศชาติได้ โดยการบูรณาการสามารถนำความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มากกว่า 2 ศาสตร์ขึ้นไปมาบูรณาการร่วมกันได้ไม่ว่าจะเป็นนาฏศิลป์ไทย ทัศนศิลป์ เทคโนโลยี ซึ่งมักพบในงานวิจัยทางด้านนาฏศิลป์ที่เป็นลักษณะของการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์สอดคล้องกับ Ongthong, T. (2022, p. 174) กล่าวว่า “หนังสือภาพเรื่อง โขน : มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ สำหรับเยาวชนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นำเสนอในรูปแบบของสื่อการเรียนรู้ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีการบูรณาการศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ ทัศนศิลป์ โสตศึกษา ตลอดจนมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาร่วมด้วย นับเป็นสื่อที่ช่วยให้เยาวชนผู้พิการทางการได้ยินได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงโขนได้อย่างรวดเร็วและง่ายต่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น”

อีกทั้งการบูรณาการความรู้เหล่านี้ยังสามารถเป็นแบบอย่างของการเรียนการสอนและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชานาฏศิลป์ไทยได้เช่นกัน สอดคล้องกับ Lamnak, P and C. (2022, p. 37) ได้กล่าวถึงการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ไว้ว่า “แผนการจัดการเรียนรู้

รายหน่วย เรื่องทักษะการออกกำลังกายด้วยท่า นาฏศิลป์ไทยแล้วนั้น สร้างความเชื่อมั่นได้ว่า ทั้ง รายวิชาศิลปะ 5 (ศ 33101) และรายวิชาสุขศึกษา และพลศึกษา 5 (พ 33101) ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในรูปแบบการบูรณาการได้เป็นอย่างดี”

การบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ร่วมกันนับเป็น ประโยชน์มหาศาลต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งการ บูรณาการความรู้ของไทยพิตระหว่างความรู้ทางด้าน นาฏศิลป์ไทยและการออกกำลังกายสามารถเป็น แบบอย่างในการบูรณาการการเรียนการสอนและ เป็นแบบอย่างของการสร้างนวัตกรรมทางด้าน นาฏศิลป์

5.2 การวิเคราะห์กระบวนการทำนาฏศิลป์ไทย ของกลุ่มไทยพิตกับรูปแบบการออกกำลังกาย

การออกกำลังกายของไทยพิตที่ประกอบ ไปด้วย จำแบบมาตรฐาน (Thai Myth) จำพื้นบ้าน (Thai Folk) และ ศิลปะป้องกันตัวและโชน (Thai Martial Arts) มีความสัมพันธ์กับประเด็น 2 ประเด็น ได้แก่

5.2.1 องค์ประกอบสมรรถภาพทาง ร่างกาย ที่ประกอบไปด้วย ระบบหายใจและไหลเวียน โลหิต ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอดทนของ กล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว และร่างกายสมส่วนสัดส่วน ของร่างกาย ซึ่งกระบวนการหนึ่งกระบวนการของไทย พิตมีการเคลื่อนไหวอวัยวะเกือบทุกส่วนของร่างกาย ตั้งแต่เมื่อจรดเท้าและมีการออกกำลังกายสลับข้าง ซ้ายและขวา เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนไหวอวัยวะให้ ครบทุกส่วนและยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในการ เคลื่อนไหวร่างกายตั้งแต่เมื่อจรดเท้า อีกทั้งยังช่วย สร้างความสมดุลในการเคลื่อนไหวร่างกาย สอดคล้อง กับ Upparamai, V. (2021, p. 125) ได้กล่าวว่า “การเคลื่อนไหวการรำในท่าบริหารร่างกายจึงเป็น

การช่วยปรับโครงสร้างส่วนต่าง ๆ ให้ปกติ และเมื่อ ผีก็มือจนคล่องก็ฝึกทำสลับกันไปจนมือและเท้า เคลื่อนไหวได้พร้อมกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างแต่ละส่วนของสรีระ”

5.2.2 ประเภทของการออกกำลังกาย ซึ่ง ลักษณะกิจกรรมการออกกำลังกายของไทยพิต สอดคล้องกับการออกกำลังกายแบบแอโรบิก เนื่องจากการออกกำลังกายแบบแอโรบิกมีประโยชน์ ต่อการทำงานของระบบหัวใจและการไหลเวียนโลหิต และเสริมสร้างความอดทน แข็งแรงของกล้ามเนื้อ สอดคล้องกับประเภทแอโรบิกแดนซ์แบบปลอดภัย แรงกระแทก ซึ่งแอโรบิกแบบปลอดภัยแรงกระแทกนี้ ได้พัฒนามาจากการเต้นเป็นส่วนใหญ่ การนำ นาฏศิลป์ไทยมาออกกำลังกายจึงสอดคล้อง อยู่ประเภทของการออกกำลังกายแบบปลอดภัย แรงกระแทก เนื่องจากลักษณะการบริหารกายมัก เคลื่อนไหวอยู่กับที่ มีความนิ่มนวล ลดแรงกระแทก ของการกระโดดหรือใช้จังหวะเร็วเร็วใจ สอดคล้อง กับ Paladbang, J. (2013, p. 26) ที่ได้กล่าวว่า “แอโรบิกแดนซ์แบบปลอดภัยแรงกระแทกเป็นการ ออกกำลังกายที่พยายามลดแรงกระแทกให้น้อยลง นิ่มนวล ลักษณะการบริหารกายให้อยู่กับที่ โดยวาง น้ำหนักตัวอยู่บนเท้าทั้งสองข้างเท่า ๆ กัน”

นอกจากนี้การออกกำลังกายของไทยพิต ยังคงยึดขั้นตอนตามแบบของการออกกำลังกายที่ ประกอบไปด้วยการอบอุ่นร่างกาย การฝึกหรือการ ออกกำลังกาย และการผ่อนคลายร่างกาย ขั้นตอน ทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญของการออกกำลังกาย สอดคล้องกับ Permsirivanich, W. (2004, pp. 110-122) ได้กล่าวว่า “ขั้นตอนออกกำลังกายประกอบด้วย 3 ช่วง คือ 1. ช่วงอบอุ่นร่างกายใช้ระยะเวลา ประมาณ 5-10 นาที มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะออกกำลังกาย ลดความเสี่ยงของการ

บาดเจ็บกล้ามเนื้อและเส้นเอ็น ป้องกันการเต้นผิดปกติของหัวใจและลดการขาดเลือดของหัวใจ

2. ช่วงออกกำลังกายแบบแอโรบิกขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และชนิดของการออกกำลังกาย และ

3. ช่วงผ่อนการออกกำลังกาย ใช้ระยะเวลาประมาณ 5-10 นาที เป็นการลดความหนักของการออกกำลังกาย

กำลังกาย ป้องกันการเป็นลม ลดการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ลดอัตราการทำงานของหัวใจให้ช้าลง"

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมออกกำลังกายไทยพิต เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามในครั้งนี้มีผู้ประเมินทั้งสิ้น 25 คน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แบบประเมินความพึงพอใจ

ลำดับ	หัวข้อรายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ	
		$\bar{X}$	S.D.
1	ความรู้ ความเชี่ยวชาญของผู้นำคلاسออกกำลังกาย	4.52	0.51
2	ความเหมาะสมของกระบวนท่าออกกำลังกาย	4.52	0.59
3	ความเหมาะสมของระยะเวลาการออกกำลังกาย	4.56	0.58
4	ความเหมาะสมของการมุ่งใจกระบวนในการออกกำลังกาย	4.6	0.65
5	ความเหมาะสมของเพลงประกอบการออกกำลังกาย	4.76	0.44
6	ท่านคิดว่าการออกกำลังกายไทยพิตช่วยเสริมสร้างทางด้านสุขภาพมากน้อยเพียงใด	4.6	0.58
7	ท่านมีความสุขจากการออกกำลังกายครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	4.76	0.52
8	ท่านสามารถนำท่าออกกำลังกายไทยพิตไปใช้ออกกำลังกายในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด	4.48	0.65
9	ท่านคิดว่าการออกกำลังกายแบบไทยพิตเป็นการต่อยอดศิลปวัฒนธรรมไทยได้มากน้อยเพียงใด	4.84	0.37
10	ท่านคิดว่าหากมีการนำการออกกำลังกายแบบไทยพิตไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	4.8	0.50

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ 1 แบบประเมินความพึงพอใจ การออกกำลังกายไทยพิต พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ที่สูง มีความพึงพอใจ ระดับมากที่สุด สรุปได้ว่า การออกกำลังกายของกลุ่มไทยพิตสามารถสร้างสภาวะที่สมบูรณ์ให้กับผู้ออกกำลังกายได้ อีกทั้งยังสามารถต่อยอดศิลปวัฒนธรรมไทยผ่านการออกกำลังกายที่ประกอบไปด้วยท่า เพลง และการแต่งกายนุ่งโจงกระเบน ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อเป็นการต่อยอดวัฒนธรรมไทยและปลูกฝังค่านิยมความรักในนาฏศิลป์ไทยให้กับเยาวชนต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรมีการนำการออกกำลังกายแบบไทยพิตไปบูรณาการกับการเรียนการสอนในตั้งแต่ระดับ

ประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมความเป็นไทยและเพื่อให้เยาวชนตระหนักและเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรมไทยผ่านการออกกำลังกาย

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการเปรียบเทียบผลทางด้านสุขภาพจากผู้เข้าร่วมออกกำลังกายไทยพิตที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพทั้งก่อนและหลังออกกำลังกาย เพื่อให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพจากการออกกำลังกายไทยพิต

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ประจำปีงบประมาณ 2565 และขอขอบคุณข้อมูลจากคุณชจิตธรรม พาทยกุล (ผู้ก่อตั้งไทยพิต) คุณมาดาพร น้อยนิธย์ (ผู้ร่วมก่อตั้งไทยพิต)

References

- Lamnak, P and C. (2022). Physical Exercise Development using Thai Classical Dance for Grade 12 Students at Wat Phrasimahadhat Secondary Demonstration School, Phranakhon Rajabhat University. *Journal of Interdisciplinary Research and Educational Innovation*. 1(1), page 29-42. Retrieved from <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JIREI/article/view/171/183> (in Thai).
- Nawai, A., Ampansirirat, A., Kosanpipat, P., Fujai, S., Phongphanngam, S., & Boromarajonani College of Nursing. (2020). Development of a Fon Jeng Exercise Model to Promote Physical Fitness and Psychological Well-Being Among Community-Dwelling Older Adults with Knee Pain. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*. 5(10), page 266-285. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/245751/167258>
- Ongthong, T. (2022). The Creation of Picture Book, Titled “Khon : The Intangible Cultural Heritage of Humanity” for Hearing Impaired Youths. *Sukhothai Thammathirat Open University Journal*. 35(1), page 68-85. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/stouj/article/view/255918>
- Paladbang, J. (2013). *Aerobic Dance 1*. Bangkok : R T P Printing.
- Permsirivanich, W. (2004). *Exercise for Health and Diseases*. Songkhla : Chanmuang Press.
- Thatthong, K. (2007). *Integrated Teaching Design*. Bangkok : Phetkasem Printing Group.
- Upparamai, V. (2021). *Dance promotes happiness and good health*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

ภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อน: บทเรียน จากวิกฤติสู่ความยั่งยืนเชิงนโยบาย

สุจิตรา ปานพุ่ม

นักวิจัยอิสระ

Received: October 24, 2025

Revised: June 13, 2026

Accepted: June 15, 2026

บทคัดย่อ

ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้กลายเป็นความท้าทายเชิงระบบที่ส่งผลกระทบต่อมิตินิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอย่างเชื่อมโยง ขณะทำงานศึกษาส่วนใหญ่ยังคงใช้กรอบการวิเคราะห์แบบแยกส่วน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา “กรอบนโยบายเชิงปรับตัวแบบบูรณาการเพื่อความยั่งยืน” (Integrated Adaptive Policy Framework) สำหรับการจัดการภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อน โดยสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และบทเรียนเชิงนโยบายทั้งในระดับโลกและประเทศไทย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบทฤษฎี-วิเคราะห์โดยใช้การวิจัยเอกสารและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ภายใต้กรอบแนวคิดการคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) และธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมแบบปรับตัว (Adaptive Environmental Governance)

ผลการศึกษาพบว่า ภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อนมีลักษณะเป็น “ระบบปรับตัวเชิงซับซ้อน” ที่ส่งผลกระทบแบบลูกโซ่ระหว่างมิตินิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ โดยความยั่งยืนเชิงนโยบายมิได้เกิดจากมาตรการเฉพาะด้าน หากแต่เกิดจากการทำงานร่วมกันของสามกลไกสำคัญ ได้แก่ (1) ธรรมาภิบาลเชิงเครือข่าย (2) ระบบข้อมูลและการคาดการณ์เชิงนโยบาย และ (3) การมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี

องค์ความรู้ใหม่ของการศึกษานี้ คือ การเสนอ “กรอบนโยบายเชิงปรับตัวแบบบูรณาการเพื่อความยั่งยืน” ในฐานะกรอบการวิเคราะห์เชิงนโยบายสำหรับประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานในการออกแบบนโยบายสาธารณะ การวิจัยเชิงประจักษ์ และการเสริมสร้างความยืดหยุ่นต่อวิกฤติภูมิอากาศในระยะยาว

ผู้รับผิดชอบบทความ : สุจิตรา ปานพุ่ม อีเมล sujitra.panpum.ac@gmail.com

คำสำคัญ : ภาวะโลกร้อน / ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ / ความยั่งยืนเชิงนโยบาย / การคิดเชิงระบบ / ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมแบบปรับตัว

Climate Change-Induced Disasters: Policy Lessons and Pathways to Sustainability

Sujittra Panpum

Independent Researcher

Abstract

Climate change-induced disasters have emerged as a systemic challenge affecting ecological, economic, social, and health dimensions in interconnected ways. However, existing studies have largely relied on silo-based analytical approaches, limiting the capacity of public policy to address the long-term uncertainties of climate crises. This article aims to develop an Integrated Adaptive Policy Framework for managing global warming-induced disasters through the synthesis of theories, concepts, and policy lessons from both global and Thai contexts.

This study employs a qualitative theoretical–analytical approach using documentary research and qualitative content analysis under the conceptual frameworks of Systems Thinking and Adaptive Environmental Governance.

The findings reveal that climate-induced disasters constitute a complex adaptive system, generating cascading effects across ecological, economic, social, and health dimensions. Policy sustainability, therefore, cannot be achieved through sector-specific measures alone, but rather through the integration of three key mechanisms: (1) networked governance, (2) predictive policy intelligence systems, and (3) multi-stakeholder participation.

The study's key contribution lies in proposing an Integrated Adaptive Policy Framework as a policy-oriented analytical framework for developing countries, which can serve as a foundation for public policy design, empirical research, and the enhancement of long-term resilience to climate-related crises.

Corresponding Author : Sujittra Panpum, Email : sujittra.panpum.ac@gmail.com

Keywords : Global warming / Climate change-induced disasters / Policy sustainability / Systems thinking / Adaptive environmental governance

บทนำ

ภาวะโลกร้อน (Global Warming) และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ได้กลายเป็นความท้าทายสำคัญของโลกในศตวรรษที่ 21 อันเป็นผลจากการสะสมของก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gases: GHGs) ได้แก่ คาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) มีเทน (CH₄) และ ไนตรัสออกไซด์ (N₂O) จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ โดยเฉพาะการใช้พลังงานฟอสซิล การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม (IPCC, 2021; UNEP, 2023) การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยโลกกว่า 1.1°C เมื่อเทียบกับยุคก่อนอุตสาหกรรม ส่งผลให้ภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม คลื่นความร้อน และไฟป่า เกิดขึ้นบ่อยและรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Steffen et al., 2018) ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนว่า วิกฤติภูมิอากาศมิได้เป็นเพียงปัญหาสิ่งแวดล้อม หากแต่เป็น “วิกฤติของการพัฒนา” (developmental crisis) ที่เชื่อมโยงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และทรัพยากรธรรมชาติเข้าด้วยกันอย่างซับซ้อน (Sachs, 2015)

สำหรับประเทศไทย ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทวีความรุนแรงมากขึ้นจากข้อจำกัดเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม โดยภัยพิบัติทางธรรมชาติส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ผลผลิตทางการเกษตร และเสถียรภาพของรายได้ในระดับประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่กลุ่มเปราะบางอย่างเกษตรกรรายย่อย แรงงานนอกระบบ และชุมชนชายฝั่งกลับได้รับผลกระทบในสัดส่วนที่สูงกว่า (National Economic and Social Development Council [NESDC], 2023; World Bank, 2023) นอกจากนี้ ปรากฏการณ์เอลนีโญ-ลานีญา มลพิษ PM2.5 และ

ไฟป่าทางภาคเหนือ ยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร สุขภาพ และคุณภาพชีวิตในลักษณะลูกโซ่ (cascading effects) ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างมิตินิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ (WHO, 2022; Department of Health, 2023)

แม้ว่างานศึกษาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะมีอยู่จำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่ยังคงใช้กรอบการวิเคราะห์แบบแยกส่วน (silo-based approach) โดยมุ่งอธิบายปัญหาเฉพาะด้าน เช่น สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ หรือสุขภาพ ขณะที่การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมิติต่าง ๆ ในฐานะ “ระบบปรับตัวเชิงซับซ้อน” (complex adaptive system) ยังมีอยู่อย่างจำกัด (UNDP, 2022) ส่งผลให้การกำหนดนโยบายสาธารณะมักมุ่งแก้ไขปัญหาระยะสั้น มากกว่าการสร้างความสามารถในการปรับตัวและรองรับความเปลี่ยนแปลงในระยะยาว (Folke et al., 2005; Dryzek, 2013)

จากข้อจำกัดดังกล่าว การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสะท้อนว่า ยังมีข้อจำกัดสำคัญอย่างน้อยสามประการในการศึกษาประเด็นภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อน ประกอบด้วย (1) การขาดกรอบวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงมิตินิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอย่างบูรณาการ (2) การขาดแบบจำลองเชิงนโยบายที่สามารถอธิบายพลวัตของภัยพิบัติในฐานะปรากฏการณ์ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และ (3) การขาดแนวทางธรรมาภิบาลที่สามารถแปลงองค์ความรู้เชิงวิชาการ ไปสู่การออกแบบนโยบายและการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในบริบทของประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย

เพื่ออธิบายประเด็นดังกล่าว บทความนี้จึงนำกรอบแนวคิด “การคิดเชิงระบบ” (Systems Thinking)

มาใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ (Meadows, 2008) ควบคู่กับแนวคิด “ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมแบบปรับตัว” (Adaptive Environmental Governance) ซึ่งเน้นการบริหารจัดการแบบยืดหยุ่น การเรียนรู้ร่วมกัน และการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน (Folke et al., 2005) โดยมี “ศาสตร์แห่งความยั่งยืน” (Sustainability Science) เป็นฐานในการเชื่อมโยงองค์ความรู้เชิงวิชาการกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ (Kates et al., 2001)

ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าว บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และบทเรียนเชิงนโยบายจากภัยพิบัติที่เกิดจากภาวะโลกร้อน ทั้งในระดับโลกและประเทศไทย เพื่อพัฒนา “กรอบนโยบายเชิงบูรณาการเพื่อความยั่งยืน” (Integrated Adaptive Policy Framework) สำหรับการจัดการภัยพิบัติในเชิงระบบ โดยครอบคลุมสี่มิติหลัก ได้แก่ นิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ทั้งนี้ บทความยังเสนอว่า “ความยั่งยืนเชิงนโยบาย” ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับ การบูรณาการกลไกเชิงสถาบัน ข้อมูล และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ กระบวนการเรียนรู้และการปรับตัวร่วมกัน (adaptive learning) ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 (IPCC, 2023; UNDP, 2022)

ระเบียบวิธีการศึกษา (Research Methodology)

1. การออกแบบการศึกษา (Research Design)

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะการศึกษาเชิงทฤษฎีวิเคราะห์ (Theoretical-Analytical Study) โดยใช้การวิจัย

เอกสาร (Documentary Research) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านภาวะโลกร้อน ภัยพิบัติ และนโยบายสาธารณะ ภายใต้กรอบแนวคิด “การคิดเชิงระบบ” (Systems Thinking) และ “ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมแบบปรับตัว” (Adaptive Environmental Governance) (Folke et al., 2005; Meadows, 2008)

2. แหล่งข้อมูลและหน่วยวิเคราะห์ (Data Sources and Units of Analysis)

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากบทความวิชาการ รายงานนโยบาย และเอกสารขององค์กรระหว่างประเทศ เช่น IPCC, UNEP, WHO, UNDP และ World Bank รวมถึงเอกสารจากหน่วยงานภาครัฐของไทย ระหว่างปี ค.ศ. 2010-2024 โดยหน่วยวิเคราะห์คือ “เนื้อหาเชิงนโยบายและแนวคิด” ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติและความยั่งยืน

3. การคัดเลือกข้อมูล (Data Selection Strategy)

ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจงเชิงทฤษฎี (Theoretical Purposive Sampling) โดยพิจารณาจาก (1) ความเกี่ยวข้องกับภาวะโลกร้อนและนโยบายสาธารณะ (2) ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และ (3) ความทันสมัยของข้อมูลและการอ้างอิง (Guest et al., 2006)

4. เครื่องมือในการศึกษา (Research Instrument)

เครื่องมือหลักคือ “กรอบการวิเคราะห์เชิงบูรณาการ” (Integrated Analytical Framework) ที่พัฒนาจากการสังเคราะห์แนวคิดด้านความยั่งยืน การปรับตัวเชิงนโยบาย และการบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างมิติ นิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมเอกสารจากฐานข้อมูลวิชาการ เช่น Scopus และ Web of Science รวมถึงรายงานเชิงนโยบายและเอกสารสาธารณะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้คำสำคัญ เช่น “climate change”, “climate-induced disasters”, “policy resilience” และ “sustainability governance”

6. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Qualitative Content Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูลและสังเคราะห์รูปแบบเชิงนโยบาย โดยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพในฐานะ “ระบบปรับตัวเชิงซับซ้อน” (Complex Adaptive System)

7. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness)

การศึกษานี้ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) ผ่านการเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง และใช้การตรวจสอบเชิงทฤษฎี (Theoretical Triangulation) เพื่อเพิ่มความสอดคล้องและความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์ (Denzin, 1978)

8. จริยธรรมการศึกษา (Research Ethics)

การศึกษานี้ใช้เฉพาะข้อมูลสาธารณะ (Publicly Available Data) โดยผู้วิจัยยึดหลักความถูกต้องในการอ้างอิง ความโปร่งใสของข้อมูล และการอ้างอิงตามรูปแบบ APA ฉบับที่ 7

9. ข้อจำกัดของการศึกษา (Limitations)

ข้อจำกัดสำคัญของการศึกษานี้คือการใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่สะท้อนมุมมองเชิงประสบการณ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง

อย่างไรก็ตาม การใช้กรอบการวิเคราะห์เชิงบูรณาการช่วยเพิ่มความครอบคลุมและความเข้มแข็งเชิงทฤษฎีของการศึกษาได้ในระดับหนึ่ง

ผลการศึกษา

การสังเคราะห์ผลการศึกษาระบบในสี่มิติแห่งความยั่งยืน (Systemic Synthesis across Four Dimensions of Sustainability)

ผลการสังเคราะห์เชิงเอกสารและทฤษฎีชี้ให้เห็นว่า ภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อนไม่ได้เป็นเพียงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม หากแต่เป็น “วิกฤติเชิงระบบ” (systemic crisis) ที่เกิดจากความไม่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศภายใต้บริบทของการพัฒนาสมัยใหม่ (Sachs, 2015; Meadows, 2008). วิกฤติภูมิอากาศจึงมีลักษณะเป็น “ระบบเชื่อมโยงซับซ้อน” (complex adaptive system) ที่ผลกระทบในมิติหนึ่งสามารถส่งต่อไปยังอีกมิติหนึ่งในลักษณะลูกโซ่ (cascading effects) ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก (Folke et al., 2005).

การสังเคราะห์ครั้งนี้อาศัยกรอบแนวคิด “การคิดเชิงระบบ” (Systems Thinking) และ “ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมแบบปรับตัว” (Adaptive Environmental Governance) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างมิตินิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ โดยพบว่า ความยั่งยืนมิได้เกิดจากการแก้ไขปัญหาด้านใดด้าน แต่เกิดจาก “ความสามารถของระบบในการปรับตัวและเรียนรู้ร่วมกัน” (adaptive and collective learning capacity) ภายใต้กลไกนโยบายที่เชื่อมโยงหลายภาคส่วน (Kates et al., 2001; UNDP, 2022)

1. มิตินิเวศ : ความเปราะบางของระบบนิเวศและการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน (Ecological Dimension: Vulnerability and Sustainable Ecosystem Restoration)

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะโลกร้อนส่งผลให้ระบบนิเวศมีความเปราะบางเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในรูปของการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การกัดเซาะชายฝั่ง ภัยแล้ง และไฟป่า ซึ่งสะท้อนการใช้ทรัพยากรเกินขีดจำกัดของธรรมชาติ (planetary boundaries) (Rockström et al., 2009; IPCC, 2021) สำหรับประเทศไทย พื้นที่ชายฝั่งและระบบนิเวศป่าถือเป็นพื้นที่เสี่ยงสูงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยผลกระทบดังกล่าวเชื่อมโยงโดยตรงกับความมั่นคงทางอาหาร เศรษฐกิจฐานทรัพยากร และคุณภาพชีวิตของประชาชน

การสังเคราะห์ข้อมูลชี้ว่า แนวทาง “การปรับตัวบนฐานระบบนิเวศ” (Ecosystem-Based Adaptation: EbA) มีประสิทธิภาพมากกว่าการจัดการเชิงแยกส่วน เนื่องจากสามารถเชื่อมโยงการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติกับการลดความเสี่ยงของชุมชนในระยะยาว (Munang et al., 2013). นอกจากนี้ การใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริหารจัดการเชิงพื้นที่แบบยืดหยุ่น ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและลดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร (Berkes, 2018)

ในเชิงระบบ ผลการศึกษาพบว่า การฟื้นฟูระบบนิเวศที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัย “ธรรมาภิบาลนิเวศแบบบูรณาการ” (integrated eco-governance) ซึ่งเชื่อมโยงข้อมูล หน่วยงานรัฐ องค์กรท้องถิ่น และภาคประชาชนเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการใช้อย่างยั่งยืนและการอนุรักษ์ทรัพยากรในระยะยาว (Folke et al., 2005)

2. มิติเศรษฐกิจ : ความยืดหยุ่นและการปรับตัวของระบบเศรษฐกิจ (Economic Dimension: Economic Resilience and Climate Adaptation)

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ภาวะโลกร้อนเป็นปัจจัยเร่งให้เกิด “ความเปราะบางเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ” (structural economic vulnerability) โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม พลังงาน และห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากภัยพิบัติทางภูมิอากาศ (Stern, 2007; World Bank, 2022) สำหรับประเทศไทยความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากภัยพิบัติส่งผลต่อ GDP การจ้างงาน และความมั่นคงทางอาหารในระดับสูง โดยกลุ่มรายได้น้อยได้รับผลกระทบมากที่สุด

ผลการสังเคราะห์ชี้ว่า การสร้าง “เศรษฐกิจที่ยืดหยุ่นต่อภูมิอากาศ” (climate-resilient economy) จำเป็นต้องเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจเชิงเส้นไปสู่เศรษฐกิจสีเขียวและเศรษฐกิจหมุนเวียน (green and circular economy) ซึ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การลดคาร์บอน และการลงทุนในพลังงานสะอาด (OECD, 2021; Sachs, 2015) กลไกสำคัญประกอบด้วย การเงินสีเขียว ภาษีคาร์บอน ระบบประกันภัยพิบัติ และกองทุนฟื้นฟูเชิงป้องกัน ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการฟื้นตัวหลังภัยพิบัติ (ADB, 2023)

ในเชิงนโยบาย ผลการศึกษาพบว่า การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจต้องอาศัย “การบูรณาการนโยบายการคลัง สิ่งแวดล้อม และพลังงาน” ภายใต้กรอบการบริหารแบบระยะยาว มากกว่าการเยียวยาเฉพาะหน้า โดยรัฐควรมีบทบาทในการสนับสนุนการลงทุนสีเขียวและการพัฒนาเทคโนโลยีคาร์บอนต่ำอย่างเป็นระบบ

3. มิติสังคม : ความเหลื่อมล้ำและศักยภาพการปรับตัวของชุมชน (Social Dimension : Inequality and Community Adaptive Capacity)

ผลการศึกษาพบว่า ภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อนส่งผลกระทบต่อกลุ่มเปราะบางอย่างไม่สมส่วน โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย แรงงานนอกระบบ และชุมชนชายฝั่ง ซึ่งมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและการเข้าถึงระบบสวัสดิการ (UNDP, 2022; World Bank, 2020). วิถีภูมิอากาศจึงเชื่อมโยงกับ “ความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง” และ “ความไม่เป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม” (environmental injustice) อย่างชัดเจน

การสังเคราะห์ข้อมูลชี้ว่า ความสามารถในการฟื้นตัวของสังคมได้ขึ้นอยู่กับการทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับการ “ทุนทางสังคม” (social capital) ความเข้มแข็งของชุมชน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย (Adger, 2003). ชุมชนที่มีเครือข่ายความร่วมมือระบบเตือนภัยท้องถิ่น และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน จะมีศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติได้ดีกว่าชุมชนที่พึ่งพารัฐแบบรวมศูนย์

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า “ธรรมาภิบาลแบบมีส่วนร่วม” (participatory governance) และ “การคุ้มครองทางสังคมเชิงปรับตัว” (adaptive social protection) เป็นกลไกสำคัญในการลดผลกระทบของภัยพิบัติ โดยเฉพาะการใช้ฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางอย่างรวดเร็วและแม่นยำ

ในเชิงระบบ ความยั่งยืนทางสังคมจึงเกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างชุมชน สถาบันรัฐ และกลไกสวัสดิการในลักษณะเครือข่าย ซึ่งช่วยเสริม “ภูมิคุ้มกันทางสังคม” (social resilience) และลด

ความเปราะบางของประชาชนในระยะยาว (Folke et al., 2005)

4. มิติสุขภาพ : การพัฒนาระบบสุขภาพที่ยืดหยุ่นต่อภูมิอากาศ (Health Dimension : Climate-Resilient Health Systems)

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะโลกร้อนส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านการเพิ่มขึ้นของโรคจากความร้อน โรคจากมลพิษทางอากาศ โรคติดเชื้อจากพาหะ และปัญหาสุขภาพจิต (WHO, 2022; Watts et al., 2021) ในประเทศไทย ปัญหา PM2.5 และคลื่นความร้อนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อภาวะของระบบสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญ

การสังเคราะห์ข้อมูลชี้ว่า ระบบสุขภาพในยุคโลกร้อนจำเป็นต้องพัฒนาไปสู่ “ระบบสุขภาพที่ยืดหยุ่นต่อภูมิอากาศ” (climate-resilient health system) ซึ่งบูรณาการข้อมูลสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีดิจิทัล และระบบเฝ้าระวังสุขภาพเข้าด้วยกัน (Kruk et al., 2015) แนวคิด One Health และ Planetary Health มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงสุขภาพมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมในระบบเดียวกัน (Whitmee et al., 2015)

ผลการศึกษายังพบว่า การยกระดับความรู้สุขภาพของประชาชน การพัฒนาเครือข่ายสุขภาพชุมชน และการใช้ AI เพื่อคาดการณ์โรคจากสภาพภูมิอากาศ สามารถช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสาธารณสุขได้อย่างมีนัยสำคัญ

ในเชิงนโยบาย การพัฒนาระบบสุขภาพที่ยั่งยืนจำเป็นต้องบูรณาการสุขภาพเข้าไว้ในทุกนโยบายสาธารณะ (Health in All Policies) และเชื่อมโยงการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ

และสังคมเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพในระยะยาว (WHO, 2022)

การสังเคราะห์เชิงนโยบาย

จากการสังเคราะห์ทั้งสี่มิติ สามารถพัฒนาเป็น “กรอบนโยบายเชิงบูรณาการเพื่อความยั่งยืน” (Integrated Adaptive Policy Framework) ที่ประกอบด้วยสามองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ (1) ธรรมชาติเชิงเครือข่าย (networked governance) (2) ระบบข้อมูลและการพยากรณ์เชิงนโยบาย (predictive policy intelligence) และ (3) การมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี (multi-stakeholder participation)

ผลการศึกษาชี้ว่า ความยั่งยืนเชิงนโยบายมิได้เกิดจากการเพิ่มจำนวนมาตรการหรือโครงการของรัฐ หากแต่เกิดจาก “ความสามารถของระบบในการเรียนรู้ ปรับตัว และเชื่อมโยงหลายมิติร่วมกัน” ภายใต้บริบทของวิกฤตภูมิอากาศที่มีความไม่แน่นอนสูง (Walker et al., 2004; Kates et al., 2001) ดังนั้น การบริหารจัดการภัยพิบัติในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนจาก “การตอบสนองหลังวิกฤติ” ไปสู่ “การสร้างระบบที่พร้อมก่อนวิกฤติ” บนฐานของความร่วมมือ ความยืดหยุ่น และความรับผิดชอบร่วมกันต่อโลกอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล (Discussion)

ผลการศึกษาสะท้อนว่า ภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อนไม่สามารถอธิบายได้ด้วยกรอบคิดเชิงเส้นหรือการจัดการแบบแยกส่วนอีกต่อไป หากแต่เป็น “วิกฤติเชิงระบบ” (systemic crisis) ที่เชื่อมโยงมิตินิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพเข้าด้วยกันในลักษณะพลวัต (dynamic interdependence) สอดคล้องกับแนวคิด “การคิดเชิงระบบ” (Systems

Thinking) ของ Meadows (2008) และแนวคิด “Resilience Thinking” ของ Walker et al. (2004) ที่มองว่า ระบบสังคมและระบบนิเวศมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน และการเปลี่ยนแปลงในมิติหนึ่งสามารถส่งผลกระทบต่ออีกมิติหนึ่งในลักษณะลูกโซ่ (cascading effects)

ข้อค้นพบสำคัญประการแรกคือ ความเปราะบางของระบบนิเวศไม่ได้เป็นเพียงปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ แต่เป็นฐานของความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ที่พึ่งพาภาคเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติในระดับสูง ผลการศึกษาจึงสอดคล้องกับแนวคิด Planetary Boundaries ของ Rockström et al. (2009) ที่ชี้ว่า การพัฒนาเกินขีดจำกัดของธรรมชาติจะย้อนกลับมาสร้างความเสี่ยงต่อระบบเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในระยะยาว

ประการที่สอง ผลการศึกษาชี้ว่า “ความยั่งยืนเชิงนโยบาย” มิได้ขึ้นอยู่กับจำนวนมาตรการของรัฐ หากแต่ขึ้นอยู่กับ “ศักยภาพของระบบในการปรับตัว” (adaptive capacity) และ “ธรรมชาติแบบบูรณาการ” (integrated governance) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Adaptive Environmental Governance ของ Folke et al. (2005) ที่เน้นการบริหารจัดการแบบยืดหยุ่น การเรียนรู้ร่วม และการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน ทั้งนี้ การสังเคราะห์พบว่า นโยบายที่มีประสิทธิภาพสูงมักเป็นนโยบายที่เชื่อมโยงข้อมูล เทคโนโลยี และชุมชนเข้าด้วยกัน มากกว่าการบริหารแบบรวมศูนย์เชิงสั่งการ

ประการที่สาม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า “ความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง” เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลกระทบจากภาวะโลกร้อนรุนแรงแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มประชากร กลุ่มเปราะบาง เช่น

เกษตรกรรายย่อย แรงงานนอกระบบ และชุมชนชายฝั่ง มักมีขีดความสามารถในการปรับตัวต่ำกว่ากลุ่มอื่น สะท้อนว่า วิกฤติภูมิอากาศมีมิติของ “ความเป็นธรรมทางสังคม” (climate justice) ควบคู่ไปกับมิติสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Adger (2003) และ UNDP (2022) ที่เสนอว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องตั้งอยู่บนฐานของความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเป็นธรรม

นอกจากนี้ ผลการศึกษาชี้ว่า “สุขภาพ” ควรถูกมองเป็นแกนกลางของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากกว่าการเป็นเพียงผลลัพธ์ปลายทางของนโยบายสาธารณะ เนื่องจากภาวะโลกร้อนส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางกาย จิตใจ และความมั่นคงของระบบสาธารณสุขในระยะยาว ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิด One Health และ Planetary Health ที่มองว่าสุขภาพมนุษย์ไม่สามารถแยกออกจากสุขภาพของสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศได้ (Whitmee et al., 2015)

ในเชิงองค์ความรู้ บทความนี้เสนอว่า การจัดการภัยพิบัติในยุคโลกร้อนจำเป็นต้องเปลี่ยนจาก “แนวคิดการตอบสนองหลังวิกฤติ” (reactive management) ไปสู่ “การสร้างระบบที่มีความยืดหยุ่นเชิงโครงสร้าง” (systemic resilience) ผ่านกรอบ Integrated Adaptive Policy Framework ซึ่งบูรณาการธรรมาภิบาล ข้อมูล และการมีส่วนร่วมเข้าไว้ด้วยกัน กรอบดังกล่าวสามารถใช้เป็นฐานในการออกแบบนโยบายสาธารณะสำหรับประเทศกำลังพัฒนา ที่ต้องเผชิญทั้งข้อจำกัดทางทรัพยากรและความไม่แน่นอนของวิกฤติภูมิอากาศในอนาคต

โดยสรุป ผลการศึกษาสะท้อนว่า ความยั่งยืนมิใช่ “สถานะคงที่” หากแต่เป็น “กระบวนการปรับตัวเชิงระบบ” ที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน ชุมชน และองค์ความรู้ทางวิชาการ เพื่อสร้าง

สังคมที่สามารถเรียนรู้ รับมือ และฟื้นตัวจากวิกฤติภูมิอากาศได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (Kates et al., 2001; IPCC, 2023)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendations)

ผลการศึกษาชี้ว่า การบริหารจัดการภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อนจำเป็นต้องเปลี่ยนจาก “นโยบายเชิงตอบสนอง” (reactive policy) ไปสู่ “นโยบายเชิงปรับตัวแบบบูรณาการ” (integrated adaptive policy) ที่เชื่อมโยงมิตินิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพเข้าด้วยกันในระดับโครงสร้าง (Folke et al., 2005; IPCC, 2023) รัฐควรพัฒนา “ธรรมาภิบาลเชิงเครือข่าย” (networked governance) เพื่อเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ภายใต้กรอบการบริหารแบบหลายระดับ (multi-level governance) ซึ่งจะช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพของการตัดสินใจเชิงนโยบาย (Ostrom, 2009)

นอกจากนี้ ควรจัดตั้ง “ระบบข้อมูลภูมิอากาศและความเสี่ยงแห่งชาติ” (National Climate Risk Intelligence System) เพื่อบูรณาการข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพ เศรษฐกิจ และภัยพิบัติไว้ในฐานข้อมูลเดียว โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อสนับสนุนการคาดการณ์และการบริหารความเสี่ยงเชิงรุก (UNDP, 2022). ควบคู่กันนั้น รัฐควรผลักดันนโยบายเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ (low-carbon economy) ผ่านกลไกภาษีสีเขียว การลงทุนด้านพลังงานสะอาด และการสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อเสริมความมั่นคงทาง

เศรษฐกิจและลดความเปราะบางต่อวิกฤติภูมิอากาศในระยะยาว (Sachs, 2015; OECD, 2021)

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ (Practical Implications)

ในเชิงปฏิบัติ หน่วยงานภาครัฐควรพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้า (early warning systems) ที่เชื่อมโยงข้อมูลภูมิอากาศ สุขภาพ และภัยพิบัติแบบเรียลไทม์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินและลดความสูญเสียของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงสูง เช่น พื้นที่ชายฝั่ง พื้นที่เกษตรกรรม และเขตเมืองที่เผชิญปัญหามลพิษทางอากาศอย่างต่อเนื่อง (WHO, 2022)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรได้รับการเสริมศักยภาพในการจัดทำ “แผนปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับพื้นที่” (local climate adaptation plans) ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบมาตรการรับมือภัยพิบัติ ซึ่งจะช่วยสร้าง “ภูมิคุ้มกันทางสังคม” (social resilience) และเพิ่มความสามารถในการฟื้นตัวของชุมชนในระยะยาว (Adger, 2003) ขณะเดียวกัน ภาคธุรกิจควรบูรณาการหลัก ESG และ Climate Risk Assessment เข้าไว้ในกระบวนการบริหารองค์กร เพื่อยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานสู่เศรษฐกิจสีเขียวและลดความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของภูมิอากาศในอนาคต (World Bank, 2023)

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ (Academic Implications)

ในเชิงวิชาการ ผลการศึกษานี้ช่วยขยายกรอบการศึกษาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากการวิเคราะห์แบบแยกส่วน ไปสู่ “การวิเคราะห์เชิงระบบแบบบูรณาการ” (integrated systemic analysis) ที่เชื่อมโยงมิตินิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพเข้าด้วยกัน ภายใต้กรอบแนวคิด “การคิดเชิงระบบ” (Systems Thinking) และ “ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมแบบปรับตัว” (Adaptive Environmental Governance) (Meadows, 2008; Folke et al., 2005)

งานศึกษานี้ยังเสนอ “กรอบนโยบายเชิงบูรณาการเพื่อความยั่งยืน” (Integrated Adaptive Policy Framework) ในฐานะองค์ความรู้เชิงแนวคิด (conceptual contribution) ที่สามารถนำไปต่อยอดสู่การวิจัยเชิงประจักษ์ การสร้างแบบจำลองเชิงนโยบาย และการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศได้ในอนาคต โดยเฉพาะในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเผชิญข้อจำกัดด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ สถาบัน และทรัพยากรในการรับมือกับวิกฤติภูมิอากาศ (Kates et al., 2001; IPCC, 2023)

นอกจากนี้ การศึกษารังนี้ยังสะท้อนว่า “ความยั่งยืนเชิงนโยบาย” ควรถูกมองในฐานะ “พลวัตของการปรับตัว” มากกว่าการคงอยู่ของสภาพเดิม ซึ่งเปิดพื้นที่ใหม่ให้กับการศึกษาด้าน

นโยบายสาธารณะ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติของความยืดหยุ่น การเรียนรู้ร่วม และการบริหารจัดการความไม่แน่นอนของโลกยุควิกฤติภูมิอากาศ (Walker et al., 2004; Dryzek, 2013)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ (New Knowledge Contribution)

องค์ความรู้ใหม่ของการศึกษานี้ คือ การพัฒนา “กรอบนโยบายเชิงปรับตัวแบบบูรณาการเพื่อความยั่งยืน” (Integrated Adaptive Policy Framework) สำหรับการบริหารจัดการภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อน โดยเสนอการวิเคราะห์ภัยพิบัติในฐานะ “ระบบปรับตัวเชิงซับซ้อน” (complex adaptive system) ที่เชื่อมโยงมิตินิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ภายใต้กรอบแนวคิดการคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) และธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมแบบปรับตัว (Adaptive Environmental Governance)

นอกจากนี้ การศึกษายังขยายกรอบการอธิบายจากการวิเคราะห์แบบแยกส่วน (silo-based approach) ไปสู่การวิเคราะห์เชิงระบบแบบบูรณาการ (integrated systemic analysis) โดยเสนอว่า ความยั่งยืนเชิงนโยบายเกิดจากการทำงานร่วมกันของสามกลไกสำคัญ ได้แก่ (1) ธรรมาภิบาลเชิงเครือข่าย (networked governance) (2) ระบบข้อมูลและการคาดการณ์เชิงนโยบาย (predictive policy intelligence) และ (3) การมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี (multi-stakeholder participation)

องค์ความรู้ดังกล่าวสามารถใช้เป็นฐานสำหรับการออกแบบนโยบายสาธารณะ การพัฒนาแบบจำลองเชิงนโยบาย และการวิจัยเชิงประจักษ์ด้านการจัดการภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยช่วยสนับสนุนแนวทางการกำหนดนโยบายที่มีความยืดหยุ่น เชื่อมโยงหลายมิติ และสอดคล้องกับความไม่แน่นอนของวิกฤติภูมิอากาศในระยะยาว

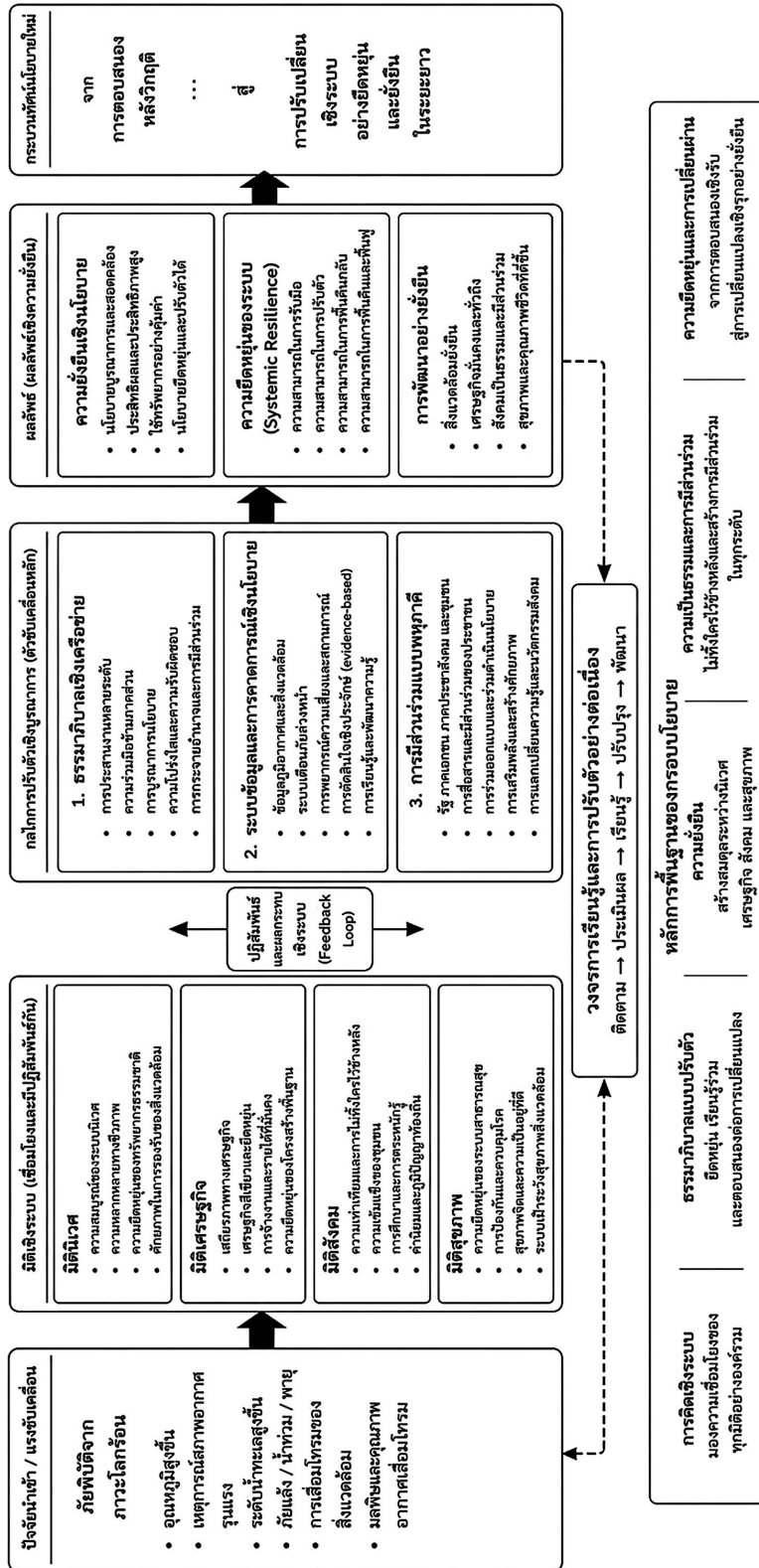
กรอบนโยบายเชิงปรับตัวแบบบูรณาการเพื่อความยั่งยืน

สำหรับการบริหารจัดการภัยพิบัติจากภาวะโลกร้อน

ฐานแนวคิดเชิงบูรณาการ

การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) + ธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมแบบปรับตัว (Adaptive Environmental Governance)

มองวิกฤติภูมิอากาศในฐานะ “ระบบปรับตัวเชิงซับซ้อน” (Complex Adaptive System)

เป้าหมายสูงสุด : สังคมที่ยืดหยุ่น ปรับตัวได้ และมีความยั่งยืนในยุคการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

References

- Adger, W. N. (2003). Social capital, collective action, and adaptation to climate change. *Economic Geography*, 79(4), 387-404.
- Asian Development Bank. (2023). *Climate change and disaster resilience in Asia and the Pacific*. Asian Development Bank.
- Berkes, F. (2018). *Sacred ecology (4th ed.)*. Routledge.
- Denzin, N. K. (1978). *The research act: A theoretical introduction to sociological methods (2nd ed.)*. McGraw-Hill.
- Department of Health. (2023). *Annual report on environmental health and PM2.5 impacts in Thailand* (in Thai). Ministry of Public Health.
- Dryzek, J. S. (2013). *The politics of the earth: Environmental discourses (3rd ed.)*. Oxford University Press.
- Folke, C., Hahn, T., Olsson, P., & Norberg, J. (2005). *Adaptive governance of social-ecological systems*. *Annual Review of Environment and Resources*, 30, 441-473.
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). *How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability*. *Field Methods*, 18(1), 59-82.
- Intergovernmental Panel on Climate Change. (2021). *Climate change 2021: The physical science basis*. Cambridge University Press.
- Intergovernmental Panel on Climate Change. (2023). *Climate change 2023: Synthesis report*. IPCC.
- Kates, R. W., Clark, W. C., Corell, R., Hall, J. M., Jaeger, C. C., Lowe, I., McCarthy, J. J., Schellnhuber, H. J., Bolin, B., Dickson, N. M., Faucheux, S., Gallopin, G. C., Grubler, A., Huntley, B., Jäger, J., Jodha, N. S., Kaspersen, R. E., Mabogunje, A., Matson, P., ... Svedin, U. (2001). *Sustainability science*. *Science*, 292(5517), 641-642.
- Kruk, M. E., Myers, M., Varpilah, S. T., & Dahn, B. T. (2015). *What is a resilient health system? Lessons from Ebola*. *The Lancet*, 385(9980), 1910-1912.
- Meadows, D. H. (2008). *Thinking in systems: A primer*. Chelsea Green Publishing.
- Munang, R., Thiaw, I., Alverson, K., Liu, J., & Han, Z. (2013). *The role of ecosystem services in climate change adaptation and disaster risk reduction*. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 5(1), 47-52.
- National Economic and Social Development Council. (2023). *Thailand social and economic development report 2023* (in Thai). Office of the Prime Minister.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2021). *Towards green growth 2021: Monitoring progress*. OECD Publishing.

- Ostrom, E. (2009). *A general framework for analyzing sustainability of social-ecological systems*. Science, 325(5939), 419-422.
- Rockström, J., Steffen, W., Noone, K., Persson, Å., Chapin, F. S., Lambin, E. F., Lenton, T. M., Scheffer, M., Folke, C., Schellnhuber, H. J., Nykvist, B., de Wit, C. A., Hughes, T., van der Leeuw, S., Rodhe, H., Sörlin, S., Snyder, P. K., Costanza, R., Svedin, U., ... Foley, J. A. (2009). *A safe operating space for humanity*. Nature, 461(7263), 472-475.
- Sachs, J. D. (2015). *The age of sustainable development*. Columbia University Press.
- Steffen, W., Rockström, J., Richardson, K., Lenton, T. M., Folke, C., Liverman, D., Summerhayes, C. P., Barnosky, A. D., Cornell, S. E., Crucifix, M., Donges, J. F., Fetzer, I., Lade, S. J., Scheffer, M., Winkelmann, R., & Schellnhuber, H. J. (2018). *Trajectories of the Earth system in the Anthropocene*. Proceedings of the National Academy of Sciences, 115(33), 8252-8259.
- Stern, N. (2007). *The economics of climate change: The Stern review*. Cambridge University Press
- United Nations Development Programme. (2022). Human development report 2021/2022: Uncertain times, unsettled lives. UNDP.
- United Nations Environment Programme. (2023). *Emissions gap report 2023*. UNEP.
- Walker, B., Holling, C. S., Carpenter, S. R., & Kinzig, A. (2004). *Resilience, adaptability and transformability in social-ecological systems*. Ecology and Society, 9(2), Article 5.
- Watts, N., Amann, M., Arnell, N., Ayeb-Karlsson, S., Belesova, K., Boykoff, M., Byass, P., Cai, W., Campbell-Lendrum, D., Capstick, S., Chambers, J., Dalin, C., Daly, M., Dasandi, N., Davies, M., Drummond, P., Dubrow, R., Ebi, K. L., Eckelman, M., ... Costello, A. (2021). *The 2021 report of the Lancet Countdown on health and climate change*. The Lancet, 398(10311), 1619-1662.
- Whitmee, S., Haines, A., Beyrer, C., Boltz, F., Capon, A. G., Dias, B. F. S., Ezeh, A., Frumkin, H., Gong, P., Head, P., Horton, R., Mace, G. M., Marten, R., Myers, S. S., Nishtar, S., Osofsky, S. A., Pattanayak, S. K., Pongsiri, M. J., Romanelli, C., ... Yach, D. (2015). *Safeguarding human health in the Anthropocene epoch: Report of the Rockefeller Foundation–Lancet Commission on planetary health*. The Lancet, 386(10007), 1973-2028.
- World Bank. (2020). *Poverty and shared prosperity 2020: Reversals of fortune*. World Bank.
- World Bank. (2022). *World development report 2022: Finance for an equitable recovery*. World Bank.
- World Bank. (2023). *Thailand economic monitor: Weathering uncertainty*. World Bank.
- World Health Organization. (2022). *Climate change and health*. World Health Organization.

บทไขนกรมคิลปากร: พัฒนาการและการสร้างสรค์*

พงษ์ศักดิ์ บุญล้น

นักศึกษาลักสูตรคิลปดุษฎีบัณฑิต สาขานากุคิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนคิลป์

สุรัตน์ จงดา

อาจารย์ประจำคณะคิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนคิลป์

จินตนา สายทองคำ

อาจารย์ประจำคณะคิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนคิลป์

Received : November 27, 2025

Revised : June 7, 2026

Accepted : June 25, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์พัฒนาการของบทไขนกรมคิลปากร และ 2) วิเคราะห์การสร้างสรค์บทไขนกรมคิลปากร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเฒ่า พื้นที่วิจัยได้แก่โรงละครคิลปากรซึ่งเป็นเวทีแสดงไขนกรมคิลปากรในโครงการฟื้นฟูคิลปะทางไขนละครและดนตรีเพื่อเผยแพร่สู่ประชาชน ระหว่าง พ.ศ. 2489-2503 งานวิจัยนี้มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ คิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏคิลป์ ผู้บริหารสำนักการสังคีต กรมคิลปากร นาฏคิลปิน ดุริยางคคิลปิน และคีตคิลปิน

ผลการวิจัยพบว่า บทไขนกรมคิลปากรมีลักษณะเป็นบทการแสดงไขนฉาก มีพัฒนาการมาจากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และ 2 ที่แสดงนาฏการแบบละครใน โดยแทรกคำพากย์คำเจรจาเพื่อรักษาแบบแผนการเล่นไขน บางชุดปรับปรุงจากบทไขนพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าอัษฎางคเดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา บางชุดปรับปรุงจากบทคอนเสิตพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ รวมทั้งบทเจรจาจากพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระ

ผู้รับผิดชอบบทความ : พงษ์ศักดิ์ บุญล้น สำนักการสังคีต กรมคิลปากร เลขที่ 2 ถนนราชินี แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กทม. 10200 อีเมล pboonlon1979@gmail.com

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปดุษฎีบัณฑิต สาขานากุคิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนคิลป์

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มุ่งการแสดงที่กระชับ รวดเร็ว แต่ยังคงรักษาแบบฉบับของศิลปะการแสดงโขนที่มีมาแต่เดิม เป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปะเดิมผสมผสานกับแนวคิดใหม่ที่แสดงพัฒนาการ ได้แก่ 1) การปรับปรุงบทการแสดงมี 4 ลักษณะ คือ ใช้กลอนบทละครเป็นหลัก ใช้บทคอนเสิตเป็นหลัก ใช้บทพากย์และบทเจรจาเป็นหลัก และใช้บทพากย์ บทเจรจา และคำพูดเป็นหลัก มีการแบ่งเป็นองก์และฉาก ให้ความสำคัญเรื่องลำดับศักดิ์ตัวละครในการนั่งเฝ้าและเข้ารอบ ให้ความสำคัญกับคำกำกับการแสดงและคำกำกับเวลาของเหตุการณ์ในเรื่อง และ 2) การสร้างสีสันการแสดง ได้แก่ การแทรกบทรำอวดฝีมือในระหว่างดำเนินเรื่องและปิดท้ายเรื่อง การสร้างฉากแนวจินตนิยาย และการใช้เทคนิคพิเศษเพื่อความสมจริงในการแสดง

ส่วนการสร้างสรรคบทโขนกรรมศิลปากร ได้แก่ 1) การอนุรักษ์ฟื้นฟูขนบทางการแสดง บทโขนกรรมศิลปากรใช้กลอนบทละครของเดิมเป็นหลักในการวางโครงเรื่องตามขนบการแสดงละครใน และแทรกบทพากย์กับบทเจรจาที่เป็นขนบการแสดงโขนแบบเดิม และ 2) การสร้างบรรยากาศแบบไทยในการแสดง ได้แก่ การสร้างฉากแบบจิตรกรรมไทยแนวราชสำนัก และการแทรกพิธีกรรมและความเชื่อของไทยที่สอดคล้องกับเรื่อง

คำสำคัญ : บทโขน / กรรมศิลปากร / พัฒนาการ / การสร้างสรรค์

Khon Scripts of the Fine Arts

Department: Development and Creative Process*

Phongsak Bunlon

Doctoral candidate in Doctor of Fine Arts Program (Performing Arts),

Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

Suraj Jongda

Assistant Professor, Faculty of Music and Drama, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

Jintana Saitongkum

Associate Professor, Faculty of Music and Drama, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

Abstract

This article aims to: 1) analyze the development of the Khon scripts of the Fine Arts Department; and 2) examine the creative process behind these scripts. The study employed a qualitative research approach. Data were collected through a review of related documents and research studies, as well as interviews. The data were analyzed using content analysis, and the validity of the findings was verified through data triangulation. The research site was the National Theatre of the Fine Arts Department, the venue used for the project on the revival of Khon, drama, and musical arts for public presentation between 1946 and 1960. The informants included National Artists, experts and specialists in traditional Thai dance, executives of the Office of Performing Arts of the Fine Arts Department, traditional dance artists, traditional musicians, and traditional vocal artists.

The results revealed that the Khon scripts of the Fine Arts Department were written in the style of *Khon Chak* (Khon with theatrical stage settings) and were based on the *Ramakien*, the royal dramatic poem composed by King Rama I and King Rama II. The performances adopt the style of *Lakhon Nai*

Corresponding Author : Phongsak Bunlon, Office of Performing Arts, The Fine Arts Department, 2, Rachini Rd., Phraborom Maharatchawang, Phra Nakhon, Bangkok, 10200 E-mail : pboonlon1979@gmail.com

* A part of Doctoral thesis in Fine Arts Program (Performing Arts), Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

with the incorporation of narration and dialogues to maintain the Khon conventions. Some of the scripts are improved versions of the Khon scripts composed by Prince Asdang Dejavudh, Prince of Nakhon Ratchasima. Some scripts are improved versions of the concert piece scripts composed by Prince Narisara Nuwattiwongse, as well as the dialogue scripts from the royal works of King Vajiravudh. The performances are concise and fast-paced while maintaining the conventions of traditional Khon performing arts. This also reflects the preservation and restoration of traditional performing arts while incorporating innovative ideas in their development, which can be summarized as follows: 1) Script improvement, which is characterized by four approaches: dramatic poem-focused, concert piece-focused, narration-and-dialogue-focused, and narration-dialogue-and-speech-focused. The performances are divided into acts and scenes, emphasizing character hierarchy in royal audience scenes and battle scenes, as well as the use of action and timing cues for each scene. 2) Performance enhancement, which includes the insertion of dance sequences to showcase performers' skills during and at the conclusion of the performance, the creation of fantasy settings, and the use of special effects to enhance realism.

The creative process behind the Khon scripts of the Fine Arts Department can be summarized as follows: 1) Preservation and restoration of performing traditions. The Khon scripts of the Fine Arts Department are based primarily on the original dramatic poems used in plot construction according to the tradition of *Lakhon Nai*, while incorporating narration and dialogues, which are characteristic conventions of Khon performance. 2) Creation of a Thai aesthetic atmosphere. This involves designing stage sets inspired by traditional Thai royal court painting and incorporating Thai rituals and beliefs associated with the story.

Keywords : Khon script / Fine Arts Department / development / creative process

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงโขน คนส่วนใหญ่ก็นึกถึงโขนกรมศิลปากรในฐานะที่เป็นหน่วยงานต้นแบบของศิลปะการแสดงดังกล่าว เรียกกันทั่วไปว่า “โขนกรมศิลป์” จัดเป็นการแสดงที่ขึ้นชื่อว่ามีคุณภาพถูกต้องตรงตามแบบแผนที่แสดงกันในราชสำนักไทย ชื่อเสียงของโขนกรมศิลป์คือการรวมเอาศิลปินที่มากฝีมือทางด้านนาฏดุริยางคศิลป์หรือศิลปินชั้นครูมาไว้ในการแสดงเดียวกัน โขนกรมศิลป์ผ่านกระบวนการฝึกซ้อมอย่างเข้มข้นจริงจังและมีวินัยจึงโดดเด่นในแง่ที่เป็นมาตรฐาน พร้อมแสดงในงานต่าง ๆ ตามนโยบายและบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายออกสู่สายตาประชาชนและแขกของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งการถวายงานสถาบันพระมหากษัตริย์ในพระราชพิธี การเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมเพื่อความสัมพันธ์ทางการค้าและการทูตอันเป็นการดำเนินงานร่วมกันในระดับรัฐบาล ฯลฯ เหล่านี้ส่งผลให้โขนกรมศิลป์ได้รับคำชื่นชมจากผู้รักในศิลปะการแสดงอย่างต่อเนื่อง

กรมศิลปากรเป็นองค์กรของรัฐ ทำงานตามนโยบายที่ได้รับมอบหมาย เมื่อสังคมเปลี่ยนไป นโยบายทางวัฒนธรรมมีทั้งที่อนุรักษ์และปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของสังคมด้วย โขนกรมศิลปากรยังรักษามาตรฐานการแสดงโขนไว้ แต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงโดยใช้เทคนิคที่ทันสมัย มีการสร้างฉากให้สวยงามสมจริง ดังที่ยุธิกา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2561, 38) กล่าวว่า การใช้นวัตกรรมหรือสื่อสมัยใหม่ เพื่อสื่อสารไปยังเยาวชนคนรุ่นใหม่ทั้งในและต่างประเทศให้มีความรู้ความเข้าใจต่อศิลปะการแสดงโขนทำให้เกิดการพัฒนาและสนองตอบต่อการเป็นสื่อในการส่งเสริมภาพลักษณ์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ในขณะเดียวกันผู้ชมที่มีมาแต่เดิมก็ยอมรับกับการปรับเปลี่ยนแต่ยังคงสอดคล้องกับมาตรฐานโขนกรมศิลป์ที่เน้น “ไทยจารีต” ทางการแสดงเป็นสำคัญ ทำให้เห็นว่า การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการผสมผสาน “สร้างสรรค์” และ “ร่วมสมัย” ที่ลงตัว การแสดงโขนกรมศิลปากร ณ โรงละครศิลปากร (เฉพาะที่เก็บรายได้) ตั้งแต่ พ.ศ. 2489-2492 รวมการแสดงทั้งสิ้น 161 ครั้ง มีรายได้ 157,459.40 บาท (กรมศิลปากร, 2494 : 157-158) นับเป็นความสำเร็จจากความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรกรมศิลปากรในการดำเนินงานตามโครงการ (ฟื้นฟูศิลปทางโขนละคอนและดนตรี) และนโยบายที่กำหนดไว้ (ธนิธ อยู่โพธิ์, 2507 : [15]) การแสดงโขนกรมศิลปากรตามโครงการดังกล่าว นับเป็นก้าวแรกของการฟื้นฟูศิลปการแสดงโขนที่ได้สร้างปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ คือ การมีรายได้จากการจำหน่ายบัตรเข้าชมการแสดง ทั้งนี้ การแสดงโขนในอดีตเป็นศิลปะแห่งราชสำนัก มีบทบาทหน้าที่สนองราชการองค์พระมหากษัตริย์ หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมามีการจัดตั้งกรมศิลปากรขึ้นใหม่และโอนงานศิลปะดังกล่าวมาอยู่ในความรับผิดชอบจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของประชาชนและราชการในอันที่จะต้องบำรุงรักษาไว้เป็นสมบัติชาติสืบไป การแสดงที่เคยเป็นศิลปะส่วนพระองค์ที่ทรงทำนุบำรุงและปรับปรุงตามพระราชอัธยาศัยในฐานะศิลปะเพื่อการพระราชพิธีเปลี่ยนมาเป็นศิลปะเพื่อความบันเทิงแก่มวลชนที่หลอมรวมผู้รู้ด้านศิลปะการแสดงโขนและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันพลิกฟื้นคืนชีวิตให้แก่โขนกรมศิลปากร

บทโขนถือเป็นสารตั้งต้นของศิลปะการแสดง เป็นเสมือนเข็มทิศชี้แนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการเล่นโขนเดินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน การปรับตัวต่อสถานการณ์ทางสังคมดังกล่าวทำให้เกิดบทประกอบ

การแสดงโขนที่สามารถสื่อสารไปยังผู้ชมด้วยบทร้อง บทพากย์ บทเจรจา และเพลงหน้าพาทย์ การแสดงออกตามองค์ประกอบนี้ด้วยลีลาท่ารำ กิริยา ท่าทาง และอารมณ์ความรู้สึกของตัวโขนจึงส่ง และสื่อความหมายที่เข้าใจได้ระหว่างคนเล่นโขนกับ คนดูโขน การปรับปรุงบทประกอบการแสดงเพื่อให้ เหมาะแก่โอกาสและความสามารถในการวิไลเล่นของ ผู้แสดง (ธนิต อยู่โพธิ์. 2507 : 3) เช่น การแทรกคำ พากย์ การสร้างฉาก การจัดหาเครื่องประกอบ การแสดง การซ่อมแซมเข้าฉากร่วมกันทุกฝ่ายบนเวที การทดลองม่าน ไฟ ฉาก ผู้แสดง นักร้อง นักดนตรี เครื่องขยายเสียง ฯลฯ ซึ่งต้องซักซ้อมด้วยกันทั้งนั้น กว่าที่จะปรับให้เข้ากันได้ก็ยุ่งยากมาก ต้องปรับแก้กัน หลายครั้ง เมื่อแก้ฉากต้องตัดหรือเพิ่มบท ต้องแทรก หรือตัดทอนเพลงดนตรีและบทขับร้อง ตลอดจน แก้ไขปรับปรุงศิลปะด้านอื่น ๆ ไปในขณะนั้นอีกด้วย (กรมศิลปากร. 2494 : 6-7) การปรับปรุงแก้ไข องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องล้วนมีวัตถุประสงค์ เพื่อปรับการแสดงให้สอดคล้องกับรสนิยมของผู้ชม เป็นการปรับตัวของศิลปะการแสดงโบราณให้ดำรง อยู่กับมวลชนในสังคมได้ โดยเลือกตอนที่มีความ เหมาะสมมานำเสนอ หรือนำเสนอเรื่องราวรวมเกียรติ ตั้งแต่ต้นจนจบมาเรียงร้อยใหม่โดยเลือกเฉพาะ เหตุการณ์ที่มีความเชื่อมโยงกันเพื่อนำเสนอแก่ผู้ชม (เกษม ทองอร่าม. 2558 : 109) บทโขนจึงสามารถ ตอบสนองความบันเทิงแก่ผู้ชมยุคใหม่ แสดงให้เห็น คุณค่าอย่างยิ่งในการสืบทอดเรื่องราวเกียรติใน สังคมไทยและสืบทอดศิลปะการแสดงโขนให้ สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมไทยร่วมสมัย (กรกฎ คำแหง. 2563 : บทคัดย่อ) บทประกอบการแสดง โขนจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการแสดงโขน กรมศิลปากร

จากการดำเนินการที่กล่าวมา ส่งผลให้บทโขน กรมศิลปากรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ สอดคล้องกับบริบททางการแสดงในแต่ละครั้ง ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการและการสร้างสรรค์ บทโขนกรมศิลปากรที่จัดทำขึ้นสำหรับเล่นออกโรง ณ โรงละครศิลปากร ระหว่าง พ.ศ. 2489-2503 อัน จะนำมาสู่การอธิบายลักษณะเฉพาะของบทโขน กรมศิลปากรก่อนการสร้างโรงละครแห่งชาติใน พ.ศ. 2504

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการของบทโขน กรมศิลปากร
2. เพื่อวิเคราะห์การสร้างสรรค์บทโขน กรมศิลปากร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาจากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 พระราชนิพนธ์ในรัชกาล ที่ 2 บทเจรจาโขน พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 บทโขน พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าอัษฎางคเดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา บทคอนเสิต พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ซึ่งเป็นบทละคร หลักที่กรมศิลปากรใช้ปรับปรุงประกอบการแสดง ตั้งแต่เริ่มรื้อฟื้นการแสดงโขน และบทโขน กรมศิลปากรเป็นบทโขนที่จัดทำขึ้นสำหรับเล่น ออกโรง ณ โรงละครศิลปากร ระหว่าง พ.ศ. 2489-2503 จำนวน 11 ชุด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์บทไข่นกรมศิลปากรสำหรับเล่นออกโรง ณ โรงละครศิลปากร ระหว่าง พ.ศ. 2489-2503 จำนวน 11 ชุด และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation)

พื้นที่วิจัย คือ พื้นที่ที่กำหนด ได้แก่ โรงละครศิลปากร ระหว่าง พ.ศ. 2489-2503 (ก่อนเกิดเหตุเพลิงไหม้โรงละครศิลปากรในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2503) ซึ่งเป็นเวทีจัดการแสดงเผยแพร่สู่ประชาชน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 25 คน ประกอบด้วย 1) ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ดนตรีไทย และคีตศิลป์ จำนวน 10 คน ซึ่งมีบทบาทในการวางแผน ออกแบบ ฝึกซ้อม และพัฒนาการแสดงโขน 2) ผู้บริหารสำนักการสังคีต กรมศิลปากร จำนวน 3 คน ซึ่งมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกแสดงโขน และ 3) นาฏศิลปิน ตรียางคศิลปิน และคีตศิลปิน ของกรมศิลปากร จำนวน 12 คน ซึ่งมีบทบาทในการแสดงโขน

ระยะเวลาดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2568 - สิงหาคม 2568 ทั้งนี้ ได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ผลการวิจัย

เมื่อกรมศิลปากรจัดตั้งโรงเรียนนาฏ-ตรียางคศาสตร์ขึ้นใน พ.ศ. 2477 พร้อมกับรับโอนข้าราชการโขนหลวงละครหลวงในรัชกาลที่ 7 มาสังกัดใน พ.ศ. 2478 ยังไม่มีการเรียนการสอนโขน

มุ่งแต่ฝึกหัดในด้านดนตรีปี่พาทย์และละคร ซึ่งเป็นภารกิจหลักที่จะใช้ศิลปะการละครแสดงออกเพื่อปลุกกระแสรักชาติตามนโยบายรัฐบาลในขณะนั้นที่เรียกกันว่า ละครหลวงวิจิตรวาทการ เป็นละครที่ไม่ใช่ละครแบบสื่อสารด้วยกระบวนท่ารำแบบละครรำดั้งเดิม เมื่อโขนไม่ได้รับการบำรุงรักษาให้เจริญอย่างที่เป็มาในอดีต จึงมีแต่เสื่อมทรุดลงโดยลำดับ แม้จะมีครูโขนแต่ก็ไม่มีใครสมัครเข้ามาเป็นศิษย์ในขณะเดียวกันศิลปินทางโขนที่มีฝีมือมีชื่อเสียงหลายคนมีอายุมาก บางคนถึงแก่กรรม บางคนก็ลาออกไปประกอบอาชีพอื่น คงเหลือศิลปินโขนเพียง 4-5 คนเท่านั้น โขนซึ่งเป็นศิลปะแบบฉบับของชาติก็เงียบเหงาซบเซา แต่กลับมีละครแบบอื่น ๆ เกิดขึ้นมาแทนที่

ต่อมาเมื่อใกล้สงครามโลกครั้งที่ 2 จะสิ้นสุดลง ก็มีเสียงเรียกร้องจากชาวไทยส่วนหนึ่งที่ห่วงใยเกรงว่าโขนจะเสื่อมสูญไป รัฐบาลในขณะนั้นเล็งเห็นความสำคัญของศิลปะดังกล่าวจึงมีนโยบายให้รื้อฟื้นเป็นการใหญ่ โดยชักชวนเด็กชายเข้ารับการฝึกหัดโขน ได้รับความร่วมมือจากครูโขนละครที่มีอยู่ในกรมศิลปากรขณะนั้นช่วยฝึกหัดอย่างเข้มงวดกวดขัน ในขณะเดียวกันก็พยายามติดต่อชักชวนศิลปินผู้มากฝีมือจากภายนอกเข้ามาเป็นครูถ่ายทอดศิลปะการแสดงโขนร่วมกับครูศิลปินในกรมศิลปากรที่มีอยู่ พร้อมกันนั้นก็ประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนที่สนใจโขนและยินดีที่จะส่งบุตรหลานเข้ารับการฝึกหัด จนมีจำนวนมากเกินกว่าเป้าหมายที่กำหนด แต่กรมศิลปากรก็รับไว้ทั้งหมดด้วยเหตุเพราะเด็กชายเหล่านั้นตั้งใจมารับการฝึกหัดโขน อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี แม้รัฐบาลจะไม่ได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม แต่กรมศิลปากรก็สามารถบริหารจัดการได้ตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจนนักเรียนที่เข้ารับการ

ฝึกหัดสามารถเล่นออกโรงได้ในโครงการฟื้นฟูปรับปรุงศิลปะทางโขน ละคร และดนตรี ณ โรงละครศิลปากร โดยเริ่มดำเนินการสร้างบทโขนสำหรับฝึกซ้อมเล่นออกโรงครั้งแรก ชุด นาคบาท เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน ถึง 1 ธันวาคม 2489 รวม 19 รอบ ถือเป็นปฐมฤกษ์ของบทโขน “กรมศิลปากร ปรับปรุงใหม่” ที่ใช้เล่นออกโรง

1. พัฒนาการของบทโขนกรมศิลปากร

บทโขนกรมศิลปากรยุคที่จัดแสดง ณ โรงละครศิลปากรมีลักษณะเป็นบทโขนโรงในดำเนินเรื่องตามบทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และ 2 บางชุดปรับปรุงขึ้นจากบทพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 1 และแทรกคำพากย์เพื่อให้การแสดงเป็นไปตามวิธีการเล่นโขน บางชุดอาศัยบทพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 2 เป็นหลักแล้วแทรกคำพากย์คำเจรจาเพื่อรักษาแบบแผนการเล่นโขน นอกจากนี้ บางชุดยังปรับปรุงจากบทโขนที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าอัษฎางคเดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมาทรงพระนิพนธ์ไว้ รวมทั้งนำบทคอนเล็ด พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์มาเป็นหลักในการจัดทำบท โดยปรับบทร้องเป็นบทพากย์จาก

พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย บทเจรจาจากพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และตัดจากนาฏการบางฉากออก ลักษณะเช่นนี้เป็นการเลือกสรรจากวัตถุดิบที่มีผสมกับแนวคิดใหม่ปรับปรุงขึ้นมาเป็นบทการแสดง โดยสามารถแบ่งพัฒนาการของบทโขนกรมศิลปากรออกได้ ดังนี้

1.1 การปรับปรุงบทการแสดง

การเริ่มต้นปรับปรุงบทโขนที่กรมศิลปากรจัดแสดง ณ โรงละครศิลปากรเป็นการนำบทละครบทคอนเล็ด และบทโขนจากหลายแหล่งมาเป็นหลักในการดำเนินการ โดยยึดกลอนบทละครเป็นหลัก และแทรกบทพากย์และเจรจาเป็นส่วนประกอบ ลักษณะการแสดงจึงเป็นไปในแบบ “โขนทางละคร” (สยามรัฐ. 2544 : 19) เพราะนอกจากจะมีครูโขนผู้ชายให้คำแนะนำ ถ่ายทอดการแสดงแล้ว ยังมีครูผู้หญิงที่เข้าไปมีบทบาทให้คำปรึกษา และฝึกซ้อม ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนเป็นครูละคร กระบวนการแสดงจึงมีความแข็งแกร่งแบบโขนแต่แฝงความนุ่มนวลละเมียดละไมแบบละครใน อันมาจากการปรับปรุงบทการแสดง ดังตาราง

การปรับปรุง	บทโชน
ใช้กลอนบทละครเป็นหลัก	ชุดปราบกานาสูร แทรกบทพากย์ ชุดสี่ดาลุยไฟและปราบบรรลัยกัลป์ แทรกบทพากย์และคำเจรจา ชุดทำลายพิธีหุงน้ำทิพย์ แทรกบทพากย์และคำเจรจา ชุดมัยราพณ์สะกดทัพ แทรกบทพากย์ คำเจรจา และคำพูด
ใช้บทคอนเสิตเป็นหลัก	ชุดนางลอย แทรกบทพากย์และคำเจรจา ตัดบทดูดยายเบญกาย แปลงออก ชุดนาคบาศ แทรกบทพากย์และคำเจรจา ชุดพรหมาสตร์ แทรกบทพากย์และคำเจรจา
ใช้บทพากย์และคำเจรจ เป็นหลัก	ชุดศึกวิรุญจำบัง แทรกกลอนบทละคร ชุดพระรามเดินดง แทรกกลอนบทละคร
ใช้บทพากย์ คำเจรจา และ คำพูดเป็นหลัก	ชุดหนุมานอาสา แทรกกลอนบทละคร ชุดพระรามครองเมือง แทรกกลอนบทละคร
แบ่งเนื้อเรื่อง แบ่งเป็นฉาก	ชุดปราบกานาสูร จำนวน 7 ฉาก ชุดนางลอย จำนวน 4 ฉาก ชุดศึกวิรุญจำบัง จำนวน 5 ฉาก ชุดทำลายพิธีหุงน้ำทิพย์ จำนวน 3 ฉาก ชุดสี่ดาลุยไฟและปราบบรรลัยกัลป์ จำนวน 6 ฉาก ชุดหนุมานอาสา จำนวน 8 ฉาก
แบ่งเป็นองก์เป็นฉาก	ชุดมัยราพณ์สะกดทัพ จำนวน 5 องก์ 8 ฉาก ชุดนาคบาศ จำนวน 2 องก์ 2 ฉาก ชุดพรหมาสตร์ จำนวน 4 องก์ 5 ฉาก ชุดพระรามเดินดง จำนวน 5 องก์ 7 ฉาก ชุดพระรามครองเมือง จำนวน 6 องก์ 7 ฉาก

การปรับปรุง	บทโขน
ให้ความสำคัญลำดับศักดิ์ ตัวละคร ลำดับการนั่ง	ตัวอย่างชุดปราบกานาสูร ฉาก ๑ ห้องพระโรงกรุงลงกา -ปีพาทย์ทำเพลงวา- เปิดม่าน -ทศกัณฐ์ประทับเหนือพระแท่น- -กุมภกรรณ พิเภก อินทรชิต ใฝ่อยู่พร้อม- -มีเหล่าเสนายักษ์และนางกานาสูร ใฝ่อยู่ด้วย- (กรมศิลปากร. 2494 : 1)
ลำดับการรบ	ตัวอย่างชุดนาคบาศ องก์ที่ ๒ เพลงศรนาคบาศ ฉาก : สนามรบ -ปีพาทย์ทำเพลงเชิด- -ทัพพระลักษมณ์กับทัพอินทรชิตยกออกปะทะกัน- -เสนาลิงกับเสนายักษ์เข้ารบกันก่อน แล้วอินทรชิตลงจากราชรถ- -เข้ารบกับพญาวานรและพระลักษมณ์- (กรมศิลปากร. 2489 : 8)

การปรับปรุง	บทโขน
ระบุคำกำกับการแสดง	ตัวอย่างชุดพระรามเดินดง องก์ที่ ๒ สีดาผูกคอตาย ฉาก : สวนอโคทในกรุงลงกา -มีตำหนักในพระราชอุทยาน- -ข้างตำหนักมีต้นอศิโกใหญ่และมีต้นอศิกอื่น ๆ กำลังออกดอก- สมมติเป็นเวลากลางคืน -ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด- เปิดม่าน -ทำแสงไฟบนเวทีเป็นกลางคืน มองเห็นพระจันทร์และดวงดาว ทอดแสง- -อยู่บนฟากฟ้า หนุมานออก แล้วแฝงตัวอยู่บนต้นอศิโก- -ปี่พาทย์ทำเพลงทยอย- -นางสีดาเดินออกจากตำหนัก- ร้องเพลงตามกวาง ๑ เมื่อนั้น นางสีดาทุกข์ทนหม่นไหม้ แค้นคับท้อพรวงอรไท คิดประหารตนให้มรณา -นางสีดามหาหุตยีนได้ต้นอศิโก ด้วยความรังทดใจ- ร้องเพลงกบตัน ๑ ถึงต้นอศิกยิ่งสลุดกำลังเศร้า เข้าหยุดนั่งบังเงาพฤกษา แลนภาศีส์สว่างแจ้งแสงจันทร์ พลังคิดถึงภัสดาไศกาล้าย -ปี่พาทย์ทำเพลงโอด- (กรมศิลปากร. 2500 : 14)
ระบุเวลาเกิดเหตุการณ์ในเรื่อง	ตัวอย่างชุดมัธยาพนธ์สะกดทัพ องก์ที่ ๓ หนุมานผ่านด่านเมืองบาดาล ฉาก : สระโบกขรณี -ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด- สมมติเป็นเวลากลางคืน -หนุมานออกในทางเขตเวทีล่าง แล้วป้องกัน- (กรมศิลปากร. 2502 : 15)

1.2 การสร้างสีสันการแสดง

1.2.1 การรำอวดฝีมือ

บทโขนกรมศิลปากรที่ได้ปรับปรุงใหม่ส่วนใหญ่ดำเนินเนื้อเรื่องโดยใช้กลอนบทละครเป็นหลัก ประกอบกับครูละครผู้หญิงหลายท่านที่มี

บทบาทอันเกี่ยวข้องกับการจัดทำบทและฝึกซ้อมการแสดงจึงเอื้อต่อการแสดงกระบวนท่ารำแบบละครใน นอกจากการรำตามบทละครแล้วยังมีการแทรกบทรำเพื่ออวดฝีมือผู้แสดง ดังนี้

ปีที่แสดงและชุดการแสดง	การรำอวดฝีมือ
2489 ชุดนาคบาศ	ประเภทรำหมู่ - รำกราวนอกตรวจพลยกทัพพระลักษมณ์และกองทัพ
2490 ชุดทำลายพิธีหุงน้ำทิพย์	ประเภทรำเดี่ยว - รำดูฉายทศกัณฐ์แปลง (หนูมานแปลงเป็นทศกัณฐ์)
2490 ชุดนางลอย	ประเภทรำหมู่ - รำเต่าเห่ลงสระพระราม พระลักษมณ์ และกองทัพ
2492 ชุดศึกวิรุญจำบัง	ประเภทรำเดี่ยว - รำดูฉายมานพ ประเภทรำหมู่ - ระเบียบจรูณ
2494 ชุดปราบกากนาสูร	ประเภทรำหมู่ - รำกราวในตรวจพลยกทัพสวานุและมารีศ - ระเบียบเทวดา นางฟ้า (เพลงมอญแปลง-เร้ว-ลา ส่งท้ายโขน) ประเภทรำคู่ - รำกระบวนท่ารบพระรามรบกับสวานุ และพระลักษมณ์ รบกับมารีศ
2495 ชุดหนูมานอาสา	ประเภทรำหมู่ - รำกราวในตรวจพลยกทัพทศกัณฐ์และกองทัพ - รำกราว นอกตรวจพลยกทัพพระราม พระลักษมณ์และกองทัพ - รำกราวนอก ตรวจพลยกทัพหนูมานและกราวในกองทัพยักษ์ - ระเบียบนางใน (เพลงคำหวาน)
2496 ชุดสีดาลุยไฟและปราบ บรรลัยกัลป์	ประเภทรำเดี่ยว - รำเชิดจิ้งนางสีดาลุยไฟ ประเภทรำหมู่ - ระเบียบาคหนูม-นาคสาว
2500 ชุดพระรามเดินดง	ประเภทรำคู่ - รำพระรามตามกวาง - รำหนูมานจับนางสุพรรณมัจฉา ประเภทรำเดี่ยว - รำเชิดจิ้งนางสีดาผูกศอ ประเภทรำหมู่ - ระเบียบปลา - รำเพลงรุกรัน เสมอข้ามสมุทรพระราม พระลักษมณ์และกองทัพ - รำกราวในตรวจพลยกทัพทศกัณฐ์และกองทัพ - ระเบียบเทวดานางฟ้า (เพลงอุ่ทอง)

ปีที่แสดงและชุดการแสดง	การรำอวดฝีมือ
2501 ชุดพระรามครองเมือง	ประเภทรำเดี่ยว - รำเพลงอัศวลีลา (ม้าอุปการ) ประเภทรำหมู่ - รำเชิดฉิ่งจับม้าอุปการ (พระมงกุฎ พระลบ และม้าอุปการ) - รำกราวนอกตรวจพลยกทัพพระราม พระพรตพระลักษมณ์ พระสัตรูด และกองทัพ
2502 ชุดมัธยราพณ์สะกดทัพ	ประเภทรำหมู่ - ระเบียบเทวดานางฟ้า (เพลงเชิด ส่งท้ายโขน)
2503 ชุดพรหมาสตร์	ประเภทรำหมู่ - รำกราวในตรวจพลยกทัพแสงอาทิตย์และกองทัพ - รำกราวนอก-ทะเลแยกกองโยน - ระเบียบพรหมาสตร์ ประเภทรำเดี่ยว - รำอุยฉายอินทรชิตแปลง

จะเห็นได้ว่า การรำอวดฝีมือในบทโขน วรรณศิลป์ มีการรำเดี่ยว รำคู่ และรำหมู่ โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.2.1.1 สร้างสรรค์การรำขึ้นใหม่ เช่น อุยฉายทศกัณฐ์แปลง อุยฉายมานพ ระเบียบเรไร อรุณ ระเบียบนางใน (เพลงคำหวาน) ระเบียบเทวดานางฟ้า (เพลงอุทัยทอง) พระรามรบกับสวาหุ พระลักษมณ์รบกับมารีศ ระเบียบาคหนู่ม-นางสาวเชิดฉิ่งจับม้าอุปการ เป็นต้น

1.2.1.2 นำกระบวรรำที่มีมาแต่เดิมมาใช้ เช่น กราวนอกกราวในตรวจพล รุกัน เสมอข้ามสมุทร เชิดฉิ่ง เชิดฉาน ระเบียบพรหมาสตร์ อุยฉายอินทรชิตแปลง เป็นต้น

การรำเหล่านั้นนอกจากเป็นการแสดงความงดงามในกระบวนท่ารำที่มีลักษณะเฉพาะแต่ละชุดการแสดงแล้ว ยังเสริมให้เนื้อหาของโขนแต่ละชุดมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อีกทั้งลักษณะของเวทีและอุปกรณ์ของโรงละครศิลปากรอาจไม่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนฉากและองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ทันที หลังจากที่มีการแสดงจบฉากไปแล้วและมานั่งหน้า

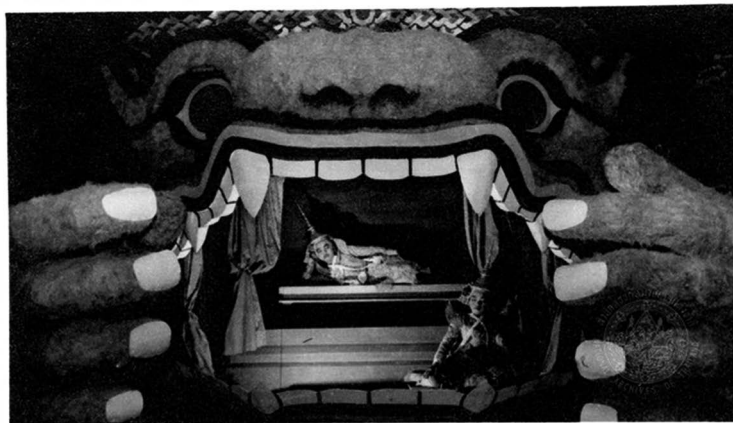
กำลังปิดเพื่อจัดฉากต่อไป การแทรกรำอวดฝีมือจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ไม่ทำให้ผู้ชมต้องรอการแสดงและไม่ทำให้เวทีว่างนานเกินไป จนอาจทำให้อารมณ์ในการชมการแสดงจะไม่ต่อเนื่องกัน (สมรัตน์ ทองแท้. 2538 : 14) นอกจากนี้ บทโขนวรรณศิลป์ทุกชุดมีการรำอวดฝีมือตรวจพลยกทัพทั้งฝ่ายพลับพลาและฝ่ายลงกาเพราะ “หลักการส่วนใหญ่ของการเล่นโขนก็อยู่ที่ศิลปะแห่งการแสดงท่ายักษ์ ท่าลิง ท่าพระ และท่านาง กับท่าตรวจพลยกทัพ และท่าบรรพหว่างลิงกับยักษ์ และยักษ์กับมนุษย์” (วรรณศิลป์. 2500 : 3) โดยมีข้อสังเกตว่า การรำตรวจพลยกทัพอาจได้รูปแบบมาจากการตรวจพลสวนสนามใน “พระราชพิธีเผด็จศึกกลดแฉัตรออกสนาม” (องค์การคำของครุสภา. 2505 : 129) เป็นพระราชพิธีออกสนามใหญ่ ประกอบไปด้วย กองทัพช้าง ม้า พลเรือน กองกำลังจากหัวเมืองและไพร่เข้าร่วมพระราชพิธีในเดือนห้า เป็นการแสดงพระบรมเดชานุภาพของกษัตริย์แสดงความจงรักภักดีและความพร้อมหรือแสนยานุภาพของกองทัพ การตรวจพลสวนสนามในพระราชพิธีนี้อาจเป็นต้น

เค้าของการตรวจพลยกทัพในการแสดงโขนและเป็นศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่เป็นจุดกำเนิดโขน นอกจากชัคนาคตีกดำบรรพ์ กระปี่กระบอง และหนังใหญ่ การตรวจพลยกทัพจึงแสดงความยิ่งใหญ่ตระการตาและเป็นหัวใจสำคัญในการแสดงโขน มีความกลมกลืนและเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในการแสดงโขนสืบต่อมา

1.2.2 การสร้างฉากตระการตา

ฉากโขนกรมศิลปากรเป็นฉากที่ออกแบบโดยอาจารย์โหมด ว่องสวัสดิ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) พ.ศ. 2530 ได้รับอิทธิพลจากผลงานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ที่ทรงออกแบบฉากละครตีกดำบรรพ์ “เป็นฉากที่มี

องค์ประกอบฉากชั้นสองชั้นก็สมมติเป็นสถานที่นั้นนี้ได้ สะท้อนอิทธิพลศิลปะอิตาเลียนผสมไทย” (คึกฤทธิ์ ปราโมช. 2541 : 136) ฉากโขนกรมศิลปากรจึงมีลักษณะโรมานติกวิจิตรพิสดาร แนวจินตนิยายมากกว่าเหมือนจริงตามธรรมชาติ เพราะเรื่องราวในโขนล้วนเป็นจินตนิยาย เป็นโลกสมมติหรือเทพดาสร้างสรรค์ขึ้น ศาลา พลับพลา ปราสาทราชวัง ป่าเขาลำเนาไพรจึงควรมีลักษณะชวนตื่นตาตื่นใจเช่นเดียวกับเครื่องแต่งกายและกระบวนท่ารำ เป็นความสมดุลในด้านจินตนาการ ผสมผสานกับความเป็นธรรมชาติ ดังเช่น ฉาก หนุมานอมพลับพลาที่ดูยิ่งใหญ่อลังการ ในการแสดงโขนตอนมัยราพณ์สะกดทัพ

โขน ชุด มัยราพณ์สะกดทัพ กรมศิลปากร

ภาพที่ 2 ภาพหนุมานอมพลับพลา
ที่มาภาพ : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ฉากหุ่นมานอมพลับพลาเป็นฉากเด่นและสำคัญในการแสดงโขนตอนดังกล่าวที่ต้องอาศัยจินตนาการกับความสามารถในการออกแบบและสร้างสรรค์อย่างยิ่ง นับเป็นความสามารถของศิลปินโดยแท้ ดังที่สุวรรณี ชลานุเคราะห์ กล่าวไว้ว่า “ฉากหุ่นมานอมพลับพลาของครูโหมด หุ่นมานจะกลอกตาได้ ส่วนมือก็ไม่นิ่งอยู่กับที่จะเคลื่อนไหวตลอดเหมือนกับว่ากำลังทำหน้าที่อารักขา ส่วนลั่นจะกระดกปิดพลับพลา จนถูกมัยราพณ์เป่ายาลิ้นจะตกลงมามองเห็นพระราม พระลักษมณ์นอนอยู่ข้างใน” (วิทยา ร่มรวย. 2554 : 74) นอกจากการอาศัยจินตนาการแล้ว น่าจะได้แนวคิดและรูปแบบมาจากจิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดารามด้วย

1.2.3 การใช้เทคนิคพิเศษ

หลังจากที่หลวงวิจิตรวาทการนำคณะนาฏศิลป์ไทยไปแสดง ณ ประเทศญี่ปุ่น อาจารย์โหมด ว่องสวัสดิ์ก็ได้นำเทคนิคการสร้างฉากและระบบแสงเสียงใหม่ ๆ ที่ได้ไปเห็นจากญี่ปุ่นมาปรับปรุงระบบฉากและเทคนิคต่าง ๆ ของโรงละครศิลปากรให้ตื่นตาตื่นใจด้วยกลไกต่าง ๆ เช่น การชักกรอก การหายตัว แม่น้ำ ลำธาร น้ำตก ฝนตก พายุร้อง พายุผ่า ตลอดจนทำ “เวทีสะพานแบบฮานามิชิ ในละครอนคานุกิของญี่ปุ่นยื่นออกมารอบคนดูให้ตัวละครคอนรำออกมาให้ใกล้ชิดคนดู” (คึกฤทธิ์ ปราโมช. 2541 : 142) เป็นความบันเทิงของมหาชนอย่างแท้จริง ดังตัวอย่างข้อความระบุการใช้เทคนิคพิเศษในบทโขนกรมศิลปากร

องค์ที่ ๒ มัยราพนธ์สะกดทัพ ตอน ๑ เกิดกลาง ฉาก: พลับพลาพระราม เชิงเขาแก้วมรกต -ตัวละครคน มี พระรามประทับเหนือพระราชอาสน์- -พระลักษมณ์ พิเภก พญาวานร สิบแปดมงกุฎ เฝ้าตามตำแหน่ง- สมมติเป็นเวลากลางวัน -ปีพาทย์ทำเพลงปฐม ๒ ชั้น- เปิดม่าน ร้องเพลงข้าลูกคู่ • เมื่อนั้น พระตรีภพพลโลก ทุกทิศานต์ เสด็จออกพลับพลาว่าราชการ เหล่าทหารนอบ น้อมอยู่พร้อมพรวัก ร้องเพลงแขกมอญ • เมื่อเวลารাত্রีจะมีเหตุ จึ่งอาเพศกลางใหญ่ ให้ประจักษ์ -ทำเสียงลมพายุ- ลมกระพือพามาตรงพักตร์ เวียนเป็น ทักขิณาวฏ์พัดขึ้นไป -ปีพาทย์ทำเพลงรวั- -ทำเสียงพายุและแสดงให้เห็นพัดผิงเป็นวงทักขิณาวฏ์ อยู่ตรงพระพักตร์พระราม- -เสนามาตย์ราชบริพารต่างตระหนกตกใจ- ร้องร้าย • เห็นประหลาดหลากหลายอยู่ไม่รู้ความ จึ่งตรัสถาม โหรอักษณาสัย อันลมกลางอย่างนี้จะมียัย หรือจะให้ศรี สวัสด์วัฒนา (กรมศิลปากร. 2502 : 8-9)	องค์ที่ ๒ ปล่อยม้ายอุปการ ตอน ๑ เสียงม้า ฉาก : ท้องพระโรง ในกรุงอโยธยา -พระรามประทับเหนือราชอาสน์- -พระภรต พระลักษมณ์ พระศัตรุชนัน นิ่งเฝ้า- หมอบเฝ้าตามตำแหน่ง- -สมมติเป็นเวลากลางวัน- -ปีพาทย์ทำเพลงรวั- เปิดม่าน ร้องเพลงข้าปี่ใน • เมื่อนั้น พระตรีภพ ลบโลกนาถา เสด็จออกว่าขานการพารา พร้อมพระอนุชา เสนาใน -ทำเสียงประลองศร- ร้องเพลงต้นเพลงฉิ่ง • ได้ยินเสียงวิปริตผิดประหลาด ก็กักอง กัมปนาทหวาดไหว พสุธาสะท้านสะเทือนไป ดังกรุ่งไกรจะ เอียงคว่ำทำลาย ร้องร้าย • หมู่อำมาตย์มาตยาทั้งนั้น ต่างตระหนก อกสั่นขวัญหาย ไม่ประจักษ์เหตุผลต้นปลาย พระนารายณ์ แสนจนสนเท่ห์ใจ จึ่งดำรัสตรัสถามโหรจารย์ จะเกิดเหตุเภท พาลเป็นไฉน เสียงสนั่นบันดาลดังนี้ไซ้ร้ ดีร้ายอย่างไร จะใครรู้ (กรมศิลปากร. 2501 : 13)
--	---

จากบทโขนชุดมัยราพณ์สะกดทัพมีระบุ “ทำเสียงลมพายุ และ ทำเสียงพายุและแสดงให้เห็น พัดผิงเป็นวงทักษิณาวฏอยู่ตรงพระพักตร์พระราม” และชุดพระรามครองเมืองมีระบุ “ทำเสียงประลองศร” ตัวอย่างบทโขนดังกล่าวเป็นการนำเทคนิคพิเศษ มาใช้ในการแสดงโขนเพื่อช่วยสร้างความสมจริงในการแสดง นอกจากการใช้เทคนิคเสียงประกอบการเล่นโขนแล้ว ยังนำเทคนิคการใช้ไฟช่วยจัดแสงในการแสดง เพื่อแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์กำลังเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด เช่น ปิดไฟเวทีหน้า เปิดไฟเวทีหลัง -พระรามบรรทมอยู่ในกรง- (กรมศิลปากร. 2502 : 28)

2. การสร้างสรรค์บทโขนกรมศิลปากร

เมื่อเข้าสู่ฤดูกาลแสดงโขน ณ โรงละครศิลปากร “ดูเหมือนจะถือกันเป็นประเพณีไปแล้วว่า หลังจากหมดฤดูฝนทุกปี กรมศิลปากรจะต้องจัดให้มีการแสดงขึ้นเป็นประจำฤดูกาล เพื่อให้ความบันเทิงตามความต้องการของประชาชน จึงพอใกล้จะสิ้นฤดูฝน ก็มักจะมีผู้ถามว่า ปีนี้กรมศิลปากรจะจัดแสดงโขนชุดไหน...กรมศิลปากรจึงได้พยายามที่จะปรับปรุงและจัดการแสดงให้มีรสนิยมและรักษาไว้ซึ่งแบบฉบับของศิลปอันดีตลอดมา” (อนิต อยุธยา. 2507 : 27) กรมศิลปากรจึงได้เริ่มปรับปรุงบทโขน ระยะเวลาที่ใช้บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และ 2 บางครั้งก็ใช้บทที่ท่านผู้รู้ได้แก้ไขปรับปรุงจากบทพระราชนิพนธ์ หรือบทพระนิพนธ์มาเป็นบทแสดงในโอกาสต่าง ๆ แม้จะปรับให้มีลักษณะเป็นการแสดงโขนแล้วก็ตาม ถึงกระนั้นบางชุดก็ยังมี “ลักษณะเป็นแบบละคร” (อนิต อยุธยา. 2500 : 75) กรมศิลปากรจึงได้ปรับปรุงขึ้นใหม่ให้มีบทขับร้องแบบละครใน มีบทพากย์และเจรจาตามแบบแผนโขน เมื่อนำการแสดง

มาซ่อมเข้ากับฉากที่จัดสร้างไว้ ก็ต้องตัดทอนกลอนบทละครให้กะทัดรัดเหมาะสมแก่การแสดงที่มีฉากประกอบ อย่างที่เรียกว่า “โขนฉาก” อาจแบ่งการสร้างสรรคบทโขนกรมศิลปากรออกได้ ดังนี้

2.1 การอนุรักษ์ฟื้นฟูขนบทางการแสดง

คำนำของบทโขนกรมศิลปากรยุคที่จัดแสดง ณ โรงละครศิลปากร เกือบทุกชุดจะมีคำอธิบายวิธีการจัดทำบทโขน “บทที่ใช้เป็นหลักในการเล่นการแสดงกันอยู่แพร่หลายตลอดมา ก็คือ บทละครอนเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2” (อนิต อยุธยา. 2494 : คำนำ) เช่น บทโขนชุดปราบกานาสูร “ปรับปรุงขึ้นจากบทละครอนเรื่องรามเกียรติ์ ตอนต้นพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 โดยแทรกคำพากย์ชมรถเข้าไว้ด้วย เพื่อให้การแสดงเป็นไปตามวิธีการเล่นโขน” (อนิต อยุธยา. 2494 : คำนำ) หรือชุด มัยราพณ์สะกดทัพ “ปรับปรุงขึ้นใหม่ ตามแนวพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าอัษฎางค์ เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา ซึ่งได้ทรงปรับปรุงไว้จากบทละครอนเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยได้เติมบทพากย์และคำเจรจาขึ้นใหม่ ตามแบบฉบับของศิลปแห่งการแสดงโขน” (อนิต อยุธยา. 2502 : คำนำ)

จะเห็นได้ว่า บทโขนที่กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่ดังกล่าว เลือกลักษณะบทละครของ “เดิม” เป็นหลักในการวางโครงเรื่อง และ “แทรก” คำพากย์กับคำเจรจาที่เป็นลักษณะสำคัญของโขนไว้ในบทโขนเสมอ อย่างไรก็ตามการแทรกคำพากย์กับคำเจรจาก็เป็นแต่เพียงแสดงให้เห็นว่าบทโขนมิใช่บทละครใน โดยมีข้อสังเกตว่า คำเจรจายังคงใช้กลอนบทละครแต่ใช้ทำนอง “เจรจาอย่างโขน” ดังตัวอย่าง

บทละคร เรื่อง รามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1		“บทโขนชุด ปราบกานนาสูร ฉาก ๓ ป่าต้นทกะ -ปีพาทย์ทำเพลงเชิด- เปิดม่าน -เห็นบรรดาพระฤๅษีบำเพ็ญตบะอยู่ด้วย อาภักดิ์ปฏิบัติต่างๆ กัน- -ฝูงกาพากันบินมารังควาญ- เจรจาอย่างโขน	
๐ ชะรอยอสูรหม่มมาร	มาแกล้งจันทาล * ด้วยไม้นันท์	๐ ชะรอยอสูรหม่มมาร	มาแกล้งรังควาน ** ด้วยไม้นันท์
ถึงยุคจะสิ้นโคตรมัน	เราจะพากันรีบจร	ถึงยุคจะสิ้นโคตรมัน	เราจะพากันรีบจร
เข้าไปกรุงศรีอยุธยา	หาท้าวทศรถ ชาญสมร	เข้าไปกรุงศรีอยุธยา	หาท้าวทศรถ ชาญสมร
ขอองค์พระราม ฤทธิรอน	มาทรงศรสังหารอสูรี	ขอองค์พระราม ฤทธิรอน	มาทรงศรสังหารอสูรี
ว่าแล้วจึงองค์พระ วชิษฐ์	กับพระสวามิตรฤๅษี	ร้องรำ	
ก็นำบริวารโยคี	ไปยังธานีอยุธยา ฯ	๐ ว่าแล้วจึงองค์พระ วชิษฐ์	กับพระสวามิตรฤๅษี
		ก็นำบริวารโยคี	ไปยังธานีอยุธยา ฯ
* ต้นฉบับ		** แก่ศัพท์ ๑ เชิด ๑ -ปิดม่าน-	
(โรงพิมพ์เจริญธรรม. 2515 : 356-357)		(กรมศิลปากร. 2494 : 5)	

นอกจากนี้ ยังมีการแทรกคำเจรจา ลักษณะดังกล่าวอีกในฉก 6 ซึ่งเป็นคำเจรจาของ สวาหุและมารีศจำนวน 6 คำกลอน กำกับว่า “เจรจา” น่าจะมีความหมายเดียวกับ “เจรจาอย่าง โชน” จะเห็นได้ว่า การแทรกคำเจรจาด้วยกลอนบทละครโดยไม่ใช้คำเจรจาที่มีลักษณะเป็นร้อยยาว ดังกล่าว อาจมาจากหลักการตามนโยบายของคณะราษฎรในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม ที่ว่า “อนุรักษ์โดยสืบทอดด้วยความเคารพบูชา ศิลปวัฒนธรรมราชสำนักที่มีอยู่ก่อน พ.ศ. 2475”

(สายชล สัตยานุรักษ์. 2545 : 6-7) หากพิจารณาตามแนวคิดนี้ก็ถือเป็นการอนุรักษ์ด้วยความเคารพ ในบทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ในฐานะเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ ตั้งแต่สถาปนากรุงเทพมหานคร นอกจากการแทรก “ทำนองเจรจาอย่างโชนด้วยกลอนบทละคร” แล้ว ยังมีการแทรกบทพากย์สมรสวาหุและมารีศตามแบบแผนโชน ดังตัวอย่างการใช้บทพากย์แทนกลอนบทละคร

บทละคร เรื่อง รามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1		“บทโชนชุด ปราบกานาสูร ฉก ๖ อุทยานแห่งหนึ่งในกรุงลงกา -ปีพาทย์ทำเพลงคุกพาทย์ กรวณใน- -เขนยักษ์ออก-เสนายักษ์ออกเวทีล่าง- -สวาหุและมารีศออกตรวจพล- -ลากราชรถออกเวทีล่าง สวาหุและมารีศขึ้น ราชรถ- พากย์	
โชน ๑ รถมยสองรถเพชร	สี่เตีร็จแสงตรัสพระ เวหา	๑. สวาหุมารีศฤทธิรงค์	สองยักษ์เสด็จทรง
เทียมสินธพสี่พันมา	เมฆามืดดั่งพลมาร	สองรถสุวรรณอันงาม	
เหล่ากากลั่นกอง คะนองศึก	แห่คูโห่คึกฉาวฉาน	๒. ทวยหาญแห่นแห่แล หลาม	หน้าหลังตั้งตาม
โลกาลันท้องจักรวาล	ดินสะท้านดั่งสะเทือน จลาจล	ตำรับณรงค์ราญรอน	
เหล่ามารหลายหมู่ทำ ฤทธิ์	ทุกทิศมืดทัวมัวฝน	๓. งามบัลลังก์รัตนธรร	งามแปรงแครงอน

กวดตั้งแกว่งดาบอลวน	มาตรประจัญหมาย ประจัญไพร่		งามธงสะบัดกวัดไกว	
สิงขรสาครกัมปนาท	โลกธาตูลั่นทั่วทุกราศี		๔. งามสีหราชเทียมมรด ชัย	โลทันว่องไว
รับม้าเร่งมารโยธี	ลอยรี่เลื่อนราชรถมา ฯ		ขับแผ่นผางดาอาญา	
ฯ ๘ คำ ฯ เชิด			๕. งามพวพหลพล มาร	เคยศึกประจัญบาน
(โรงพิมพ์เจริญธรรม. 2515 : 363-364)			ขี่ขับอาชาครึกโครม	
			๖. สารแสะแข็งแซ่แท้ ใหม่	พสุธาเพียงไทรม
			เพียงทุดด้วยส้าพลหาญ	
			๗. ได้ถูกษให้เลิกพล มาร	เข้าสู่ดงดาน
			ด้นด้นเดินตัดลัดไพร	
			๘. เสี่ยงทหารขานให้ สนั่นไป	สะบัดโบกธงชัย
			เดินทัพเข้าในแนวพนาฯ	
			ฯ เชิด ฯ -ปิดม่าน-	
			(กรมศิลปากร. 2494 : 13-14)	

จะเห็นได้ว่า การแทรกบทพากย์ดังกล่าว ไม่ได้ใช้กลอนบทละคร แต่ใช้กาพย์ฉบัง 16 ซึ่งเป็นคำประพันธ์ประเภทหนึ่งที่ใช้ในการพากย์โขน บทโขนกรรมศิลป์การจึงมีลักษณะการอนุรักษ์และฟื้นฟูขนบการแสดงโขนและละครใน มีลักษณะการประพันธ์บทตามที่ผู้จัดทำบทแต่ละคนเห็นว่างดคล้องกับขนบและเหมาะสมกับบริบทในการแสดง รวมทั้งมีส่วนที่สร้างสรรค์ขึ้น เช่น การดำเนินเรื่องให้กระชับ และการแต่งบทให้มีสัมผัสภาพเพื่อเชื่อมโยงไปยังตอนอื่น ๆ ที่ผู้อื่นเป็นคนแต่ง

2.2 การสร้างบรรยากาศไทยในการแสดง

การสร้างบรรยากาศไทยในการแสดงโขนกรรมศิลป์การ แม้ในบทโขนมิได้ระบุนรายละเอียดเกี่ยวกับฉากและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับฉากไว้ชัดเจน เพียงแต่กำหนดภาพบรรยากาศแบบกว้าง ๆ ไว้ในบทโขน แต่บรรยากาศในการแสดงได้สะท้อนศิลปวัฒนธรรมไทย ด้วยการเสริมองค์ประกอบบางอย่างเข้าไปในการแสดง เช่น เครื่องราชูปโภค การจัดที่นั่งลดหลั่นตามลำดับชั้นตัวละครฯ เพื่อช่วย

เน้นความเป็น “โขนไทย” หรือ “โขนกรรมศิลป์” ให้เด่นชัดขึ้น นอกเหนือจากแบบแผนการแสดงโขนและขนบการแสดงละครใน เช่น กระบวนท่ารำ การแต่งกายยืนเครื่องตามประเภทตัวละคร การจัดลำดับศักดิ์ของตัวละคร เพลง ดนตรี การขับร้อง พากย์ และเจรจาซึ่งเป็นไปตามจารีตทางการแสดงที่กำหนดไว้ อย่างเฉพาะเจาะจงแล้ว การสร้างบรรยากาศไทยในการแสดงโขนกรรมศิลป์การที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การสร้างฉากแบบจิตรกรรม การจำลองท้องพระโรงเข้าเฝ้า การใช้เครื่องราชูปโภคประกอบฉาก เป็นต้น

2.2.1 วัฒนธรรมราชสำนักไทย

โขนเรื่องรามเกียรติ์แสดงความเป็นไทยหลากหลายลักษณะ ส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับราชสำนัก ภาพฉากต่าง ๆ ที่เป็นสถาปัตยกรรมในเรื่อง ล้วนให้รายละเอียดแบบศิลปะของไทยอย่างเด่นชัดในการแสดง ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศความเป็นไทยแนวจิตรกรรมให้แก่เรื่อง เช่น ภาพท้องพระโรงกรุงลงกาที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมราชสำนักไทย ดังตัวอย่าง

“บทโขนชุด ปราบากานาสูร
ฉาก ๑ ท้องพระโรงกรุงลงกา
-ปี่พาทย์ทำเพลงวา-
เปิดม่าน
-ทศกัณฐ์ประทับเหนือพระแท่น-
-กุมภกรรณ พิเภก อินทรชิต เฝ้าอยู่พร้อม-
-มีเหล่าเสนายักษ์และนางกานาสูร เฝ้าอยู่ด้วย-”
(ธนิต อยู่โพธิ์. 2507 : 7)

ภาพที่ 3 ท้องพระโรงกรุงลงกา
ที่มาจาก : กรรมศิลป์การ

“...อีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ ฉากของคุณโหมด แห่งกรมศิลปากร ทั้งที่มีงบประมาณจำกัด คุณโหมด ก็สามารถสร้างฉากได้งดงามนักหนา ผู้เขียนเคยนึก อยู่บ่อย ๆ ว่า เบื้องหลังโฆษณาละครที่แต่งตัว แพรพราวนั้นควรจะมีความอย่างไร คุณโหมดก็ได้ ตอบปัญหานี้ให้ในคราวนี้จนเป็นที่พอใจ ด้วยวิธี

สร้างฉากต้นไม้ที่เป็นลายกนกแบบไทยซึ่งไม่มีอะไร เหมือนของจริงเลย แต่พอเข้ากับตัวโฆษณเข้าแล้วก็ดู เป็นต้นไม้ชนิดเดียวที่จะพึงเป็นไปได้ในสมัยที่โลก ยังมีทศกรรฐ์ มีหนูมาน และมีเสนายักษ์เสนาลิง...” (คึกฤทธิ์ ปราโมช. 2495 : 24) ดังตัวอย่าง

“บทโฆษณชุด นาคบาศ

ฉาก : สนามรบ

-ปีพาทย์ทำเพลงเชิด-

-ทัพพระลักษมณ์กับทัพอินทรีชิตยกออกปะทะกัน-

-เสนาลิงกับเสนายักษ์เข้ารบกันก่อน

แล้วอินทรีชิตลงจากราชรถ-

-เข้ารบกับพญาวานร และพระลักษมณ์-

(ธนิต อยู่โพธิ์. 2507 : 73)

ภาพที่ 4 สนามรบ

ที่มาภาพ : กรมศิลปากร

2.2.2 พิธีกรรมและความเชื่อ

พิธีกรรมไทยที่ปรากฏในการ แสดงโฆษณาส่วนใหญ่เป็นพิธีของราชสำนัก ซึ่งเกี่ยวพัน กับชีวิตในแต่ละช่วงของตัวละคร พิธีเหล่านี้ นอกจาก จะช่วยสร้างบรรยากาศไทย ๆ ในการดำเนินเรื่อง แล้ว ยังช่วยส่งเสริมความสูงส่งของตัวละครให้แจ่ม

ชัดขึ้น เช่น พิธีลุยไฟของนางสีดาเพื่อพิสูจน์ความ ซื่อสัตย์ที่มีต่อพระราม ซึ่งสะท้อนความเชื่อถึงการ เป็นคนดีมีศีลธรรมยอมทนน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ หรือพิธีกรรมอาบน้ำว่านของบรรลัษณ์กลับ ทำให้ไม่มี ใครจับตัวอยู่ ดังตัวอย่าง

“บทโขนชุด สีดาลุยไฟและปราบบรรลัยกัลป์

ฉากที่ ๑ พลับพลาไถลกรุงลงกา

ตอน ๒ สีดาลุยไฟ

-ปีพาทย์ทำเพลงเร็ว-

-พิเภกนำหน้าขบวนเสด็จนางสีดาออกเวทีล่าง-

-นางสีดา นางมณโฑ และนางอัคคี ออก-

-มีนางตรีชฎา เบญกาย สุวรรณกันธมา

และนางกำนัลตามขบวนเสด็จ-

ร้องรำ

เมื่อนั้น

นางสีดานารีศรีไส

ครั้นเห็นองค์อินทราสุราลัย

อรไทชื่นชมสมคิด

จึงบังคมสมเด็จพระอวตาร

เยวมาลัยตั้งสัตย์

สุจริต

ขอเดชะพระเพลิงเริงฤทธิ์

อันศักดิ์สิทธิ์ไม่

ลำเอียงเที่ยงธรรมฯ

ร้องเพลงจำปาทองเทศ

ถ้าแม้ว่าข้านี้กแหงนหน้าฯ ต่อดองค์พระ

นารายณ์รังสรรค์

ไปรักใคร่ในท้าวทศกัณฐ์

จนชั้นชายอื่นใน

โลกา

ขอจงเพลิงกรานผลาญชีวิต

ให้ปลดปลิดสุด

สิ้นสังขาร

แม้ข้าชื่อสัตย์ต่อภัสดา

จงอย่าให้มีราศี

พานฯ

ร้องเพลงเชิดฉิ่ง

เสียงแล้วทูลลาพระสามี

จรัสออกมายัง

หน้าฉาน

บรรจงจัดภูษาทรงนางคราญ

แล้วลุยไปใน

ถ่านอัคคีฯ

ภาพที่ 5 ภาพนางสีดาลุยไฟ
ที่มาภาพ : กรมศิลปากร

ภาพที่ 6 ภาพนางสีดา นางมณโฑ นางอัคคี
นางตรีชฎา เบญกาย และสุวรรณกันธมา
ที่มาภาพ : กรมศิลปากร

ร้องเพลงเห่เชิดฉิ่ง บันดาลเป็นสุขประทุมทอง ผุดรองบัว บาทบพศรี เปลวไฟไม่ต้องนางเทวี จรลีไปบน บุษบันฯ -เพลงเร็ว-" (ธนิต อยู่โพธิ์. 2507 : 129-130)	
--	--

ฉากพิธีลุยไฟในการแสดงโขน
กรมศิลปากรดังกล่าว มีลักษณะใกล้เคียงกับ
กฎหมายตราสามดวงในสมัยอยุธยา “พระไอยการ
ลักษณะอาญาณ พิสุท ดำน้ำ ลุยเพลิง” (องค์การคำ
ของครุสภา. 2505 : 68-105) เริ่มพิธีด้วยการเชิญ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ มาเป็นพยาน ตั้งสัจจาธิษฐาน
แล้วจึงพิสูจน์ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ดำน้ำ ลุยไฟ พิธี
ลุยไฟนี้ยังมีปรากฏในละครเรื่องขุนช้างขุนแผน

เป็นการพิสูจน์คดีความระหว่างสหายฟ้ากับศรีมาลา
การพิสูจน์ผู้ถูกกล่าวหาจะตั้งจิตอธิษฐานว่า หากตน
บริสุทธิ์ขออย่าให้ความร้อนจากกองไฟทำลายได้
จากความเชื่อที่ว่า คนที่มีจิตใจบริสุทธิ์จะสามารถ
เดินผ่านกองไฟได้โดยไม่มีอันตราย หากผ่านไป
3 วันแล้ว เท้าพองขึ้นก็ถือว่ามีความผิด ถ้าเท้า
ไม่พองก็ถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

“บทโขนชุด สีดาลุยไฟและปราบบรรลัยกัลป์ ฉากที่ ๓ เมืองบาดาล สมมุติเป็นเวลากลางวัน -ปีพาทย์ทำเพลงเสมอมาร- เปิดม่าน -บรรลัยกัลป์ออกนั่งเตี้ยง- -มีนาคนุ่มและนางสาวเฝ้าอยู่ตามตำแหน่ง- ร้องเพลงสมิงทองมอญ ๐ มาจะกล่าวบทไป ถึงบรรลัยกัลป์ยักษ์ เป็นโอรสทศเศียรอสูรี นางอัคคินคราญ เป็นมารดา เรื่องเดชศักดิ์ดาสามารถ ฤทธิรงค์อาจ แก้แค้นกล้า เจ้าพิภพฯองค์องค์อัยกา ขอมมาเลี้ยงไว้ใน บาดาลฯ	 ภาพที่ 7 ภาพบรรลัยกัลป์ ที่มาภาพ : กรมศิลปากร
---	---

-ดับไฟหน้าและเปิดไฟหลัง แสดงพิธีกรรม อาบนํ้าว่าน- ร้องเพลงขำนาญ ๑ พญานาคนั้นตั้งพิธี ให้ชูปแช่อินทรีย์ ด้วยนํ้าว่าน ถึงเจ็ดเดือนเจ็ดปีทิวาวาร จึงเสร็จการสมหวัง ตั้งใจ อันองค์กุมภัณฑ์แต่นั้นมา ใครจับกุมกายา หาอยู่ไม่ อิมเอบกำเรปฤทธิไกร ไม่ย่อท้อต่อใครใน โลกาฯ -ปิดไฟหลังและเปิดไฟหน้า-" (ธนิต อยู่โพธิ์. 2507 : 133-134)	
--	--

พิธีกรรมอาบนํ้าว่านเป็น “ความเชื่อและพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมทางไสยศาสตร์เป็นเครื่องสะท้อนบทบาทของสมาชิกในชุมชน ความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งอยู่คู่กับสังคมมาช้านาน ผ่านการผลิตซ้ำจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนอันจะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน (อุดมศิลป์ หวังปาน. 2566 : 133) ในเรื่องความเชื่อซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้มีความมั่นใจและมีกำลังใจขึ้น ถ้าหากขาดสิ่งเหล่านี้เสียแล้วก็ไม่อาจทำอะไรให้บรรลุเป้าหมายที่ดีได้ ดังนั้น ความเชื่อจึงเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์มนุษย์ทุกรูป ทุกวัย ทุกแห่ง ต่างก็สัมพันธ์กับความเชื่อทั้งนั้น (ศรีศักร วัลลิโภดม. 2540 : 35) สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). 2530 : 17) ทรงกล่าวว่า ศรัทธาคือความเชื่อในพระพุทธศาสนานั้น ต้องการให้เชื่อโดยปัญญา คือ ความรู้และพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในที่หลายแห่งเน้นให้ใช้

ปัญญา คือ ความรู้เป็นประการสำคัญ อย่างไรก็ตามในสังคมไทยแม้ยึดถือพระพุทธศาสนาเป็นหลักแต่พิธีกรรมและความเชื่อทางไสยศาสตร์ก็มีคู่กันไปเพื่อความสบายใจ เป็นหลักประกันความมั่นคงทางจิตใจได้อย่างหนึ่ง

จากที่อธิบายและยกตัวอย่างมาข้างต้นจะเห็นว่า บทโขนกรรมศิลป์การแสดงวัฒนธรรมไทยอย่างหลากหลาย วัฒนธรรมเหล่านี้ นอกจากจะช่วยสร้างบรรยากาศความเป็นไทยในการแสดงแล้วยังมีผลต่อเนื้อเรื่อง เช่น ฉากโขนแบบจิตรกรรมไทยช่วยเสริมความยิ่งใหญ่ของตัวละคร พิธีกรรมและความเชื่อช่วยเน้นอารมณ์ความรู้สึกตัวละครให้ชัดเจนขึ้น เป็นต้น

กล่าวได้ว่า งานวิจัย เรื่อง บทโขนกรรมศิลป์การ : พัฒนาการและการสร้างสรรค์ มีลักษณะการพัฒนาและสร้างสรรค์ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ดังนี้

1. บทโขนมีลักษณะเป็นบทโขนฉาก ที่มีการแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็นฉากซึ่งมีความสัมพันธ์กับการแสดง เนื้อเรื่องหลักหลายชุดมาจากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 1 และ รัชกาลที่ 2 บางชุดปรับปรุงจากบทคอนเล็ด พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ บางชุดปรับปรุงจากบทโขนพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าอัษฎางคเดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมาที่ทรงปรับปรุงไว้แล้ว โดยเฉพาะการแทรกบทพากย์และคำเจรจาทั้งที่นำมาจากบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 และแต่งขึ้นใหม่เพื่ออนุรักษ์แบบแผนการเล่นโขนตามโบราณ

2. บทโขนมีองค์ประกอบแบบโขนโรงใน ประกอบด้วยบทพากย์ บทเจรจา และเพลงหน้าพาทย์ อย่างโขน บทขับร้องและทำนองเพลงอย่างละครใน การสร้างฉากแบบละครดึกดำบรรพ์จึงเรียกว่า โขนฉาก

3. บทโขนให้ความสำคัญกับรายละเอียดที่เอื้อประโยชน์แก่ทุกฝ่าย เช่น ระบุนการแบ่งเรื่องเป็นองก์ เป็นฉาก ระบุนคำก่ำกับการจัดฉาก สถานที่ เวลาในเรื่อง ระบุนคำก่ำกับการแสดง ระบุนเทคนิคพิเศษที่ใช้ในการแสดง รวมทั้ง บางชุดมีระบุนรายนามผู้เกี่ยวข้อง

4. บทโขนเอื้อต่อการสร้างสรรค์ฉากที่วิจิตรตระการตา เปิดโอกาสให้ผู้ออกแบบฉากและผู้เกี่ยวข้องสามารถออกแบบและสร้างฉากที่งดงามเห็นธรรมชาติได้ยิ่งใหญ่อลังการเช่นเดียวกับจิตรกรรมไทย

5. บทโขนเอื้อต่อแนวคิดสร้างสรรค์การประยุกต์ใช้เทคนิคพิเศษทั้งแสงและเสียงเพื่อช่วยสร้างความสมจริงตามธรรมชาติให้ตื่นตาตื่นใจยิ่งขึ้น

6. บทโขนเอื้อต่อการสร้างสรรค์การแสดงอวดฝีมือแทรกในการดำเนินเรื่อง เป็นการเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนหญิงของโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ (ฝ่ายละคร) ได้มีส่วนร่วมในการแสดงโขน รวมทั้งเป็นช่องทางให้ครูผู้ประติษฐ์ทำนองเพลง บทขับร้อง (บางชุดด้ามี) และทำรำได้แสดงภูมิปัญญาที่สั่งสมมาจากประสบการณ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถอภิปรายให้เห็นคุณค่าของบทโขนกรมศิลปากรในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ซึ่งมุ่งเน้นในการเป็นหลักฐาน ประวัติศาสตร์ สุนทรียภาพ และสังคมโลกดังนี้

1. คุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
กรมศิลปากรเป็นแหล่งอนุรักษ์และสืบทอดศิลปะการแสดงโขนของชาติที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน สะท้อนให้เห็นถึงประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาที่สั่งสมมาอย่างต่อเนื่องกว่า 90 ปี ตัวอย่างที่โดดเด่น ได้แก่ บทโขนกรมศิลปากรที่ปรับปรุงใหม่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นร่องรอยของการเชื่อมต่อระหว่างบทโขนในยุคเก่ากับบทโขนหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองที่มีทั้งการอนุรักษ์และปรับเปลี่ยนตัวบทให้กับสมัยนิยม การรื้อฟื้นศิลปะการแสดงโขนในอดีตจนนำมาสู่การจัดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบภายในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และมีการจัดแสดงโขนที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูนาฏดุริยางคศิลป์ของกรมศิลปากรไม่เพียงแต่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แต่ยังสะท้อนให้เห็นการเชื่อมโยงระหว่างการแสดงโขนในอดีตและปัจจุบัน ดังที่ มรรษักรณ์ มั่นทนวิทน (2554 : ง) กล่าวว่า ความโดดเด่นทางศิลปะของโขนที่แสดง

ถึงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทและความสำคัญมากในการอนุรักษ์และทำให้ศิลปะของชาติคงอยู่อย่างมีคุณค่า สอดคล้องกับที่ ญานฐณา ภควัฒนโกศล และ สุภาวี ศิรินคราภรณ์ (2566 : 77) กล่าวว่า โขนถือเป็นสื่อที่แสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่ยังสามารถอยู่ร่วมสมัยกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมมาตลอดระยะเวลายาวนาน และมีร่องรอยของการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับกระแสสังคมในสไตล์โมเดิร์นคลาสสิกที่เป็นตัวตน มีรสนิยมและความประณีตของคนไทยในอดีตได้เป็นอย่างดี

2. คุณค่าทางการศึกษาและเรียนรู้ กรมศิลปากรทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปะการแสดง โขนเป็นแห่งแรกของชาติมาตั้งแต่หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง หากศึกษาจากประวัติศาสตร์ในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กรมศิลปากรในยุคนี้ก็เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปะการแสดงโขนมาก่อน กรมศิลปากรจึงเป็นตัวอย่างที่ดีในการอนุรักษ์ สืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะบทโขนกรมศิลปากรที่ปรับปรุงใหม่หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแม่แบบหรือต้นแบบให้แก่การจัดทำบทโขนของกรมศิลปากรในสมัยต่อมาจนปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้จัดทำบทโขนอื่น ๆ เช่น บทโขนของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ บทโขนของสถาบันคึกฤทธิ์ บทโขนของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น

ศิลปะการแสดงโขนที่ปรับเปลี่ยนไปแต่ยังคงรักษาจารีตทางการแสดงบางอย่างไว้ ทำให้คนรุ่นใหม่สนใจโขนมากขึ้น กล้าที่จะใกล้ชิดโขนมากขึ้น การแสดงโขนที่ปรากฏในปัจจุบันจึงไม่ใช่การแสดงที่ถูก “แช่แข็ง” แต่ความจริงโขนเป็นการแสดงที่มีพลวัตและจับต้องได้ จึงปรากฏร่องรอยให้เห็นว่ามี

การปรับเปลี่ยนไปในแต่ละยุคสมัย เพื่อให้มีคุณค่าสอดคล้องกับบริบททางสังคมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไป ดังที่ เสาวณิต วิจารณ์ (2519 : 240) กล่าวไว้ว่า โขนเรื่องรามเกียรติ์ของไทยผ่านกาลเวลามานาน มีการเปลี่ยนแปลงบทและการแสดงในระยะเวลาต่าง ๆ มาตลอด การปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยได้นี้ทำให้โขนเรื่องรามเกียรติ์นี้คงอยู่มาจนกระทั่งทุกวันนี้ โดยมีนาฏศิลป์ปกรมศิลปากรเป็นสื่อกลางที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงโขนให้แก่คนรุ่นใหม่ที่สนใจและพร้อมจะเรียนรู้ ดังที่ อินทิรา พงษ์นาค ระวีวรรณ วรณวิไชย และ กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ (2567 : 278) กล่าวว่า ความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้โขนที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ สมาธิ ความมีวินัย ความอดทน การทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร ส่งเสริมการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้โขนซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาของไทยโดยไม่มีการบังคับหรือที่เรียกว่า Soft Power

3. คุณค่าทางการแสดง บทโขนกรมศิลปากรมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เล่นออกโรงในโครงการฟื้นฟูศิลปะทางโขนละครและดนตรี บทโขนจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นตัวกำหนดทิศทางของเรื่องและรายละเอียดต่าง ๆ ในการแสดง เบื้องต้นเมื่อปรับปรุงเสร็จก็ต้องมีการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจและมั่นใจว่าสามารถนำไปใช้แสดงได้อย่างเรียบร้อยเหมาะสม ดังที่ กรกฎ คำแหง (2563 : 245) กล่าวไว้ว่า การพิจารณาคูณค่าทางการแสดงจึงกระทำได้ทางหนึ่งผ่านการพินิจบทการแสดงเนื่องจากบทและการแสดงตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ย่อมมีการเรียบเรียงให้สอดคล้องประสานกันและผ่านการพิจารณาแล้วว่าบทที่ใช้ประกอบจะเหมาะสมกับกระบวนรำแบบใดจึงจะออกมางามที่สุด

สอดคล้องกับที่ กรมศิลปากร (2494 : คำนำ) อธิบายไว้ว่า เพื่อให้การแสดงเป็นไปตามวิธีการเล่นของโขน แต่เมื่อนำการแสดงมาปรับเข้ากับฉาก ก็ต้องช่วยกันปรับปรุงต่อมามาก โดยตัดทอนกลอนบทละครของเดิมออกเสียบ้าง เพื่อให้กะทัดรัดเหมาะแก่การแสดงที่มีฉากประกอบ แต่เมื่อแสดงไปหลาย ๆ รอบแล้ว อาจมีแก้ไขหรือเพิ่มเติมตัดทอนบ้าง ซึ่งคงจะเป็นส่วนเล็กน้อย เว้นแต่บางตอนที่มิสลาทางนาฏศิลป์ อันงดงามและควรนำออกเสนอแก่ท่านผู้ชมก็คงไว้ นอกจากนี้ บทโขนกรมศิลปากรยังมีลักษณะการจัดวางรูปแบบบทโขนคล้ายกับบทละครเวที ดังที่ นพมาศ แวงหงส์ (2558 : 1) อธิบายไว้ว่า บทละครโดยทั่วไปประกอบด้วยรายชื่อตัวละคร การบรรยายบุคลิกลักษณะและความสัมพันธ์ของตัวละคร การบรรยายฉากและภาพบนเวที การแบ่งเป็นองก์และ/หรือฉาก การเข้าออกของตัวละคร บทโขนกรมศิลปากรก็มีลักษณะดังกล่าวรวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนสามารถนำไปใช้แสดงได้อย่างเรียบร้อยสวยงาม สอดคล้องกับที่ กรกฎ คำแหง (2563 : 245) กล่าวไว้ว่า รายละเอียดสำคัญที่ปรากฏในบทโขนล้วนมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะล้วนเป็นรายละเอียดที่เอื้อประโยชน์แก่ทุกฝ่ายทั้งผู้กำกับเวที ผู้แสดง และนักดนตรี ให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าใจบทและภาพรวมของการแสดงสามารถนำมาแสดงได้โดยราบรื่น ไม่บกพร่อง นอกจากนี้ บทโขนกรมศิลปากรยังสะท้อนคุณค่าในการรักษาขนบละครใน เช่น การเปิดเรื่องด้วยบทร้องแบบละครในและกำหนดเพลงขับร้องทำนองซ้ำ เช่น ซ้ำปี่ใน ซ้ำอานสาร ใ้บุษยาภรณ์ กระบอกทอง ลมพัดชายเขา รวมทั้งมีการรำอวดฝีมือตัวละครและแทรกกระบำในเรื่องและท้ายเรื่อง เป็นต้น ส่วนการรักษาขนบโขน เช่น การใช้บทพากย์ชมรด บทพากย์ชมทัพ การแทรกการรำ

ตรวจพลยกทัพ การรำเพลงหน้าพาทย์ การเจรจาแบบกระทุ้ง เป็นต้น รวมทั้งสามารถตอบสนองคนดูได้ทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มที่เน้นชมกระบวนแสดงแบบขนบก็สามารถรับชมได้ ผู้ชมกลุ่มใหม่ที่มุ่งเน้นความกระชับ ความสนุกสนาน และความแปลกใหม่ก็สามารถรับชมได้อย่างเพลิดเพลินไม่ติดขัด ดังที่ กรมศิลปากร (2500 : คำนำ) อธิบายไว้ว่า ขอถือโอกาสเสนอแนะไว้ในที่นี้ด้วยว่า วิธีหาความสนุกในการชมโขนตามแนวที่ปรับปรุงใหม่นี้ เห็นจะต้องลงมือทำเป็นกลาง ๆ สมมติว่าตนเองยังไม่เคยรู้เรื่องราวมเกียรติ์และศิลปะการแสดงโขนมาก่อน แล้วมานั่งชมโขนของกรมศิลปากรตามแนวที่ปรับปรุงใหม่นี้เป็นครั้งแรก บางทีจะค่อยๆ ไล่ความรำคาญใจ และได้ประสพสนิยมอันดีในศิลปะของการแสดงโขนอย่างครบถ้วน ด้วยการดูเพียงครั้งหนึ่งคราวเดียวก็อาจเป็นได้

4. คุณค่าทางเศรษฐกิจ โขนมีลักษณะเป็น soft power ของไทยที่ช่วยส่งเสริมการส่งออกวัฒนธรรมไปทั่วโลก เป็นช่องทางในการต่อยอดการส่งออกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ เช่น การนำภาพความเป็นไทยผ่านตัวโขนเพื่อเพิ่มเอกลักษณ์ในบรรจุภัณฑ์ของสินค้าสำหรับการส่งออกไปขายตลาดต่างประเทศเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้กับประเทศ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยผ่านการแสดง การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม และการสร้างมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เช่น การผลิตหัวโขนเป็นของที่ระลึก การผลิตเครื่องแต่งกายโขน อุปกรณ์ประกอบการแสดง เป็นต้น อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโขนล้วนเป็นแหล่งรายได้ของช่างฝีมือประเภท “ประณีตศิลป์” ที่เกี่ยวข้องกับโขน เป็นการกระจายรายได้แบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์สู่ชุมชน

อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับที่ นครินทร์ นำใจดี. (2557 : 114) กล่าวว่า มีการนำองค์ความรู้ของโขนมาใช้ในเชิงเศรษฐกิจ ด้วยการนำสัญลักษณ์ของตัวละครโขน มาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ในความหมายใหม่ในเชิงพาณิชย์เป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับโขน ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการสร้างความหมาย คุณค่า และกำหนดบทบาทหรือหน้าที่ใหม่ให้กับทรัพยากรวัฒนธรรม เป็นการ “ผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม” ทำให้เกิดความหมาย คุณค่า และหน้าที่ใหม่ (New) ซึ่งความหมาย คุณค่า หน้าที่ของวัฒนธรรมที่ถูกผลิตขึ้นมาใหม่นี้เกิดมูลค่าเพิ่มด้วย

ข้อเสนอแนะ

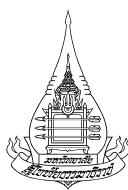
จากการศึกษาบทโขนกรมศิลปากร : พัฒนาการและการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยเห็นว่า บทโขนของกรมศิลปากรในยุคโรงละครศิลปากรเป็นต้นแบบของบทโขนรุ่นหลังที่มีผู้แต่งของกรมศิลปากรหลายคนได้เรียบเรียงขึ้นจนมีบทโขนฉบับต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ควรนำมาศึกษาวิจัยเปรียบเทียบในประเด็นคุณค่าและความสัมพันธ์ของบทโขนกรมศิลปากรกับบริบททางสังคม การศึกษาวิจัยดังกล่าวน่าจะช่วยขยายขอบเขตการจัดทำบทโขนได้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมได้มากยิ่งขึ้น

References

- Amattayakul, T. (1964). *Phraratchaphongsawadan Krung Sayam Chak Ton Chabab Thi Pen Sombat Khong British Museum Krung London* [The royal chronicle of the Kingdom of Siam from the original manuscript property of the British Museum, London]. Kao Na.
- Fine Arts Department. (1946). *Bot Khon Chut Nakabak* [Khon script: Naga's Noose]. Phra Chan Press.
- Fine Arts Department. (1947a). *Bot Khon Chut Nang Loi* [Khon script: Nang Loi]. Phra Chan Press.
- Fine Arts Department. (1947b). *Bot Khon Chut Thamlai Phithi Hung Namthip* [Khon script: The Destruction of the Nectar Brewing Ceremony]. Phra Chan Press.
- Fine Arts Department. (1949). *Bot Khon Chut Suek Virun Jambang* [Khon script: Battle of Virun Jambang]. Phra Chan Press.
- Fine Arts Department. (1951a). *Bot Khon Chut Prab Kakanasur* [Khon script: Subduing Kakanasur]. Phra Chan Press.
- Fine Arts Department. (1951b). *Ngan Sangkhit Silpa Khong Krom Silpakorn 2492-2494* [Musical Arts Work of the Fine Arts Department 1949-1951]. Fine Arts Department.
- Fine Arts Department. (1952). *Bot Khon Chut Hanuman Asa* [Khon script: The Volunteer of Hanuman]. Phra Chan Press.
- Fine Arts Department. (1953). *Bot Khon Chut Sida Lui Fai Lae Prab Banlaikan* [Khon script: Sita's Fire Ordeal and Subduing Banlaikan]. Phra Chan Press.
- Fine Arts Department. (1957). *Bot Khon Chut Phra Ram Doen Dong* [Khon script: Phra Ram Wanders in the Forest]. Phra Chan Press.
- Fine Arts Department. (1958). *Bot Khon Chut Phra Ram Khrong Mueang* [Khon script: Phra Ram Ascends the Throne]. Phra Chan Press.
- Fine Arts Department. (1959). *Bot Khon Chut Maiyarap Sakot Thap* [Khon script: Mayarap Hypnotizes the Army]. Phra Chan Press.
- Fine Arts Department. (1960). *Bot Khon Chut Phrommat* [Khon script: Phrommat]. Phra Chan Press.
- Israngkul Na Ayutthaya, Y. (2018). *Kan Songsoem Phap Lak Thai Nai Miti Watthanatham Kab Khwam Samphan Rawang Prathet Duai Silpa Kan Sadaeng "Khon"* [Promoting Thailand's image in the cultural dimension and international relations through the performing art "Khon"] (Individual Study Report, Foreign Affairs Executive Programme Class 10). Devawongse Varopakarn Institute of Foreign Affairs, Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand.

- Kumhaeng, K. (2020). *Khanop Lae Kan Sangsan Bot Khon Rueang Ramakian Khong Seree Wangnaitham* [Conventions and creativity of Seree Wangnaitham's Ramakien Khon scripts] (Master's thesis). Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Kurusapha. (1962). *Kotmai Tra Sam Duang* [Three Seals Laws]. Kurusapha Press.
- Multanahwhat, M. (2011). *Banthuek Khon... Banthuek Huang Wela Haeng Khwam Song Cham: Chitrakam Ruam Samai* [Remembering Khon: Contemporary painting] (Master's thesis). Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University.
- Namjaidee, N. (2014). Khon Khong Munlanithi Songsoem Silpacheep Nai Somdet Phra Nang Chao Sirikit Phra Borommarachininat: Krabuan Kan Chat Sang Anurak Phattana Rup Baeb [The Khon performance of the Support Foundation of Her Majesty Queen Sirikit: A process of creation, conservation, and model development]. *Silpakorn University Journal (Thai Edition)*, 34(3), 85–118.
- Pakawattanakoson, Y., & Sirinakraporn, S. (2023). Kan Sangsan Ngan Silpakam Samai Mai Phan Khon Bon Phuenthan Lakkan Sunthariyasat Lae Witthayasat [The creation of modern art through Khon based on the principles of aesthetics and science]. *Journal of MCU Ubol Review*, 8(2).
- Phra Phutthaloetla Naphalai, H. M. (1967). *Bot Lakhon Rueang Ramakien* [Play script: Ramakien]. Kurusapha.
- Phra Phutthayotfa Chulalok, H. M. (1972). *Bot Lakhon Rueang Ramakien* [Play script: Ramakien]. Phraepittaya Publishing House.
- Phongnak, I., Wanwichai, R., & Nopudomphan, K. (2024). Kan Chatkan Rianru Khon Thi Songsoem Thaksa Kan Buranakan Choeng Sangsan [Khon learning management to promote creative integration skills]. *Nakhon Phanom University Journal of Humanities and Social Sciences*, 14(2).
- Pramoj, K. (1998). *Laksana Thai* [Thai identity]. Thai Watana Panich Press Company Limited.
- Rumruay, W. (2011). *Khon Khon* [Khon people]. Eastern Printing Company Limited.
- Sangkataptimsang, P., & Phuaphansawat, V. (2020). Natduriyankasin Sang Chat: Kan Yinyom Lae Kan Torong Niyam Khwam Pen Thai Khong Kharatchakan Samnak Kan Sangkhit Krasuang Watthanatham [How performing and musical arts create the nation: Consent and negotiation of Thainess under the perspectives of civil servants in the Office of Performing Arts, Ministry of Culture]. *Governance Journal*, 9(2).
- Sattayanurak, S. (2002). *Khwam Plian Plaeng Nai Kan Sang "Chat Thai" Lae "Khwam Pen Thai" Doi Luang Wichitwathakan* [Changes in the creation of "Thai Nation" and "Thainess" by Luang Wichitwathakan]. Matichon Publishing House.

- Thongaram, K. (2015). Kan Chat Tham Bot Khon Khong Krom Silpakorn [The script making of Thai mask play of Fine Arts Department]. *Journal of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University*, 7(2).
- Thongthae, S. (1995). *Rabam Nai Kan Sadaeng Khon Khong Krom Silpakorn* [Dances in Khon of Fine Arts Department] (Master's thesis). Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University.
- Vingvorn, S. (1976). *Kan Sueksa Wikhro Bot Khon Rueang Ramakien* [An analytical study of the masked play poems of Ramakien] (Master's thesis). Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Waeohong, N. (2015). *Parithat Silpa Kan Lakhon* [Introduction to dramatic arts]. Chulalongkorn University Press.
- Wangpan, U. (2023). *Sueksa Khwam Chuea Phithikam Lae Khunkha Thang Saiyasat Khong Wat Khao Or Tambon Makok Nuea Amphoe Khuan Khanun Changwat Phatthalung* [Study the beliefs, rituals and superstitious values of Wat Khao Or, Makok Nuea Sub-District, Khuan Khanun District, Phatthalung Province] (Master's thesis). Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Yupho, T. (1964). *Bot Khon Krom Silpakorn Prapprung Sadaeng Na Rong Lakhon Silpakorn* [Revised Khon scripts of the Fine Arts Department for performance at the National Theatre]. Fine Arts Department.

ประกาศเกียรติคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ วารสารสุขุทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 39 ฉบับที่ 1

ด้วยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสุขุทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 ได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาตรวจต้นฉบับ ตลอดจนให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เขียนบทความ ยังผลให้วารสารสุขุทัยธรรมมาธิราชบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ทุกประการ โดยเฉพาะเป็นการดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานทางวิชาการ อีกทั้งยังก่อให้เกิดคุณูปการต่อวงวิชาการ ตลอดจนเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ขอขอบพระคุณและประกาศเกียรติคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ดังมีรายนามต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร

คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ บุญเรือง

คณะนิติศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลภินี โกศลบุญ

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษรัตน์ ศรีสว่าง

คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณิต วิงวอน

ข้าราชการบำนาญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา ไสยะนันท์

คณะศึกษาศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรัตน์ แผลงศร

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แจ่มจันทร์ ศรีอรุณรัมย์

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีนสา วศินารมณ

คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชา เชื้อจันทัก

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิดา นุ่มเจริญ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

อาจารย์ ดร.จิตติวรดา แสงสว่าง

คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะพาริ กะมูนิง

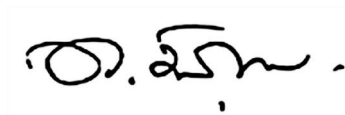
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

อาจารย์ ดร.อรัญญา นาคหล่อ

วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี

ประกาศ ณ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2569

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

บันทึก

[illegible]

บันทึก

[illegible]

แนะนำหนังสือ

NEW EDITION

การเขียนตำรา และหนังสือ ระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพ

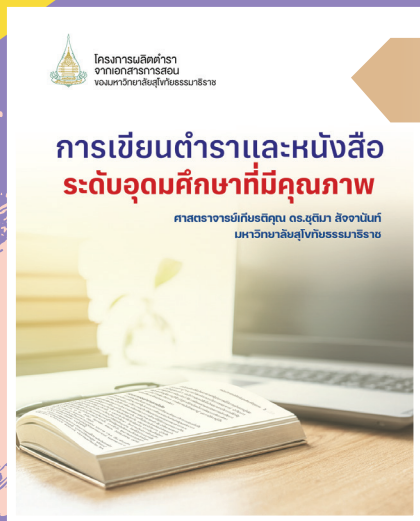

เขียนโดย

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ
ดร.ชุตินา สัจจามันท์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2

พร้อมวางจำหน่ายแล้ว

ราคา 290 บาท

ค่าจัดส่งลงทะเบียนเล่มละ 50 บาท

เนื้อหาแบ่งเป็น 10 บท ประกอบด้วย

- บทที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับตำราและหนังสือ
- บทที่ 2 การค้นคว้าเพื่อการเขียนตำราและหนังสือ
- บทที่ 3 การตั้งชื่อเรื่อง การกำหนดมโนทัศน์ และเค้าโครงตำราและหนังสือ
- บทที่ 4 การเขียนและการนำเสนอเนื้อหาตำราและหนังสือ
- บทที่ 5 กรณีกิจการการตั้งชื่อเรื่อง การกำหนดมโนทัศน์และเค้าโครง และการเขียนเนื้อหาตำราและหนังสือ
- บทที่ 6 การอ้างอิงในตำราและหนังสือ
- บทที่ 7 การเตรียมต้นฉบับเพื่อการจัดพิมพ์ตำราและหนังสือ
- บทที่ 8 การประเมินคุณภาพตำราและหนังสือ
- บทที่ 9 การส่งเสริมการเขียนตำราและหนังสือ
- บทที่ 10 การเขียนตำราและหนังสือในระบบนิเวศการเรียนรู้ใหม่

นิราศหนองคาย

ราคา 80 บาท

ค่าจัดส่งลงทะเบียน
เล่มละ 50 บาท

นิราศที่ไม่ได้พูดถึงความรักแบบนิราศทั่วไป
แต่เล่าถึงการเดินทางไปปราบย่อแถวลุ่มแม่น้ำโขง
และเมืองหนองคายผ่านบทกลอน

- คำชี้แจงการตรวจสอบต้นฉบับนิราศหนองคาย
- ประวัติหลวงพัฒนาพงศ์รักดี (ทิม สุขยางค์)
- อดีตชีวิตประวัติหลวงพัฒนาพงศ์รักดี (ทิม สุขยางค์)
- นิราศหนองคาย

การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ในอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง : แนวคิดและบทวิเคราะห์

เขียนโดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมล วงศ์ทิพย์

ราคา 215 บาท

ค่าจัดส่งลงทะเบียน เล่มละ 50 บาท

- บทที่ 1 ความเป็นมาของความร่วมมือในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
- บทที่ 2 ความหมาย ลักษณะ ระดับและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- บทที่ 3 การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ
- บทที่ 4 มาตรการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
- บทที่ 5 ปัญหาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
- บทที่ 6 แนวทางการพัฒนาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

จัดจำหน่ายโดย ศูนย์หนังสือ มสธ.

ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมที่ ☎ 0 2504 7671, 0 2504 7674 หรือ 0 2504 7678

ศูนย์หนังสือ มสธ. ➡ <https://stoubook.stou.ac.th>

ศูนย์หนังสือ มสธ.